

Blair. 87.

ORAIN
GHAELACH.

Evelyn Stewart Murray

ORAIN

1881

G H A E L A C H.

LE

I A I N M A C G H R I G A I R.

— *Chual thu guth na 'm bard nach beo :*

'S glan faiteal do chiùil fein.

'S caoin faiteal na 'm fonn 'o Mhalmhine !

Ach clonidh iad anam gu deoir.

SMITH'S TIOMH. CHUILL.

EDIN-BRUAICH:

CLO-BHUAILT LE ADHAMH MAC NEILL

AGUS A CHUIDEACHD.

1881.

ORIGIN

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

30
17

DO 'N
RIDAIRÈ URAMACH
IAIN MAC GHRIGAIR,
TRIAGH LANRIC
AGUS
BOCHUIDER,
CEAN-CINNICH
SHIOLL AILPAIN,
Uc. Uc. Uc.

THA NA
H ORAIN GHAELACH
A LEANNAS
AIR AN DEARCADH, GU H UMHAIL,
LE IOCHDARAN, FO IOMA COMAIN,
IAIN MAC GHRIGAIR.

P R E F A C E.

SOME of the following Poems were composed, about fifteen or sixteen years ago, merely for the Author's private amusement. When their number had increased, he conceived the idea of presenting them to the Public. In accomplishing this object, he laboured under the peculiar disadvantage of being unable to *write* his vernacular language.

The Author acknowledges with gratitude the assistance he received, in originally preparing this Work, from the Reverend Mr Maclaren of Glasgow, and Mr Kennedy of the same place. —At the request of Sir John Macgregor Murray, the Reverend Mr Robert Macgregor kindly undertook to transcribe and prepare it for the press. That Gentleman will accept the Bard's best thanks for the assiduity and ability with which he generously executed this task, as well as for furnishing the excellent Song, "Moladh a Bhaird, le Fear-cinnidh dhà."

The

The Author is at a loss for words to express his gratitude to his Patron Sir John Macgregor Murray, without whose protection this Work could never have appeared.—Particular attention has been paid to the purity of the style; but the Saxon has encroached so much upon the Celtic, within the last two hundred years, that some Anglicisms may still be discovered by a discerning eye.

A long period has now elapsed since Proposals for this Work were first issued: Pecuniary difficulties alone have occasioned the delay; these, the Author, with heart-felt gratitude acknowledges, he has at length been enabled to surmount, and he is now ready to fulfil his engagements to the Subscribers. He regrets, however, that the very uncommon rise on the price of Paper, (which has been more than doubled since the Work was first proposed), has rendered an advance of price unavoidable.

C L A R-

CLAR-INNSIDH.

	Taobh daillaig.
<i>Oran moidh do 'n Ghaelic,</i> - -	1
<i>do na Fincachan,</i> - -	19
<i>do Gheann-cinnich Cloinne Ghrigair, an uair a chaidh e an dara uair do Innisibh na b-aird an Ear,</i> -	28
<i>do 'n Fbreicedan Dubh,</i> -	35
<i>Marbb-rann do Fhear In'erard'rain,</i> -	41
<i>Oran do Tbearlach Grannda, Fear Ghinnaird,</i>	48
<i>do Sheumas, Diuchd Adboll,</i> -	54
<i>do Ridaire na b-Apun,</i> -	58
<i>Marbb-rann do Gbailain Gaimbail, (Coireckumhainn),</i> - -	63
<i>Oran do 'n Olla Iain Mac Lagain, Tigbearnabhlinne-coaich,</i> - -	69
<i>do Mbor-fhear Hunntidh,</i> -	73
<i>Beatha an Ridaire Mhic Ghrigair, na Ban-Ridaire, agus a Bhrathairean, as na b-Innisibh ann an aird an Ear,</i> - -	77
<i>Oran do Gheann-feadhna Adboll,</i> -	81
<i>do dh' Oigh uasal araid ann an Dun-eidin,</i>	86

Oran

<i>Oran do Thearlach Grannd, Tigbearnna Ghinnaird,</i>	- - -	92
<i>do Dhuin uasal araidb ann am Baile Naoimb Iain,</i>	- - -	97
<i>molaidb do 'n Ridaire Mac Gbrigair, agus do a Bhrathairibb,</i>	- - -	101
<i>do 'n Eilain Mbuileach, agus do I-Chalum-chille,</i>	- - -	105
<i>ann an agaidb na 'm Brèug,</i>	- - -	109
<i>do Thearlach Grannd, an uair chaidb e chum an Lagha an agaidb Fear do 'n Tuath aig,</i>	- - -	111
<i>do Fhear chaidb db' iarruidb Sgadain,</i>	- - -	114
<i>do db' Fhigheadair araidb,</i>	- - -	119
<i>molaidb do db' Iain-Dubb-Gearr Mac Gbrigair,</i>	- - -	124
<i>Tuireadb airson Slios Mìn Raineach,</i>	- - -	130
<i>Gaoil,</i>	- - -	134
<i>do Dhuin uasal do Chloinn Gbrigair,</i>	- - -	138
<i>Rann do Sbluagh a thug air falbh Giabbas a cbeannaich am Bard,</i>	- - -	142
<i>Oran do 'n cbeudna,</i>	- - -	144
<i>Gaoil,</i>	- - -	147
<i>do Mbuillair ann an Srath-Bbreambuinn,</i>	- - -	151
<i>do Mhnaoidb araid,</i>	- - -	156
<i>Combairle a Bhaird do Sbioll Ailpain,</i>	- - -	159
<i>Oran do Thalair Muilleach,</i>	- - -	160
<i>Tuireadb a Bhaird,</i>	- - -	164
<i>do Dhuin uasal araid,</i>	- - -	169
		<i>Oran</i>

	Taobh duillaig.
<i>Oran do 'n t-Sbliochd righail Ailpaineach,</i>	172
<i>do Mbor-fhear Bbraighdalbin,</i>	176
<i>Rann do Gbobha araid,</i> - - -	181
<i>Oran do 'n Gbobha cheudna,</i> - - -	182
<i>do Mbnacaidh uasal araid,</i> - - -	184
<i>do Churaidh araid,</i> - - -	187
<i>Rann air Bratach Chloinne Ghrigair,</i>	190
<i>Cumbadh a Bbaird,</i> - - -	191
<i>Glu a Bbaird, le Fear leis an toil a Ghaelic,</i>	195
<i>Moladh a Bbaird, le Fear Cinnich dha,</i>	196
<i>Cumbadh airson Duin uasal thuit 's an Olaint,</i>	203
<i>Oran do dh' Alastair Sbatlach, agus do a Lean-</i>	
<i>nan,</i> - - -	207
<i>do dhuin uasal ann an Shireachd Pheairt,</i>	211
<i>do 'n cheudna,</i> - - -	214
<i>do Mhac Ionmbuinn an Tratha, air sheol</i>	
<i>ùr,</i> - - -	217
<i>do dh' Fhear Ruadh-sbruth, air mutha</i>	
<i>seoil,</i> - - -	221
<i>Rann rinn am Bard aig faicinn Talla Sheumais</i>	
<i>Mhic Phearfain,</i> - - -	225

O R A I N
G H A E L A C H.

ORAN I.

MOLADH NA GAELIC.

I.

BEIR an t-soruidh fo uam,
Do bhaile nam buadh,
Fo sgèith Uisge Chluaidh,
Far am faca mi'n sluagh,
Air nach luidheadh a ghruaim;
Be 'n aoibhneas, 's bu dual,
Piob na caismeachd 's mer fuaim,
G' an cruinneachadh suas c' ladh.
G' an cruinneachadh, &c.

II.

'S e Glaschu nam bùthean,
A ghabhas an cùinneadh,
Ann 's am faighear an cùnnraòh,
'S gach cleachdadh is uirè,
Thig a nàll as gach lùchairt,
'Ga aiseag le muirnè,
A lionas gach fuil fheöla.
A lionas, &c.

III.

Tha iad f'irinneach ceart,
 Ann na 'n inntinn 's na 'n cleachd' ;
 Cha'n eil cùl-chaint na'm meafg,
 No droch dhùrachd do neach ;
 'S mur mùth iad am beachd,
 Bha iad umhal do reachd Dheorfa.

Bha iad umhal, &c.

IV.

Thoir beannachd uam fèin,
 Do 'n Chenedeach thrèun,
 Fear ealanta geur ;
 Thig a Ghaelic 'o bhèul
 Mar bha i san Fhèinn ;
 Ann an ranntachd cha gh'èil
 'E do 'n bhard bha fa Ghrèig,
 Ris an canadh iad fein Homer.

Ris an canadh, &c.

V.

Tha Ghaelic co luachmhor,
 'S nach cuir finn i suarach :
 Co nach feasmhadh ri guallainn ?
 'S i tha 'n còradh nan uaislean,
 Ga labhairt gu 'n truailleadh,
 Feadh gach bit' ann 's an gluais iad,
 Gu caithreamach, cruaidh, ceolmhor.

Gu caithreamach, &c.

VI.

Ge d' chaidh a faruch' 'na triall,
 Cha do chaill i a miagh ;
 Tha i fallain 'o chian,
 Gun ghalar, gun ghiamh,
 Buan, farumach, dian,
 Gun alladh, gun fhiamh,
 Ann 's gach talamh a dh' iarr colas.
 Ann 's gach talamh, &c.

VII.

Cha ghèill i do 'n Eubhra,
 Do 'n Fhraingis no Ghreigis,
 Do Laidin no Bheurla,
 No do chaint fo no speuran :
 Na 'n tarladh i 'n èigin,
 'S math a ghearradh nam bèum i,
 Thoirt caraid 'o bheul doruinn.
 Thoirt caraid, &c.

VIII.

'S i bh' aig Adhamh 'sa ghàradh ;
 'S i bh' aig Eubha ga thàladh,
 Gus 'n do mheal i gu bàs è,
 'N uair dhith e meas àluinn,
 Chaidh a thoirmeafg dha fhagail,
 'S e dhàg finnè na 'r traillean ;
 Ach fhuair finn ar flanuch', is dochas.
 Ach thuair, &c.

IX.

'N uair chaidh an faoghal a bhàthadh,
Chaidh a Ghaelic a thearnadh :

'S i bh' aig Noa 's an àircè,

'S aig gach curaidh a dhàs uaidh.

Thuair i 'n t-urram gu cràbhadh,

'S cha mheas' i gu dànachd :

'S tha i milis a ghabhail orain.

'S tha i, &c.

X.

'S i bh' aig Treunmor, an toiseach,

A thog cìs 'o Rìgh Lochluinn ;

Aig Fionn is aig Toscar,

Aig Cuchullin 's aig Oskar,

'S aig Caoilte nan cos-luath,

A' fiubhal aonach, is fhlochd, is mhor-bheann.

Siubhal aonach, &c.

XI.

'S i bh' aig Conan 's aig Diarmid,

Aig Du'chomair 's aig Diaran :

Bha i uil' aig na Fionnaibh,

'Nam togail gu fiadhach,

No chafgadh an iötadh,

Do fhuil an naimhdean, 's an dian thòrachd.

Do fhuil, &c.

XII.

'S na 'n deigh uille bha Oiffian,

Le deuraibh 's le cfnaidh,

Aig

Aig ìnfe a dhochuinn,
 Gus 'n do dhàll air a rosgaibh ;
 'S e leòn is a lot è,
 'S chuir daonnan fuidh sprochd è,
 Bhi ga 'n dibhail, 's e bochd, brònach.
 Bhi gan dibhail, &c.

XIII.

Bi a Ghaelic chruaidh blasta,
 Bh' aig Coinneach * an gaisgeach,
 A cumail a cheartais,
 'S a bualadh nam feachd-fhear ;
 A ruagadh 's a fgapadh,
 Nam Pìocach, bha fgaiteach ;
 Cha ro' h-aon diu ri fhaicinn,
 A ghluaiseadh-air faiché.
 Dhiol e athair, Rìgh Alpain,
 'S cha nì 'n luaidh' a bha aca,
 Ach na fleagheanna glafa na 'm feöil.
 Ach na fleagheanna, &c.

XIV.

'S i Ghaelic gun feachnadh,
 Bh' aig Uilleam † 's aig Raibeart ‡,
 Fhuair an t-urram 's na feachaibh
 Dhion Alba, 'sa sheafamh,
 'S Rìgh Shaffan ga 'r creachadh ;
 Ma leubhas fibh 'n eachdraidh,
 Gu 'n eisd fibh ri teachd'reachd mo bheöil.
 Gu 'n eisd fibh, &c.

B 3

XV.

* KENNETH MACALPIN. † WALLACE. ‡ BRUCE.

XV.

Co thairgeadh dhi mi-mhodh,
 'S nach cumadh am miagh i?
 'S gur i Ghaelic bha sgrìobhtè,
 Air na clachanna crichè,
 An 's gach ionad do 'n righeachd;
 Ge d' bha i fuidh mhi-ghean,
 Tha i nise a' direadh,
 'S gu 'm mair i gu dilinn,
 Mar bha i 's na linibh 'o thùs.
 Mar bha i, &c.

XVI.

Guidheam buaidh le luchd furain,
 Na mor-uaislean tha 'n Lundhuinn;
 G' a co'nadh bha ullamh,
 'N uair bha i fo dhubhar,
 Ann an gàbhadh ri cumha:
 Ach 's an tra fo tha buidhinn
 Air gach canan fa chruitheachd;
 Deas-labhrach gu bruiteann,
 Teas-ghradhach 'n am fuidhe mu 'n chlàn.
 Teas-gradhach, &c.

XVII.

Co bheireadh beum dhith,
 Ann am baille Dhun-eidin,
 Gun dioladh da reir fud?
 'S i cuimeir na h-èididh,
 Ann am breacan an fhèileadh,

'S ofain

S ofain ghearr am broig eatrom,
 A dhireadh na 'n fleibhtean,
 'S na 'n garbh-bheann, 'n uair dh' eireadh an ceò.
 'S na 'n garb-bheann, &c.

XVIII.

'S e Glaschu a b' urrainn,
 Gun truailleadh a cumail;
 'N fin tha aireamh a Muile,
 'S as na braidheanna Lurach,
 A fhuair 's gach àite an t-urram:
 Cha bhi 'Ghaelic an cunnart,
 'S cha bhafuich i tuillè,
 'S na h-armuinn ud uillè,
 Ga h-arach, 's ga sìr-chumail beo.
 Ga h-arruch, &c.

O R A N II.

NA FINEACHAN GAELACH,

I.

EIRIBH fuas ann fan am fo,
 Gach ceannard tha fo 'n chrùn;
 Cumaibh thèll na Frangich,
 Na leigibh 'm feafd a nàll iad;
 Ge d' robh sibh ann an teandachd,
 Na tionndaibh 'ur cùl,
 Gus an coifinn sibh lan-bhuaidh,
 'S am faigh sibh duais is cliù.

II.

Gleidhibh taobh na fàirgè,
 Is earbaibh ris an t-fùil :
 Bibh tric gu clis gar dearbhadh fein,
 Nach tig iad ann an anamoich oirbh,
 Gus an ruig na fealgairean,
 'O gharbh-bheantan nan stùc :
 'S iad na Cinnich, as gach ionad,
 A philleas iad gu dlù',

III.

Eiridh 'm Mor-fhear Boideach
 Le chinneach, mor san strì,
 Bha tri cheud bliadhna 's còr mor,
 A riaghladh, mar bu choir dhoibh ;
 Ach thainig nise oirne
 Na dh' fhogair iad o'n rìgh'chd,
 'S tha 'n Cinneach fin fo Dheors'
 Ann am moralachd 's an spèis,

IV.

Eiridh Ceann nan Gordanach,
 Le dheòin, 's gur mor a bhrìgh ;
 'N uair thig a dhaoine co'ladh,
 Co fgaoileadh iad le dochas ?
 An t-eun tha fgiathach oirdheire,
 'S ro-mhor an fuilibh 'n Rìgh,
 'N tra thig an Coileach as an doiré,
 Goiridh e le shuinn.

V.

Eiridh 'n curaidh flathail fin,
 'S fir Adhoill leis gu dlù;
 'S lionmhor àit' am faighear iad,
 Am braidheanna 's an fratheanna;
 Bidh dhaoine mor fa cheathairne',
 Gun mheathadh air a chùl,
 Leis a bhrataich choifin buaidh,
 'S is tric a thuair i cliù.

VI.

Mac Chaillean, le fiol Dhiarmaid,
 O'n aird an iar anuas;
 Gu smachdail, neartmhor, lionmhor,
 Gu reachdmhor, feachdmhor, fiachail,
 Gu feasmhach, feirceil, ciallach,
 'S gach gnìomh 'n do chuir iad dùil;
 'S air feadh gach linne bh' againn riamh,
 Bu dìonach iad do 'n chrùn.

VII.

Mar fin is Mor-fhear Bhealaich,
 'S gach caraid tha dha dlu;
 Bidh Glean-liomhunn tairis da,
 Air ceann a dhaoine barruichte;
 'S cha mhealladh Glean-na-fallach è,
 Am faillein tha dha dlu.
 Loch-a-dochairt, 's Ach-a-loinne,
 Co bu mhoille dhiubh?

VIII.

VIII.

Eiridh Clanna Ghrigair,
 'S bigh 'n Ridaire air tùs;
 'N t-shean dream rìghail mhifneachail,
 Chruaidh, bhras-bhuilleach, 'n tra thigeadh iad,
 Le'n lanna geura, tri-chlaiseach,
 Chinn-aifnich, fhlios-ghlain, chùil:
 'S tric a ghabh iad mireadh-chatha,
 'S b' ann d' an aidhear smùid,

IX.

'S nan taic' an laoghach trèunmhor,
 'Sa Ghraindaich fein r'a chùil;
 Bu cheannfaleach na Spèich,
 'S gach am 'n do chuirte feum orra;
 Gu h-anamadail, cruaidh, fgèithach;
 'N an èidith bhalla-bhreac ùr;
 'S o'n bu bhraithrean fibh 'o chian,
 Na treigibh chèil' ni 's mù.

X.

Mac Ionmhuinn, 's Mac an Abadh,
 'S cian 's gur fad a bha fibh 'm mùirn:
 Gu teö-chridheach, dian, tairifeach;
 'S anis na treigibh carthanachd,
 Sibh fiol nan Rìghrean Ailpaineach,
 'S be 'n ceartas riamh an rùn:
 Leubhaibh 'n eachdraidh, 's chi fibh ann,
 An ceangall teann o'n tùs.

XI.

'N àm dufgadh do Chloinn Do'nuill,
 Gu 'm biodh a cho'ail fearbh,
 'N uair thogta fearg nan feod ud,
 Co cheannfhuicheadh na connsbuill?
 'N luchd leanmhuinn bhi ga 'n co'nadh,
 'N àm dhoibh toifeach garg :
 Leomhan, bradan, 's long fo fùil,
 Ga feoladh le laimh dhearg.

XII.

Eiridh Tighearna Shrùthainn,
 'O 'n ghiufaich nach eil gann;
 Is Tighearna Leöid co-àmhlaidh,
 'S Clann Donachaidh dian r' an' cul-thaobh,
 Gu las'rach, luaitheach, dlu-chleasach,
 Gun aon' dhèth-lèth's, no fann;
 'Siubhal bheann, is ghleann, is stùc,
 'S be 'n duchar a bhi ànn.

XIII.

Mac Leöid thig 'o Dhun-bheagain,
 Leis na fuinn nach sheasmhadh thall;
 Mar thairneanach le dheal-theinich,
 No ioma-ghaath fhuar, luath, chabhagach :
 Be 'm miann bhi dortadh fala',
 Gu cabhagach, 's gun bhaigh;
 'G earradh lamh, is cheann, is chluas,
 'S a feuchainn smuais nan cnámh.

XIV.

XIV.

Mac Coinnich, mar a b' abhàist,
 'S na h armuinn ga 'm bheil iùl,
 Leis a bhratach Shàileach,
 A rachadh fios 's na blàraibh,
 A bhuadh'nicheadh an àrach,
 A cuir nan nàmh nan smùr ;
 Ga 'm bu shuaichneas ceann an fhèidh,
 Nach gèilleadh do gach cù.

XV.

Cluanidh 's Clanna Phearfain,
 Air 'm bu shuarach beachd nach b' fhiù,
 'Bha buadhar ann 's na feachdanna,
 'S gach àite riamh 'n do sheafamh iad,
 Bu chruadalach na gleachdairean,
 'S ro dheas a dheanamh iùil.
 Dheagh Mhic Mhuirich Mhòir na brataich,
 Cha bu tais do ghnùis.

XVI.

Bidh Clann an Tòisich laimh riu',
 Gu dana ann fa chùis ;
 Ullamh, callamh lamhacha
 Nan lann nach meirg dhith gnathacha :
 Na Catanich, cha tàmh dhoibh,
 Cha neil dhiu' fear nach fiù ;
 'S 'o n' tha sibh uile 'n ionnsuidh chait,
 Gleidhibh è na'r triùr.

XVII.

XVII.

Loch-Iall le Clanna Chamaroin,
 Cha bu chearbach iad na 's mò ;
 'S fhad 'o n' chualas ainm orra,
 'S bu ro-mhaith 'm blàr na Learga iad,
 Dh' f hag Lochlannaich na'm marbhadh,
 'S bu shearbh iad a cuir riù ;
 'N deaghaidh 'n tional le crois-tàire,
 B' àlleadh 'n seallah fùl.

XVIII.

Na Meinaneach 's na h Apunnich
 Na laifgairean nach diùlt :
 Mar lafair-chath na gaisgich ud,
 Le geal is dearg 's a bhràtich ac' ;
 Bu trom-bhuilleach, cruaidh, sgaiteach iad,
 'S gach càr a chuir iad dhiù' :
 Ni fir dhireach an t-Slios-Mhìne
 Seafamh dian re 'n cùl,

XIX.

'N Cinneach laidair Frifealach,
 Gu claidheach, criofach, ùr ;
 As an Airda thigeadh iad,
 Gu cuilbhaireach, geur-bhiodagach ;
 'N Srath Haragaig cha mhiofa iad,
 'S Mac Shimidh air an tùs,
 'S 'o 'n da fhlios do Locha Nis,
 Na fir tha clis, 's nach lùb.

XX.

Mac Ghilleöin Dhuairt,
 'S Lochs-Buidhe, cha be 'n diù';
 Torluifg, is Fear na Sgurra,
 —Eachunn Raodail, 's deas an duine e:
 Bidh Mor-Bheinnich is Muilich,
 Air gach tulaich le 'n luchd ciùil;
 Fear nan Druimeanan, 's Ceann-loch-aluinn,
 Is aireamh dh' fhag mi dhiù'.

XXI.

Ach com an leiginn dearmad air
 Clann Fhearais nan garbh thùrn;
 Sliochd a cheud Rìgh Albanaich,
 A chum air còir 's na garbh-chrìochan:
 Mar leomhain chalma gharga iad,
 'N uair dh' fhalbhadh iad le fùrd:
 Clogaid, fleagh, is lurach-mhauilleach,
 Sud bha ac' 'o thùs.

XXII.

Na 'm biodh agam uinè,
 'Am chliùfa bhiodh gach Clann;
 Cuimaneach nan lùth-chleas,
 Mac Artair, is Mac Dhughail,
 Mac Pharlain thig le dùrachd,
 'S Mac Lachlain dlù 's an àm;
 Is Mac Alastair nan Lùb,
 'S Mac Neachduinn Dun-da-ràmh.

XXIII.

XXIII.

Clann an t-Shaòir, 's Clann Laomuinn,
 Gu 'm b' aobhach leo bhi ann;
 Clann Uarig cha dean caochladh,
 'S na Foirbaifich cha 'n aomadh;
 Clann Lamhruinn bidh 's a chaonaig,
 Is daoine iad thig le frann;
 Agus Sifalich Srath-Ghlais,
 Gu h-ullamh bras na 'n ceann.

XXIV.

Thig Suth'rlanich gun fheall annt',
 Is fànt a chath na 'n gnùis;
 Mac Caòidh, is Mac na Ceairde,
 A Gollaibh, 's cha bu chearr iad;
 Ni Rothaich 's Rofaich tarr' amach,
 Agam annta tha mòr dhùil;
 'S Clann Fhionladh a Braigh-Bhar,
 'S cha b' iad bu tàire dhiù'.

XXV.

Ni Gràmaich naimhdean' theannachadh,
 'S an lannadh as gu dlù;
 Bidh Codhannich, is Cannanich,
 Gan cuairteachadh gu h-ealamh deas,
 'S mar ruaigeas coin na fionnachaibh,
 Theid Frangaich aifeag nùnn:
 Bidh Dughlasich, is Scottich threun,
 Gan cuir 'o fheum 's 'o lùs.

XXVI.

Na 'n cruinnicheadh Clann nan Gael,
 Mar bàil' leam ann fan àm ;
 Na dh' ainamich mi fan tra fo,
 Do na gàllain tha neo-fgathach,
 Sin bheireadh 'inach buaidh-larach,
 'O n' bhiodh an aireamh ann.
 'S is lionmhor cìofach namhaid
 'San àraich bhiodh gun cheann.

O R A N III.

DO CHEAN-CINNIDH CLOINN GHRIGAIR,
 AN UAIR A CHAIDH E AN DARA UAIR DO
 INNISIBH NA H-AIRD AN EAR.

I.

GUIDHEAM buaidh leis an t-feod sin,
 A sheol uainn air aftar ;
 'S è theachd ghachidh 'n làn shòlas,
 Tha mi 'n dochas a thachairt :
 Fear na misniche moirè,
 Nach bu choir a bhi gealtach ;
 Deagh Mhac Eoghain Mhic Iain,
 Ceann-Cinnidh fhiol Ailpain.

II.

Ceann na cèill is a ghliocais ;
 'S geur, fìofrach 'n a bheachd è ;
 Ceann aoidhean is fheumach,
 'S e dh' èifdeadh re 'n acain ;

Ceann

Ceann toifeich nan treun-fhear,
 'N uair a dh' eireadh a ghaifgeich,
 Le 'n cuilbheiribh dù-ghorm,
 Is lùth-choin bhiodh aca.

III.

Eiridh 'ghrian air na beantaibh,
 Air gach gleann agus coiré ;
 'S bidh 'cheathairne 's uaislean,
 Ga 'n cuairteach', 's ga 'n tathaich ;
 Ge d' bha iad fo ghruaman,
 Ioma uair agus latha ;
 'Sgaoil nife an ceo dhiubh,
 'S bidh daimh chrocach re fhaighail.

IV.

Be an aidhear am fiadheach,
 Bhi ga iarraidh, 's ga ghleidheadh ;
 Coileach dubh agus liath-chearc,
 Mar fin is iafgan na h-amhunn ;
 Mar re gèarr nan car fiara,—
 Cha bhiodh miann air am mnaibh,
 Le cridheacha fialuidh,
 Ga 'n riarach, gu caitheamh.

V.

'N uair a ghairmeadh è co'ladh,
 Na sheoid, air a bruthach,
 Le bhrataich ùr, uäinè,
 Be a shuaicheanas giùbhas :

Crann fnaighte gun fhiaradh,
 Air iarrtas ga chumail,
 Le deagh Mhac Mhuirich nam buadh,
 A sheafadh suas ann 's gach cunnthart.

VI.

'N àm leanachd nan ruag dhoibh,
 'S a bhualadh nam buillean,
 Leis na tri-chlaifich chuilè,
 Be sud an duchar, 's an urram;
 'N deigh an taghadh, gan giulan,
 Dhiu' gun eagal air duinè,
 Ghearradh chnamh agus fmuais,
 Cheann is chluafan, gu 'm muineal.

VII.

B' e fearas-bhogha nan laoghach,
 Co nach faoileadh?—cha cheifd e,
 Bhi gearradh le faobhar,
 Gun aomadh, gun teicheadh,
 Gun philleadh, gun tionndadh,
 Le anntlachd no eagal;
 Ach cuir shaighdean an crann iad,
 'S cha bu chàm iad chum beachdach'.

VIII.

Ge d' bu lionmhor na Picaich,
 Mar eoin iteach, no gaineamh,
 Cha do chaill iad am misneach,
 Ge d' bu tric chaidh an caradh;

Cha

Cha d' fhag dhiubh fuigheall no iarmad,
 Chuireadh fiol ann 's an talamh ;
 Leubhibh eachdraidh na righeachd,
 'S bidh sibh cinnteach na 'r barrail.

IX.

'N dream dhionach, neo-chealgach,
 Neo-chearbach, gun doille :
 'S cian 's gur fad chaidh an feanachas,
 Gun d' dhearbhadh iad bhi foillair.
 Cha b' òr is cha b' airgead
 A cheannachadh an comas,
 Ga 'm buineadh Riochd' Alba,
 Co cheal'chadh a chomain ?

X.

Ge d' rinn naimhdean an dìchioll,
 Chum an dìteadh 's am milleadh,
 Le falachd is mi-run,
 Cliu do 'n Ti thog iad rithist.
 Gur sliochd iad da rireamh,
 Do na Riribh a dh' in'ich,
 Tha nan cadal, 's nan sìneadh,
 Ann an I-Chalum-chillé.

XI.

Gach meur a rinn fgaoiladh,
 'O 'n chraoibh a bha torail ;
 Bho cheann tamuil air faondradh,
 Mar chaorich air ainall ;

So an t-àm ann s' am feud fibh
 Bhi 'g aomadh na carruibh,
 'S tlús a ghabhail fo 'gèigibh,
 'O na gheidheagh i faillain.

XII.

Doibh a bhuineadh Gleannfreatha,
 'S crioche leathan re 'n aireamh;
 Gleannurcha, 's Gleanlocha,
 'S bu mhath an còir air Braighdalbainn;
 Seadh, 'm Bealach nan laogh bhreac,
 Bha na laoghaich ga 'n àrach;
 Bha Rainneach 's Gleannliomhunn
 Fo chis aig na h-armuinn.

XIII.

Na faoilibh gur breugan
 Tha fibh 'g eifdeachd 's an tra fo,
 Bheir mi dearbhadh air chinntè,
 Air gach ni tha mi 'g ràth' ruibh:
 —Le labhairt 'o 'n fhirinn,
 Chaidh Siol nan Righrean a fhàruch',
 Le cafaid luchd cùl-bhèum,
 Nach b' fhiu iad bhi 'n aireamh.

XIV.

Och! An ioghna leibh m-ofnadh,
 'S gur goirt leam an càramh?
 Theid mi nise 'Ghleanndochairt;
 Tha 'm fochair nan ard-bheann,

'S do

'S do Choirecheathaich nam fiadhan,
Far 'm bu mhiann leo bhi 'g àbhachd ;
'S do Ladhuirne Iochdrach,
Mu'n cìofaichear m' ardan.

XV.

Is a fin do Dhun-Stainnis,
Far nach fhaigh mi nis' aoibhneas,
Mar bha aig na Rìghrean,
Tha nan fineadh 's an rei'lain :
'S do In'erearragain mo ghaoil,
Aig taobh Lochacreirain :
'S do Gleann àrach' nan laogh,
Nan damh, 's na maoifeach, le cheilè.

XVI.

Ge do chaill iad an duchar,
Biodh an rùn is an gealladh,
Dhafaan ghabh iad gu caomhal,
'S a ghiulan an eallach ;
Mac an Athar nach lùbadh,
Le cùis nach biodh rathail,
Is nach fhaca le shuilibh,
Neach a dhiulteadh le claitheamh.

XVII.

Ge do chuirte fan ùir è,
'N deaghidh dànadh a laithean,
Gun d' fhag è na fiùrain
A dh' fhas gu fìughantach slathail,

Choifin urrum 'o 'n dùthaich,
 Le 'n fùrd chum nan cathan ;
 Cha 'n fhac an namhaid an cùl-thaobh,
 'S cha be 'n dùchas a leithid.

XVIII.

Mo bheannachd le Sheoinaid,
 Mathair oirdheirc nan Treun-fhear,
 A dh' àraich 'o 'n oig' iad,
 Ann s gach eolas is oilean :
 'S c'èr i Mhor-fhear Chloinn Do'nuill,
 'S do cho'lannaibh eille' ;
 'N Duntuilm bha a conuidh,
 'S i dh' fhuill mhor Rìgh nan Eilain.

XIX.

Be fhaicinn na dhuthaich,
 A dh' uraicheadh aoibhneas,
 Le a Chèilidh ghlan shuaircè,
 Nighean Ruaridh nan feud-each :
 'S ioma fruth do fhuill uafal,
 Innt' tha gluafadh gun teagamh ;
 Com an ceilinn re 'm bheo i,
 'S i Shiol Leöid th' an Dun-bheagain ?

XX.

Lion an t-shlic', is na doirt i,
 Giulain co'nard, 's na brift i,
 'S an fo cuir am chòir i,
 O 's deoin leam gun tig i!

'S ge d' bhiodh innt' uisgè nam mor-bheann,
Cha fòr'inn e idir,
'S do dheoch flainnte gun òl'inn,
Dheagh Mhic Eoghain Mhic Iain.

ORAN IV.

DO 'N FHREICEADAN DUBH.

I.

Co nach cuireadh ceud failte,
Air an Fhreiceadan Ghaelach,
Bha car tamuil 'o 'n àite,
Th' air teachd dachigh d' an àros ;
A fhuair a bhuaidh-larach,
'S ard-urruim 's na blàribh,
Le faobhar cruaidh, fgaiteach, geur, gorm ?
Le faobhar, &c.

II.

'S e 'ar beatha do dh' Alba,
'S cian 's gur fad 'o na dh' fhalbh sibh,
Na fir fhiughantach chalma,
Nach robh gealtach no cearbach :
Chaidh gu minic a dhearbhadh,
Làn árdain is fearbhas,—
'N uair a dheireadh an fhearg oirbh,
Co bheireadh an colg as 'ur fròin ?
Co bheireadh, &c.

III.

III.

Ge do fhuair sibh 'ur leonadh,
 Ann am blàr Fontenòi,
 Le luaith bhi ga fealadh,
 Na 'r broilleach an conuidh,
 Cha do ch' ill sibh 'ur dochas ;
 Ach le cricheachibh mordha,
 Chaidh air adhart gu deonach,
 Gun ghiorag a doruinn.—
 B' fhad a chiteadh an ceo fin,
 Bha dìreadh 's na neòil uaibh,
 Le firinn, 'n uair thoifich an strì.
 Le firinn, &c.

IV.

'S e 'ur Ceannard macanta meamneach,
 Nach do chaill ruibh a sheanachas,
 'N àm dhuibh toiseach le aineas,
 Bhiodh naimhdean gan cofgradh mar sheanbh-
 spreigh ;
 'S cinn gan fgaolta gu 'n eanachuinn,
 Le neart ghairdean an cheannabheart' ;
 'S fhad bhios cuimhne aig Frangaich,
 Mar a dh' aom sibh nan ionnsuidh,
 Ge do shaoil iad gu 'n tionndadh' sibh leo.
 Ge do shaoil, &c.

V.

A mhifneach 's an cruadal
 A ghlac sibh san uair ud,

Gun

Gun do lean iad gu buan ruibh,
 Ann 's gach ionad do 'n ghluais fibh;—
 'N uair a dh' eireadh an tuafaid,
 Bhiodh 'ur naimhdean ga 'n luaithreadh,
 Gun cheann, no gun chluafan,
 Càll am fala m' an cuairt doibh,
 Gun an Ceannard re 'n gualainn,
 B' e teicheadh am buannachd,
 Mar an fionnach ga ruagadh,
 'S cha b' e feafamh, ga 'm bualadh gu dì'.
 'S cha be, &c.

VI.

'N uair chaidh fibh thar chuantan,
 Do dh' America Thuathach,
 Ge d' bu lionmhor luchd fuatha,
 Ag iadha' mu 'n cuairt duibh,
 'N uair thairneadh gach cruaidh-fhear,
 A chladheamh 'o chruachain,
 B' aobhar eagail is truaighe,
 Dhoibh teachd chum 'ur buaireadh.—
 Bha fir Bhuidhe le 'n tuaghibh,
 'S fir Dhubha bha gruamach,
 Mar chaoirich ga 'n cuairteach',
 A coilltean 's a bruachibh,
 Ga 'n ceangal gun fhuafgladh,
 'S iad mar bhuar ann am buaile fo chis.
 'S iad mar, &c,

VII.

'S an ag Tecanteroga,
 A fhuair fibh a chòil,
 'S a bhuaill fibh fa chòraig,
 'S cha d' fhuair fibh an cònadh,
 Ach fa chath fibh nar 'n ònar,
 Air latha na dòruinn,
 'Ur fuil chraobhach ga dortadh,
 'N a taomaibh le forneart ;
 —Bha cuig ceud agus còr ann,
 Do na leomhanna mordha,
 Air aomadh, gun deo ann nan crè.
 Air aomadh, &c.

VIII.

Ge do fhuair fibh 'ur fàruch',
 Gun do bhuannaich fibh 'n àrach,
 Le cònadh an Ard-Rìgh,
 Bh' aig Maois ann san Fhasach :
 'S do na dh' fhuraich a lathair,
 'S o 'n duais tha gach là a',
 Bhi rìghail gu bràth ann 's gach tìr.
 Bhi rìghail, &c.

IX.

Buaidh-larach do 'n bhuidhinn,
 A lubadh an t-iuär ;
 Mu 'n d' fhalbh iad air fiubhal,
 'S e theireamid riutha,
 Na Saighd'eara Dubha ;

Na fealgairean fubhach,
 A dhireadh am bruthach,
 'S a dheanadh am bruthadh,
 Le 'n ochd-chliosnich ghlana,
 Nach diultadh an t-aingeal,
 'N uair a thigeadh frad ealamh 'o 'n òrd.
 'N uair a thigeadh, &c.

X.

'S e 'ur n-aireamh a nise,
 A dhà is dà fhichead;
 'S gach àite do 'n tig fibh,
 Lan graidh fibh is gliocais;
 Cha tràillean do 'n mhifg fibh,
 No geocaich gu itheadh,
 Ach ro-fhoghlumte, innealta,
 Oranach, fìofarach, grinn.
 Oranach, &c.

XI.

'N uair a thigeadh a chabhag,
 Gu 'n eireadh na gallain,
 Le lannaibh ga 'n tarruing;
 Bu cheutach an fealladh,
 'N a 'm breacanaibh ballach;
 'S na h-òfanaibh gearra,
 Mu na calbanaibh geala:
 Tha brogan nam barr-iäl,
 Air na luth-chafan ealamh,
 A fhiuladh na bealaich;

'S cha chuireadh du'lach no gaillin,
 Aon thèus no maill' air na feoid.
 Aon thèus, &c.

XII.

Gur miaghail na h-armuinn,
 Leis 'm bu mhiann bhì 'san àiridh;
 Na giomanaich àillidh,
 A shiubhladh am fàsach;
 A dhireadh na h-airdean,
 'S a dheanadh an làmhach',
 Mu chroma nan tràthan;
 'S 'n uair philleadh, bhiodh failt ann,
 'S gach ceol mar a baill leo,
 Aig mnathan 's oidheanna gràdhach;
 'S bhiodh fian is fithionn san tra sin,
 'N talladh fialuidh nan Gàel;
 Bhiodh na fearraig-ga 'n tràghadh,
 Is na siceachan làna;
 'S e deoch air chuimhne Rìgh Fionghaël,
 Bhiodh aig na fir mheamneach ga h-òll.
 Bhiodh aig, &c.

XIII.

'S glan 'ur Ceannard, 's gur feòlta,
 Leis bu ghnath bhì sa chòraig,
 Gràmach na misnich, is colais,
 'Seirc, is gliocais, is foghlaim:
 'S an fo 'fgèith thig sibh còladh,
 Le bheul ni 'ur cònadh,

'S e.

'S e chumas 'ur còir ruibh ;
Caraid faighd'ear an t-ogan ;
'S an 'o theaghlach Mhontròs a ta 'n Saoi.
'S an 'o, &c.

XIV.

O Eachuinn ! 'o n' fhuair thu,
A bhratach ghorm bhuadhar,
Nach fhacas, 's nach cualas,
Aon namhaid thug uaibh i.
—Na bidh ascaoin, no buailteach,
Air na treun-fheara stuama,
'S iad a leanadh an ruaig air a druim.
'S iad a leanadh, &c.

M A R B H - R A N N

DO FHEAR IN'ERARD'RAIN.

I.

O GHRIGAIR Mhic Challum,
Mhic Ghrigair, Mhic Dhu'ill,
'S i 'n sgèul thanig ùr oirn,
A Saffan do 'n duthaich,
Dh' fhag ar cridheachan tùrseach,
'S thug deoir air ar fùilibh,
Gun do chuir iad fan ùir thu gun deo.
Gun do chuir, &c.

II.

Bu tu fealgair an fhirich,
 Bha thu fealbhar ga shìreadh,
 Le d' mhiol-choin 's le d' ghillean,
 'S tu dheanadh an t-shitheann,
 'S tha d' thigh mor ann am pilleadh,
 Gheibhte òl, ceòl, is friathal,
 'S deocha flainte gan iomairt ga 'r coir.
 'S deocha, &c.

III.

Fhir a fhaor finn 'o reachdan,
 'S 'o gach snaim rinn ar glacadh;
 A dh' ofgail na glafan,
 'S gach lùb a bha 'n tafgaidh;
 A fhuair eisdeachd do d' fhacall,
 Ann an aobhar a cheartais;
 Cho-dhaingnich gun bhaca,
 Saorfa Ghrigareach ghafta.
 —Do chuimhne theid aifeag,
 Do gach linn a bhios againn san fheòil.
 Do gach, &c.

IV.

'S ioma buaidh bheir an armunn,
 Nach dean mi aithris san tra fo;
 Bha e cinnadail cairdail;
 Bha e iorafail baighail;

Mar Chuchullin bha ardan,
 Mar Threunmhor bha thèbhachd;
 Tha gach coire is fafach,
 Fo dhubhar is fgaile,
 Gun thu 'g an fìubhal', mar b' àbhift, a sheoid.
 Gun thu, &c.

V.

Ge d' tha Do'nnull a làthair,
 Mar Oisian air fhàgail,
 An deaghaidh nan sàr-fhear;
 Cha seafamh e t-àite,
 Ach mar chloich air a càramh,
 Ann an ionad nan slàn-ubh.
 —Do na thainig do 'n àl fo,
 Cha 'n fhaca mi t-àicheadh,
 O Fhir In'erard'rain!
 Is cràiteach do chardean a d' dhèidh.
 Is cràiteach, &c.

VI.

'N uair chaidh 'm Freicadan Gaèlach,
 A thogail an àirde,
 'S an taghadh 's gach àite,
 As gach duthaich 'fan d' fhas iad,
 Fhuair thu 'n turram air àilleachd,
 'O d' mhullach gu d' fhailibh;
 Bu mhac samhuil thar chach thu,
 Do 'n mhac bh' aig Rìgh Daibhi.
 Mo chreach-lèir thu ga d' charamh fo 'n fhoid!
 Mo chreach-lèir, &c.

VII.

VII.

Mar dhearbh air an fhirinn,
 'N uair chunnic an Rìgh thu,
 Bu mhor a thoil-inntinn,
 Do leithid a chinntinn,
 Ann an oifinn d' a righeachd.
 Thug e Shafan an fith thu ;
 — Ach fir eile nach strìochdadh,
 Chaidh aireamh dhiu' bhìneadh le mèd.
 Chaidh, &c.

VIII.

Ach nam bu naimhdean gun tiomadh,
 Dheanadh thufa a-mhilleadh ;
 Ga d' dhioladh cha firinn,
 Ach na thanig do d' Chinneach,
 Na Cinn-iùil' threun nach pilleadh ;
 Le h-eagal no giorag ;
 Be an dachas 'fan iomaint,
 Bhi fagail leontè, 's gach ionad, na naimh.
 Bhi fagail, &c.

IX.

Gu 'n èireadh gu dàna,
 Leat Tighearna Lanric,
 Ceann-Cinnidh nan armunn,
 E fein 's a thriuir Bhrath'rean ;
 'S na ceudan d' a chairdean,

Thuar

Thuir an t-urram 's na blàribh,
 Bha sud agaibh gun àicheadh,
 O linn Fhearàis gu là Ghlinnefreòin,
 'O linn, &c.

X.

O! dh' eireadh gu luath leat,
 Na fuinn a Tigh Ruadh-shruth,
 Na fir uramach uasal,
 Ge d' tha 'n Ceannard gun luaidh air,
 G' am buineadh an cruadal,
 Ann 's gach àit' an do ghluais iad;
 Piob is bratach ùr uaine,
 Ga giulan gu buadhar,
 Le Mac Mhuirich, 's be dhualchas,
 Bhi seafamh re 'n gualainn san strì.
 Bhi seafamh, &c.

XI.

Cha bu cheisd e re fhaoineachd,
 Nach eireadh 'n deagh-shaighd' ear,
 Fear mor Ghlinnegoill è;
 A fubhal gharbhach is choiltean,
 Cha chumadh an oidhch' è,
 'S cha do chum è a shaibhreas,
 Thoir do gach dubhach is aoibhneach an ainm.
 Thoir do, &c.

XII.

Dh' eireadh 'n Ridaire Seumas,
 'S a Ghranndaich gu leir leat ;
 Na fir cheanfalach threuna,
 Dheas-lamhach, 's nach geilleadh,
 'N am breacan an fheilè,
 Le 'n glas-lannaibh geura ;
 Tha dà thaobh Uisge Spè dhiu' ;
 'S iad bheireadh na ceudan fo chis.
 'S iad, &c.

XIII.

As an Eilean Sgiath-èunach,
 Thig an curaidh deas dèunta ;
 E fein 's a luchd leanmhuinn ;
 'S è Mac Ionmhuinn is ainm dha,
 Ro-ullamh chum mharbhadh,
 Is chofgradh naimhdean mar mheanbh-spreidh,
 Afad dheanain lan earbfa a Sheòid.
 Afad dheanain, &c.

XIV.

Gun tigeadh gun fhuireach,
 An Ridaire guineach,
 Deagh Sheumas Cochunna ;
 'S Mac Cuaire a Muille,
 Gribhich, Greigich, is Gunich,
 Sruilich, 's Málachich cha chumadh,
 Mac Aula, is tuillé,
 Rinn sgaoil' 'o chraoibh dhuilleach na 'm meoir.
 Rinn sgaoil', &c.

XV.

XV.

Mac an-Leisdair 's a bhuidhinn,
 Le 'n camanna iuäir,
 Chuireadh faighdean nan fiubhal,
 A dheanadh am bruthadh :
 Bhiodh am feur air a thuthadh,
 Le creuchdan a fruthadh,
 Nach caisg lèigh, 's nach bi tuille nam beo.
 Nach caisg, &c.

XVI.

Gun eireadh gu macant',
 An Ridaire smachdail,
 Mac Ghrigair an Laig leat ;
 E fein 's a chuid gaifgeach,
 Bu cheutach am faicean,
 Dol fios an san fheachda,
 'S nach pilleadh le gealtachd anios.
 'S nach pilleadh, &c.

XVII.

Gun eireadh an leomhan,
 Mor-fhear an t-Srathmhoir leat ;
 Mor-fhear Ghlamais le eolas,
 Thig mar-ris ga chònadh ;
 'N uair dh' eireadh na feoid ud,
 'Co bheireadh dhoibh còail gun strì?
 Co bheireadh, &c.

XVIII.

XVIII.

Ach 'o nach daoine thug uainn thu,
 Com' am biodh mid fo ghruaman?
 'S gu 'n lean finn gu luath thu;
 'S è mo dhurachd mar dhuais dhuit,
 Thu dh' eiridh neo-thruaillidh,
 'Meafg nan treud a bhios buadhar,
 Air deas-laimh an Uain ann an sìth.
 Air deas-laimh, &c.

ORAN V.

DO THEARLACH GRANDA, FEAR CHINNAIRD.

I.

GUIDHEAM buaidh leat a Thearlaich,
 Ann 's gach àite do 'n tèid;
 Gur oighr' air Cinnaird thu,
 A shar Grandaich 'o Spè:
 Do na leomhain tha calm' thu,
 Ro shealbhar am fèum;
 'S iad nach gabhadh ri mafladh,
 Siol Ailpain 'o 'n Ghrèig.

II.

Bu dan do mhac fionnaich,
 Na 'm baithne dha thù,
 Do leantuinn na b' fhaide,
 'N uair dh' aifig sibh dùirn;

'S 'o n'

'S 'o n' nach b-urra dha 'n gleachda,
 A sheafamh gu chùl,
 'S è dh' iarr è dhiot còrag,
 Ga chònadh do 'n ùir.

III.

Cha do chaill thu do mhifneach,
 Ach bha do ghliocas co-mhor,
 'S gu 'n d' àicheadh thu tric e,
 'O n' bristeadh è chòir :
 Aig innseadh dha chunnthairt,
 'S è dh' fhuireach gu foill ;
 Gu 'm be b' fhearr an deoch-reitè,
 Ghrad eigheach' gu h-òll.

IV.

Bha fhreagairt co dana,
 Ann an cainnt nach robh ciùin,
 'S am briathran bha fgàthach,
 Le ardan na ghnùis ;
 Mar glacadh tu achafan,
 Le cath cruaidh as ùr,
 Air boidean a bhaisfe,
 Gum bu ghealtairè thù.

V.

'N uair nach gabhadh e àicheadh,
 Gun do narachadh beò ;
 Ga d' chaineadh 's gach àite,
 Ann an t-aradh an t-òg' ;

Le bagradh bha granail,
 Gus 'n do sharuich e t-fheòil,
 'N fin ghearr thu a lamhainn,
 'S cha bu chearr thu a sheòid.

VI.

'O n' bha thu 'o t-oige,
 Lan eolais is iùil ;
 Rinn thu t-inneal a shonruch',
 Mar bu chòir dhuit, le tùr ;
 Claidheamh geur a chinn-aifnich,
 Mar a chleachd thu 'o thùs,
 Air aodhairt do 'n chruaidh laidir,
 Le Ferara gu chùl.

VII.

Bha sud ort a fhleasgaich,
 A freafdal do d' fhèum ;
 Le dà dhaig a bha freag'rach,
 'S a sheasmhadh an glèus ;
 Bha thu earbsach ann 'n teine,
 'N uair a bheireadh tu 'n cèum ;
 'S iad ullamh gu dearas,
 Is nach ceileadh am bèud.

VIII.

'S tu raoighnaich re d' ghualainn,
 An sàr dhuin uasal deas treun,
 Mac Thighearna Cholla,
 'S è cho toileach riut fhein ;

Nan tigeadh ort cunnthart,
 Thairneadh ullamh a' d' dheidh,
 Mac Ghilleathain a Muille,
 Do 'n dream chruaidh, ghuineach, nach gèill.

IX.

Gun d' fhalbh thu gu crithail,
 Air an t-flighe le fonn,
 Le làn carbfa thu philleadh,
 Gun ghiorag a' d' chòm.
 Chum thu chonuibh gun mhearachd,
 Ris an fhear air an tòim;
 'N aird an ear do Dhun-eidin,
 Is iad le cheill air am bònn.

X.

Bha 'n t-Eirionnach uaibhreach,
 Fo luaineas gun tamh;
 Mar dhuin' air a bhuaireadh,
 'S an uair a bhi ann;
 'S an tra dh' fheuch è a chruadal,
 Cha robh bhuannachd ach gann;
 Chaidh an luaith thair do ghualainn,
 'S cha do ghluais thu do cheann.

XI.

Ach bu mhithich dhuit tarruing,
 'N uair a dh' fharich thu-ghaath,
 'S na fiachanna dhioladh,
 'S an iocadh do d' thaobh;

'N nair thiondadh thu ghaifgaich,
 Gu grad air do chaol,
 Chuir thu 'n t-shaighead bha fgaiteach,
 Fo 'n choigeamh aifne do 'n laoch.

XII.

Fhuair e nife na b' f'hiach è,
 'S thainig crìoch air le h-èug;
 Cha ghearr e le fhiacaill,
 'O n' chaidh ghialan 'o fhèum;
 Chaidh e thalamh na di-chuimhn',
 'S cha 'n fhiu ghnìomh chuir a' m' fgèul,
 Gach fcleo is cainnt dhiamhain,
 Thainig riamh as a bhèul.

XIII.

O! 's aoibhinn an nuadhachd,
 A fhuair finn an dè,
 'S do gach caraid a chual e,
 Gun do bhuannaich thu 'n rèis:
 Cha bu mheag a chuis smuarain,
 Do uaislean Shrath Spè,
 Gu 'm faigheadh è buaidh ort,
 Fear-ruagadh nan trèud.

XIV.

Bheirinn comhairl' air nuadhaich,
 Bhi stuama nam bèus:
 'S gun am faicinn an tuafaid,
 Ach gluafadh gu rèidh:

Gun

Gun tamailt a thairgfe,
 Do Albanach trèun ;
 'S iad fiol altrum nan garbh-chrioch,
 A dhearbhadh iad fèin.

XV.

Mhic an athar a b' àille,
 'N uair a bha è na bheo ;
 Bha a bhuaidhean do-aireamh,
 Cridhe blàth, farfuing, mòr ;
 Cùl-taice nan Gael,
 'N uair bha càch air an tòir ;
 B' aobhar mulaid d' a chairdibh,
 A charamh fo 'n fhoid.

XVI.

Mu leanas tu àbhaisf,
 Oig aluinn mo rùinn,
 Gheibh thu urram is failtè,
 Ann 's gach àit' an tèid thù :
 Theid do cheanfalachd arduch',
 A Thearlaich ghlain ùir,
 'S bidh gach duine an gradh dhuit,
 'S cha chaill thu cairdeas a Chrùin.

ORAN VI.

DO SHEUMAS, DI'UC ADHOLL.

I.

THA mo fmuaintean diomhair,
 A dìreadh le meamna',
 Mu 'n Mhoireach nach diobradh,
 'N a là a luchd leanmhuinn :
 'S 'o na labhras mi 'n fhirinn,
 'N uair a dh' innfeas mi 'n seanachas,
 Cait an robh 's na trì Rìgh'ichdean,
 Ga 'n ftrìochdadh tu t-ainmean?

II.

Bu Cheann-feadhna mor treabhach,
 Diùc Seumas bh' air Adholl ;
 Nach ftrìochdadh do 'n eucoir,
 'S nach geilleadh 's na cathaibh ;
 Be t-ath-ainm Tullichbhardinn ;
 Co thairneadh riut claidheamh ?
 Bha thu d' Mhor-fhear Sratharduil,
 'S 'o thàll is Srathtatha.

III.

Bha còir aig t-ainm air Bochuidir,
 'S bu leat ùchraichean Fhaclaind ;
 'S bha 'n Tigh, leis na h-achaibh,
 Suas 'o Pheairt tabhairt màil dhuit ;

Bha

Bha Gleannamain's Gleannliomhuinn,
 Fo chis agad, armuinn,
 'S gu Blàr a ghuàile 's nan gaodhar,
 Bha t-fhaghaid a tearnadh.

IV.

Bu tu Ceannard fir-feachdan,
 'S a ghleachda nach geilleadh;
 Mor-fhear Moirreach nan gafd'-thigh,
 'S Bhalbhana na Beurla;
 Bha thu d' Mhor-fhear an Saffan,
 'S do cheartas a reir fud;
 'S bu mhath do chòir air Cnocduinne,
 Far an cinneadh an fheudail.

V.

Ann an Comhairlibh Uaigneach,
 Ard Uaislean na Righeachd,
 Bha thu sheafmhach gun ghluafad,
 'S ann am Manna bu Rìgh thu:
 Aon do Ridairibh Chluarain,
 'S ro luachmhor do 'n tìr fo:
 'S leat ioma ainm eille,
 Nach leig doille dhomh innfeadh.

VI.

Mhic an Athar nach lubadh,
 Le bèus nach biodh dunail!
 A sheafamh le durachd,
 'S dh' fhag an Aonachd thu dubhach;

'S 'o n'

'S 'o n' is ni th' air a dhearbhadh,
 Gu 'm biodh Alba fo mhulad,
 Gun d' fhag thu gach cealgair,
 'S gun d' fhalbh thu e Lundhuinn.

VII.

'N àm taghadh nan Uaislean,
 Cait an cualas no 'm facas,
 Thu bhi calladh do chruadail?
 Cha truaileadh tu t-fhacull:
 Bu lionmhor do bhuaidhean,
 Sud bha dual dhuit, a ghaifgaich;
 Mar Rìgh Saul meafg an t-sluaigh thu;
 Co bhuaileadh 's an fhaich' thu?

VIII.

Bu treun deas am fiuran,
 'S bu mhiann fùl e re fhaicinn,
 Ann an carbad ga ghiulan,
 Nan feä lùth-eacha glafa;
 'S nam tagradh gu ciùin dhuit,
 B' e do dhurachd an ceartas,
 'S cha bhùineadh iad ni ort,
 Na bha luchd diùmaidh ann 'n Saffan.

IX.

'S fad 's gur leathan do chriochan,
 Na 'n iarrteadh an tomhas;
 Gu 'n gabhadh iad bliadhna,
 'S cha deanadh e 'n gnothach;

Oir is farfuing gach fafach,
 'S gach àiruidh tha d' mhonadh,
 Gach frath agus braighe,
 Gach beinn ard agus core.

X.

'S coillteach, badanach, luachrach,
 Feurach, fuaranach, fallain,
 Lubach, lurach, na bruachan,
 Deas is tuath do Uifg' Gharri :
 Lufach, feillaineach, fguabach,
 Gun ghruaim ann an talladh :
 'S leat Dunchaillin nam fuar-bheann,
 Gu Druimuachdair a chabhaidh.

XI.

Bha do cheathairne umhal,
 Gun ghiorag no athagh,
 A tarruing re d' chùl-thaobh,
 Ann an ùrach' a chatha :
 Leat a dh' eireadh le durachd,
 Ioma fiuran gun mheathadh,
 'S b' aobhar eagail is tiomadh,
 'N uair dhuifgeadh Fir Adholl.

ORAN VII.

DO RHIDAIRE NA H-APUN.

I.

'S 'E do bheatha, 's gur mithich,
 Thu thighinn gu d' dhùchas,
 Dheagh Mhic Sheumais, Mhic Iain,
 Oighre dligheach na dùth'ch fo ;
 Tha t-uaislean 's do cheathairne,
 A feathamh le dùrachd,
 'N làn earbsa re t-fhaicinn,
 Sheoid ghaifgail nan lùth-each.

II.

Tha t-àros ro thaitneach,
 'S fo fhaigadh nan fiantan ;
 Ma choinneamh na greine,
 'N àm eiridh gu fgiamhach.
 Be fud talladh a phailteas,
 Far am faighte a bhiatachd ;
 Ann is tric thuair na feumaich,
 Orra 'n deircè a riarach'.

III.

Gur ceutach do choille,
 'S gach doire ma 'n cuairt dhuit,
 Gu badanach, dofach,
 Ar chollas an uaine ;

Le 'n ard chrainne ghiubhais,
 Dharach, 's iubhar re 'n gualain,
 'S craobhan eille 't' ann tuille,
 Nach urra mi luaidh dhuibh.

IV.

Gur binne, 's gur grinne,
 No na h-innealtan tathtë,
 An ceol loinnearra milis,
 Mu bhriseadh na faire,
 Bhios aig eoin nam piob bhlasda,
 Shiuthlach, ghrad-ghobach, chàileach,
 A cuir failt' air a mhadainn,
 'S nach caidail an tra ud.

V.

Bidh 'n uifeag 's am bru-dhearg,
 Gu furdail air ghèugaibh,
 'S a chobhachag chùilteach,
 'S an smudan aig èigheach;
 Gu ceilaireach, oranach,
 Orra lòn cha chuir eagal,
 'N fud goiridh an fmeorach,
 'S bidh 'n neonain 's an dùlach.

VI.

Cha tig a ghaoth thuathach,
 Air fuaraid an earraich,
 Gu baile 'n ard-uafail,
 —'S e Uaimh aite-calaidh;

Gu biolarach, fuaranach,
 Cluaranach, faillain,
 Lufach, feillaineach, cuanta,
 Minneach, uananach, bainneach.

VII.

Ach 's mor do ghoireas, a laoi ch,
 'S cha be maorach na mara,
 Ach daimh agus maofich,
 Eoin fhraoich agus thighean;
 Coileach dubh agus liath-chearc,
 Air t-iarrtas gum faigheadh,
 'S am bradan geal-iteach,
 A thigeadh a Tathadh.

VIII.

Seann tealach ga rìreamh,
 A bha fìor-ghlic is fònadh,
 'O lìnne gu lìnne,
 Thain am fìor oighr', 's cha choimheach;
 Ceann aoidhean is dhillfean,
 Ceann na sìth ann 's gach gnothach;
 Ceann Cinnidh nam Meinaneach,
 'S é tha mi a moladh.

IX.

Tha do chòir air a fgrìobhadh,
 Gu cinnt air an Apuinn,
 An tìr aranach, lionach,
 Bhleathach, ìmach, gun airceas:

Ge d' is faruing an righeachd,
 'S i àit is riomhaich tha 'm aithne;
 'S gur leatfa le firinn,
 Slios Mìn Locha Rainneach.

X.

'S f had 's gur leathann re aireamh,
 Gach beinn is àiridh tha d' mhonadh,
 'O bhraigh Ghlinnurcha,
 Gu cùl Locha Gara;
 Tha Loch Erachd 's an Eiginn,
 A geilleadh do d' cheartas,
 Mar fud is Sronchluanidh,
 A Chruach 's Coirebhacaidh.

XI.

O 's ioma fuil uafal,
 Tha gluafadh an cuislibh,
 An Ridaire bhudhair,
 Ann fa chruadal nach tuisleadh!
 Bidh Cinn-fheadhna ag iarraidh,
 'S a miannach bhi d' chuideachd;
 'S mor do dh'ìmh re fiol Dhiarmaid,
 'N aird an iar tha na curaidh.

XII.

Gur càr thu Mhac Chailain,
 An gallan neo-fgàthach,
 'N uair a thairg Ban-rìgh Shaffan,
 Alba fhaicinn ná fhàfach,

Gun d' fhalbh è a Lundhuinn,
 A chuireadh nan Gàel,
 'S bha 'n luchairt fo ghiorrag,
 Gus 'n do phìll iad an t-àrmunn,

XIII.

Tagh do chèilidh a teaghlach,
 Mhor ghreadhnach mar b' abhaist ;
 Be fud cleachda nan daoine,
 Bha daonnan a' d' àite,
 A burra eiridh a t-aobhar,
 Le faobhar gun fhàlluin,
 Smachdail, neartmhor, gun aomadh,
 'S nach caochail an càirdeas.

XIV.

Bidh gu fiughantach, fearail,
 Iular, carailteach, failteach ;
 Bidh gu macanta, fluama,
 Seircail, truacanta, gràdhach ;
 Na bi ardanach, uaibhreach,
 No luaineach a' d' ghnàthach,
 'S gu 'n cinn thu mar luaichair,
 'S cha ghrad-bhuailear gu bàs thù.

XV.

Na tugadh luchd fuadain,
 Ort bhi luaineach a' d' ìinntinn ;
 Ach gluais mar bu dual dhuit,
 'S na cum cluas r'g luchd mì-ruin :

Na eisd re cafaid a bheartaich,
 'S fear na h-airc' air a dhiobairt ;
 O ! 's fhuarast ruigheachd air braighe,
 A gharaidh, 's e iofal.

XVI.

Bhean an tighe bidh ealamh,
 'S cuir an t-fearrag a làthair ;
 Lion na fligeachean glanna,
 'S na cuir thairis dheth àile ;
 'S gu 'n òll sinn a rithist,
 Le cridheachan blàtha,
 Deoch slainte an Rhidair',
 'E thighinn gu àite.

M A R B H - R A N N

DO CHAILAIN CAIMBAIL, (COIRECHUMHAINN.)

I.

Co is urinn a leirfinn,
 A fgriobhadh no leubhadh,
 No innfeadh le beulaibh,
 Am bròn tha ma d' dheibhinn,
 A Choirechumhainn 'o n' dh' èug thu ?
 Tha do Mhathair dheth deurach,
 'S t-aon Bhrathair fo eusan,
 'O na chual e 'n Lunnuinn an sgèul ud,
 Nach fhaiceadh e 'n treun-f hear na bheo.
 Nach fhaiceadh, &c.

II.

'N uair chaidh ghairm ann an cabhaig,
 Dh' fhag e 'n luchairt gu h-ealamh,
 Ann an carbad nan feang-each,
 Srianach, ceann-laidir, frannach,
 Do dh' Alba nan deannaibh :
 'S 'n uair thain e gu caladh,
 'N àite mùirn agus farum,
 Mar bu ghna bhi fa bhaile,
 Bha Aodainambuill fo smalan,
 'S na uaislean morda a' d' chathramh,
 Gun an aire air aidhear no ceol.
 Gun an aire, &c.

III.

Tha do charaid mor-dileas,
 Ris an canar Gleannliomhunn,
 Fo sprochd is lan mi-ghean,
 Nach robh ioc-fhlainnt ann 'n aon ni,
 Do na thug e do 'n fhirain,
 'O n' 's è 'm bàs bha ri strì ris,
 'S nach geilleadh è dh' innleachd nam beo.
 'S nach geilleadh, &c.

IV.

'N uair thog iad an giùlan,
 Bu chràiteach an ciùran,
 Bh' aig mnathan na dùcha,
 Le cridheachan tùrfeach :

Do thuath air an rùsgadh,
 Mar chaoirich gun chùl-taobh,
 'O n' dh' fhag an ceann-iùil iad ;
 B' ard-bhreathamh 's gach ni thu ;
 'S leis an eucoir cha lùbadh ;
 'S tu sheafadh le dùrachd fa choir.
     'S tu sheafadh, &c.

V.

'N taobh ma thuadh do Dhunlòchadh,
 Do thaisg iad an t-ògan,
 Re tàicè nam mor-fhear,
 Ann fan ionad bu choir dha ;
 B' e fhagail na ònar,
 Na luidheadh gun deò ann,
 Dh' fhag a dhillfean gun fòlas,
 Nach fhaic è 'n còail nan fuinn.
     Nach fhaic è, &c.

VI.

Ceann na tuigse 's na cèille,
 Na luidhe, 's nach èirich ;
 Ceann math bhanntrach is fhèumach,
 Nam bochd is dhiol-dèircè,
 'S e nach deanadh an treigfin ;
 Ach bheireadh dhoibh èifdeachd,
 Ann 's gach ni a bhiodh fèumail ;
 'S a dheanadh an rèite,
 Na 'm bitheadh an eucoir fa mhòd.
     Na 'm bitheadh, &c.

VII.

Bu Cheannard air cèud thu,
 'S air mìle na 'm b-èiginn,
 'N uair a rachadh tu d-èididh,
 Fo bhreacan an fhèile ;
 Bhiodh lann ghorm na gèur-roinn,
 A chinn-aifnich, chruaidh, bhèumnach,
 Ann laimh a ghaifgich nach geilleadh ;
 'S e gun leanadh gu geur air an tòir.
       'S e gun leanadh, &c.

VIII.

Am fiuran fiughantach fiachail,
 A dh' fhas gu cumadail ciatach,
 Gun chromadh gun fhiaradh ;
 A dh' albh mun do liath è.
 'S mor ionndrain 's na criachan ;
 B' f hear ceannaich an fhiona,
 Ge be dh' òladh, 's è dhioladh ;
 Bhiodh gach deoch mar bu mhiann leis,
 Ann an talla na fialachd,
 'S a ghillean air iarrtas do ghna.
       'S a ghillean, &c.

IX.

Bu dubhach an aithris,
 Ann fan t-famhradh chaidh thairis,
 Do d' luchd daimh agus tathuich,
 Thu bhidh t-sineadh gun anail,
 'N cobhan cumhann, caol, daingeann ;
                                       'S bhidh

'S bhidh ga d' charamh fo 'n talamh,
B' e thruimaich an eallach
Air do bhrathair, nach mairionn.
—Thu anafdair Bhealaich,
'S ann a chuir iad thu 'm falach sa chùil.
'S ann a chuir, &c.

X.

Nam b-ann le mi-rùn do namhaid,
A bhuaileadh gu bàs thu,
Bu lionmhor Guineach cruaidh ladair,
'S dream eile air laimh leo,
Ann an oighreachd do bhrathar,
A dh-eireadh neo-fgathach,
'S nach geilleadh 's na blaraibh ;
Be 'n eiric a b-fhearr leo,
Clofaich bhi ga 'n reubadh, 's fuil blath ga dòrt.
Clofaich bhi, &c.

XI.

'S ann a Tigh Ghlinnefalach,
A thigeadh na gallain,
A bhuainte 'o 'n fhaillain,
Gu cruadalach tairis ;
Locha-dochart cha mhealladh,
'S è chumadh re ghealladh ;
'S Ach-a-loinne a tarruing,
Nan deaghaidh le cabhaig ;
Na meöir urail, dheas, fhallain,
'O 'n chraoidh tha dùinte am Bealach fo dhion'.
'O 'n chraoidh, &c.

XII.

A aird an iar nam fear fialaidh,
 Do thigeadh fiol Dhiarmaid,
 Mar fin 's Mac Iain Ridhaich,
 'S Loch-nan-ealadh gun iarruidh,
 Mac Cailain 's na ciadan,
 Do na connsbuill tha miaghail,
 Lan tart agus iota,
 Gus an rachadh do dhioladh.
 —Do 'n Rìgh bha iad dìonach,
 Ann 's gach nì a bha ciatach,
 Cumail riaghailt is sìochadh 's an rìgheachd.
 Cumail riaghailt, &c.

XIII.

Tha Baile Pheairt ann a-d dhèidhfa,
 'S do luchd daimh an Dun-èidin,
 Gun fòlas gun aoibhneas,
 Mar bhantrach ga reùbadh,
 A caoineadh a cèilidh,
 A bha gradhach ma dhèibhinn;
 'S amhuil fin 's mar a dh' èirich,
 Na 'n deanadh e fèum dhoibh,
 Bhiodh na mìltean ma d' dhèibhinn fo thoir.
 Bhiodh na mìltean, &c,

XIV.

Ge math iad re 'n aireamh,
 'S ge ceutach gach àite,

Ata 'n frath is am braighe,
Gach coille is fàfach,
Gach coire is àrd-bheann,
'O Bhaile-nan-geardan,
Gu Rudh-ard-luinne 's an aird-iar.
'S lòm gualainn gun bhrathair,
Ge d' bhitheadh na cairdean na choir.
Ge d' blitheadh, &c.

ORAN VIII.

DO 'N OLLA IAIN MAC LAGAIN, TIGHEARNA
GHLINN-CÒAICH.

I.

'SMITHICH dhomhfa bhi gluafadh,
As mo shuain, agus dùfgadh,
'S an t-aifeag a ghabhail gu luath,
Gu Lèigh an stuam 's an t-sugraidh:
Ata luachmor 'meafg nan uaislean,
'S a bhuidhean fein ga ghiulan;
'S tric a thug e iad a gàbhadh,
Bha gu cràiteach leontè.

II.

Ceann na cèille, 's tric a dh' eirich
E gu h-eutrom lùth'or,
A leigheas chreuchdan a bha easlan,
Bu mhor riamh fheum 's an dùthaich:

Cha 'n eil eucail ann fa chreabhaig,
 Nach leir leis le 'n fgrùdadh,
 Is lionmhor beannachd tha fo fgèith,
 'S mo bheannachd fein air thùs ann.

III.

Gur è Olla mor na fialeachd,
 'N curaidh fìorghlan funntach ;
 Gun mhoit, gun mhorchuis, no fcleo dhiamhain,
 'S bha 'n fhirinn riamh ga shealadh ;
 Tha oilean, eolas, 's a dheadh-ghniomhan,
 Cofnadh miagh is cliu dha,
 'S e Leigh 's foghluintè 's na criochaibh,
 Ge d' iarrar 'mach gu 'n càl iad.

IV.

Cha n-aithne dhomh buaidhean an armuinn,
 Ge d' thar mi gu m' dhùlan,
 Fhiofrachadh amach mar b-ill leam,
 'S ard dh' fhas e thar mo chliùfa :
 Tha e feafmhach, feircail, failteach,
 Ciallach, cairdail, iùlar,
 Caomhail, treun-mhor, cridhail, gradhach,
 Dèircail, àilte, cliùteach.

V.

Ann na ghnùis cha 'n fhaicear fearg chas :
 'S e fearbh cha 'n eil na inntinn ;
 Ach gu h-uafal, meafail, ainmail,
 'S tha sud dearbht' fan tìr fo.

Sealgair choileach, fheidh, is earb e,
 Leo dhearg e fraoch is mùn-fheur ;
 Namhaid bhradain air fruth garbh e,
 Ris dhearbainn gaisg ga rìreamh.

VI.

Ach 's ioghna leam nach eil e pofadh,
 'O n' 's mor a dhoidh do cheilidh ;
 'S iom' oigh' uafai tha na eolas,
 Leis 'm bì deoin dhi fein e,
 'O n' ata e meafail foghlumt',
 'S oighreachd mhor d' a reir aig ;
 Is fearail, cuimir, deas an t-ogan,
 Gu feoltadh theid na eaidh.

VII.

'N a thigh mor do chluinte 'n ceol,
 'N uair chruinneachadh feoid threunn ann ;
 'S an a 'd thalladh gheibhte 'n lòn,
 Gun airc' na choir no eiginn ;
 Deochan rìghail, 's fion gu leoir,
 Ga òll aig ogain chèutach ;
 Na h-ard dhaoìn uaisle tric na choir,
 'S na mnathan òg' ga fheuchain.

VIII.

'S friathailteach gach àm a choit,
 'S ro fhoc'rach air an tìr fo,
 Gé d' aomadh gach aon drochaid,
 Fadar fo 's Braigh Lìomhunn,

Theireadh aon re aon, “ Na bidh fo sprochd,
 'S a nochd na biodh ort mi-ghean;
 Ruigidh finn Aifeag an Ollai,
 'S cha mhoille 'n fin, no cìs dhuinn.”

IX.

An deagh Mhac Lagain a Ladhuirne,
 'S cha do chaill e 'n dùchas,
 Bh' aig an dream bha cruaidh 's na feachdan,
 'S a sheafmhadh annt' le 'n dùrachd;
 'S iad claidhean cùil a chinn aifnich,
 Bha ac' mar chleachd ga 'n giùlan;
 'S eafan thainig 'o.na gaifgaich,
 'S è ainm ceart Mac Dhùghail.

X.

Ach na 'm bithinn air mo fhòcair,
 Orm cha roifeadh cliù dha,
 Shuidhinn fios gu ciallach foistneach,
 'S dha dheanuinn focuill shiubhlach,
 'N fin dh' fhogradhinn uam a bhoichduinn,
 'S gach dofgainn ata dlùth dhith,
 'S dh' òlainn deoch flainte an Ollai,
 Ge d' bheireadh e orr uam.

ORAN IX.

DO MHOR-FHEAR HUNNTIDH.

I.

AIR Dhomhfa bhi 'g-amharc uam,
 Air madainn fhuar do 'n gheamhra,
 Air Monadh Taifg-thigh Dhun-eidin,
 Thug me ceum gu tionndadh,
 Dh' fhaicinn an Eoin a bha riomhach,
 A dìreadh ga ionnfuidh,
 'S cuig fichead fear na dheidh,
 A geilleadh air gach àm dha.

II.

Shiubhail iad gu h-eatrom luath,
 'S cha b' fhuar leo gaoth nam beanntan ;
 'S thain an Gràmach le chuid uaislean,
 Gu stuama nan ionnfuidh ;
 'S 'o n' 's e 's cleachda do na Gael,
 Bhi gu cairdail ceanns'lach,
 Bha èididh-cheann ga 'n toirt gu làr,
 'S iad glacadh lamh mar b-anníadh.

III.

'S 'n uair fhuidh iad mu chlar na fialachd,
 Gun mhi-thlachd bhi shannt orr',
 Be 'm miann a bhidh tabhairt biatachd,
 'S cha 'n iadhadh orra cambar ;

Gach deoch ac' a chaifgeadh iota,
 Ach leo 's e 'm fion a b-annfadh ;
 'S iad ag òll deoch-flaint' an Rìgh,
 Gun di-chuimhn' air a Phrionnfadh.

IV.

'S ann an fud bha chuiteachd ghradhach,
 Chiallach, fhailteach, fhaolidh,
 An Dà fhichead agus a dhà,
 A dh' fhuil'neadh bàs mu 'n aomadh ;
 Choifinn an t-urram ann 's na blàir,
 'S nach do chaill an dòchas,
 'S a tharruing an lannan fa chaonaig,
 Ann an aobhar Dheorfa.

V.

Ach com' an leiginn di-chuimhn', air
 An Ean fin ro-oirdheirc ;
 Ata gu h-iteach, dofach, fgiamhach,
 'S mor th' air fionh an òir dhiubh ?
 Cha 'n fhaca mi ean co maifeach,
 'S cha 'n fhaic mi re 'm bheo e ;
 'S ann bu choflach e ri gaisgeach,
 No re Mac Dhiùc Ghòrdain.

VI.

'S math thig breacan ann an fheilè,
 Do dhà-shlaid deug do 'n Ogan ;
 Le trufcan gearr do 'n dearg is riomhaich',
 'S gorm chodach-cinn gu feolta ;

Ofain ghearr air calba fìor-ghlan,
 Fo 'n t-shliafaid tha dòail ;
 'S brogan le barr-iall ga 'n dùnadh,
 Air troigh nach lùb am feornain.

VII.

'N uair a theid thu a' d' làn èididh,
 Do cheum bidh lùthar cònard :
 Sealgair choileach, earb, is fheidh thu,
 'S is tric a gheill iad còladh.
 Bidh t-uaislean ann fin a' d' dheidh,
 'S iad dh' eireadh leat gu deonach,
 'S do ghillean le d' mhiol-choin air èill,
 Siubhal shleibhtean 's mhor-bheann.

VIII.

Gur miann fùl am fìuran gafda,
 Re fhaicinn an cò'ail,
 'N Tigh-cluiche, no air Sraid Dhun-eidìn,
 Gur lionmhor tè tha 'n teir air ;
 Their gach ban-tighearna re choile,
 " Nach ceutach an t-Ogan,
 Bu mhiann leam bhì 'm luidhe na fgèith,
 Gus an eireadh 'n lè oirn."

IX.

'N a làn deis 's an eididh Ghalaich,
 A bha an t-armunn mòdhar ;
 'N uair a ghluais e air falbh do Lundhuinn,
 Bu shubhach an fin a chòdhail ;

'N uair chunnaic a Bhan-rìgh 'n an Gael,
 Chuir i failtè mhòr air ;
 'S bu mhiann le 'n trufcan a bha air,
 A charamh air Rìgh Deorfa.

X.

Tha 'n fhuil rìghail, bhoadhar, bheachdail,
 Luachmor, reachdmor, mhordha,
 A gluafadh gu brais ann a' d' chuiflibh,
 Mar shruth i 'o na connsbuinn ;
 'S 'o nighean Rìgh Seumas a h-Aon,
 Na smaonaichibh gur fcleo e ;
 Bha tè leis poisd aig Rìgh na Fraing,
 'S tè eil' aig Ceann gach Gordain.

XI.

Chualadh finn mar fhirinn bhuan,
 'S gach tìr ma 'n cuairt o sheann fluagh,
 Gach aon bha dhiubh bhi neartmhor cruaidh,
 'N uair ghluaiseadh iad le cambar ;
 'S 'n uair ghoireadh Coileach an Taobh-tuath,
 'S a chìr le gruaim a dh' aon-taobh,
 Gun teicheadh a naimhdean san ruaig,
 'S cha b' ann do 'm buannachd tionndadh.

BEATHA

AN RIDAIRE MHIC GHRIGAIR, NA BAN-RIDAIRE,
AGUS A BHRATHAIREAN,
AS NA H-INNISIBH ANN AN AIRD AN EAR.

An Luinneag.

Iil uil a horo,
Gum bidh fonn slan oirn ;
Is eiridh fonn da rireamh oirn,
'N uair chi finn Ridairè Lanraic ;
Na iil uil a horo,
Gum bidh fonn slan oirn.

I.

GUN feoladh 'n Triath air mìn-chuan,
Anios oirn' Ridairè Lànraic.
Iil, uil a horo, &c.

II.

Is com' an leiginn di-chuimhn',
Air a Chèilidh chiatach ghràdhach.
Iil uil a horo, &c.

III.

Padruic agus Raibeart og,
Gun feachnadh iad gach gàbhadh.
Iil uil a horo, &c.

IV.

Bidh Clanna Ghrigair misneachail,
'N uair thig iad do Shronslànuidh.
Iil uil a horo, &c.

V.

'S ann an In'earlochlarig,
A bha na Seoid g' an àrach.
Iil uil, a horo, &c.

VI.

Bidh 'n Cinneach uile fòlafach,
'N uair thig thu, Eoin, gu t-àite.
Iil uil a horo, &c.

VII.

'S tu Ceanna Cinnich 's diraiché,
Tha 'o na Riribh làthair.
Iil uil a horo, &c.

VIII.

Gach meur ata air sgaoileadh 'mach,
'O 'n Craoidh ud a bha àluinn.
Iil uil a horo, &c.

IX.

Gluafaibh steach an tàicè ris,
A bhrataich nach eil fgàthach.
Iil uil a horo, &c.

X.

Eiridh 'n Cinneach Granndach leat,
Bha ceannfaleach 's na blàraibh.

Iil uil a horo, &c.

XI.

Mac Ionmhuinn 's Mac an Abadh,
'O chian bha iad na 'm bràth'rian.

Iil uil a horo, &c.

XII.

Bithibh mar bu mhianach leam,
'S na di-chuimhnichibh 'n càirdeas.

Iil uil a horo, &c.

XIII.

Thig Mor-fhear an t-Srathmhoir anios,
'S an Codhannach a chuir fàilt' ort.

Iil uil a horo, &c.

XIV.

Bidh Ridaire an Lagain leat,
An gaisgeach nach dean t-àicheadh.

Iil uil a horo, &c.

XV.

Mac Cuairidh thig a Muile ort,
Na Gunaich is Mac Ala.

Iil uil a horo, &c.

XVI.

XVI.

Eiridh Clann an Leifdair leat,
Ann d' leifgail mar bu ghnàth leo.
Iil uil a horo, &c.

XVII.

Maladhich, Greigich, 's Grìbhich,
Is Sruilich a Srathàlain.
Iil uil a horo, &c.

XVIII.

Is tuille mor na thubhairt mi,
Na 'm burra mi an aireamh.
Iil uil a horo, &c.

XIX.

Deoch flainnt' an Ridair' òlaidh finn,
An dochas e theachd slàn oirn.

Iil uil a horo,
Gum bidh fonn slàn oirn ;
Is eiridh fonn da rìreamh oirn,
'N uair chi finn Ridairè Lanraic ;
Na ill uil a horo,
Gum bidh fonn slàn oirn.

ORAN X.

DO CHEANN-FEADHNA ADHOLL

I.

AN fgeul a chualadh mi 'n dè,
Mu 'n Diùc cheannafach thrèun,
Ghluais mo chuislean gu aoibhneas mor.
An fgeul, &c.

II.

Gun do shuidh e fa mhòd,
Na bhreatheamh mar bu chòir,
'S b' e 'n ceartas bu dùchas do.
Gun do shuidh, &c.

III.

Bha na h-uaislean dha dlùth,
Toirt airè d' a iùl,
'S aig eifdeachd re tùr an t-feoid.
Bha na, &c.

IV.

'S bha Fithich na grùid,
A gearain gu dlù,
'S iad a feitheamh an cùil re h-òr.
'S bha Fithich, &c.

V.

Ach chaidh 'm mealladh nan dùil,
Cha d' fhuair iad an rùn,
'S cha do thog iad an fùil 'o 'm broig.
Ach chaidh, &c.

VI.

Tha beannachd nan ceùd,
Gun mhearachd fo fgeith,
An fhir leis 'm bu lèir a choir.
Tha beannachd, &c.

VII.

Cha 'n eil clachan no fèill,
Nach bidh ainm air a leùbh',
Mar mhill ann am bèul gach feoid.
Cha 'n eil, &c.

VIII.

Anns gach talla 'm bidh glèus,
Cluinnear farum nan tèud,
'S a dheoch-slainnte le spèis ga h-òll.
Anns gach, &c.

IX.

Guidheadh laithean bhi buan,
'N deagh-shlàinte gun tuair',
Gun aobhar caoine chuir suas no broin.
Guidheadh, &c.

X.

Tha thu 'd cheann-math do d' thuath,
'S a bhantrach cha ghluais,
-Gus an àraich i fuas a bròd.
Tha thu, &c.

XI.

Lean an gliocas, 's bu dual,
Re Ceann-feadhna nam buadh,
'S àrd Cheannard an t-fluaigh tha mor.
Lean an, &c.

XII.

Stu Mac an Athar tha 'n sìth,
'S bha am Manna na Rìgh,
Co bheireadh dheth cìs fan toir?
Stu Mac, &c.

XIII.

'N uair dh' eireadh an frì,
Bhiodh na Saffanaich mìn,
Gun aon fhocull, nan sìneadh 'm fròig.
'N uair dh' eireadh, &c.

XIV.

'S 'n uair chuir iad e 'n chìll,
Bu dùbhach gach tìr,
'S bha mhaithean a fniomh nan dorn.
'S 'n uair, &c.

XV.

XV.

Dh' fhas a Chèilidh gun chlà,
 A reubadh a cinn,
 Tròm, dèurach, 's a h-àinntinn leont'.
 Dh' fhas, &c.

XVI.

Ach mur gabhadh fibh fgiòs,
 Bheirinn aire aris,
 Do gach feanair bha grinn nan lo.
 Ach mur, &c.

XVII.

A bha luachmhor do 'n righ'chd,
 'S nach robh fuarach no cli,
 B' e a buannachd am miann 's an spors.
 A bha, &c.

XVIII.

Bha Seumas re linn,
 Mar rèul iùil amearg fhùinn,
 'S bu treun e air mhìle doigh.
 Bha Seumas, &c.

XIX.

Dh' fhag Diùc Iain an luchairt,
 'S gach cealgair bha dhiu',
 'O n' bha iad air mhùtha seoil.
 Dh' fhag Iain, &c.

XX.

Chuir e 'n t-Aonachd * air chùl,
'S gach cumhnant bha ùr,
Cha gheilleadh 's cha lùbadh leo.
Chuir e, &c.

XXI.

B' e a chleachd is a thùr,
A bheachd is a rùn,
A bhi feasmhach 's gach bèus bu choir.
B' e a chleachd, &c.

XXII.

Fhir-fheathaimh! bidh luath,
Is aifaig dhomh 'nuas,
An t-shearrag 's a chuach do 'm dhorn.
Fhir-fheathaimh, &c.

XXIII.

Is gu 'n òll mi 's an uair,
Deoch a dh' fhogras am fuachd,
Air a Mhoirreach, nach buaireadh òr.
Is gu 'n òll, &c.

H

ORAN

* An co-cheangal eadar Albain agus Saffan.

O R A N XI.

DO OIGH' UASAL ARAID ANN AN DUN-EIDIN.

I.

AIR dhomhfa bhi dìreadh,
 Do thalla an Fhìrain,
 Gu 'm faca mi 'n rìomhainn,
 Ro earachdail coir.
     'S oigh uasal air chìnnte,
     An rìomhain ghlan og ;
     'O Thigh Ruadh-shruth ga rìreamb,
     An rìomhain ghlan og ;
     'S gur ailleagan prifail,
     An rìomhain ghlan og.

II.

Le meoir chaola ghrinnè,
 A cluich' air ciùil-inneal,
 Gu fonnar 's gu milis,
 'S cha fireadh i pròis.
     'S oigh uasal air chìnnte, &c.
     'S bu chuideachd do Rìgh thu,
     A rìomhain ghlain oig.

III.

III.

Cha 'n eil i 'n Dun-eidin,
Ann 'n Alba no 'n Eirin,
Ga 'n deanadh tu geilleadh,
'S na teudan an ceòl.

'S oigh uafal air chìnnte, &c.
'S mor do chliù ann 's an tìr fò,
A riomhain ghlain oig.

IV.

'Tha do leadan na dhualaibh,
Falach màillean do chluafaibh,
'S a teurnadh mu d' ghuailaibh,
Mar thuairnean do 'n òr.

'S oigh uafal air chìnnte, &c.
Cha bu bheag a thoil inntinn,
Do 'n leigeadh tu pòg.

V.

Ceann aoidhean is dhillsean,
Cridhe blàth, 's lamh an sìneadh;
'S na feumaich cha dìbir,
An riomhain gun ghò.

'S oigh uafal air chìnnte, &c.
Cha 'n urra mi luaidh dhuibh,
Gach buaidh th' air an oigh'.

VI.

Cha 'n iogha' i bhi iùlar,
'S i fhiol Ailpain nan lùchairt,
Chuir luchd mi-rùin is cùl-chainnt
Car ùine fo leòn.

'S oigh uafal air chìnnte, &c.
'S ge d' thug foirneart fo chis iad,
'Nis dhèireich na feoid.

VII.

Nigh'n an Aodhaire ghramail,
'S co maith 's theid an crannaig,
Mac Ghrigair ris canar,
Treun daingean fa chòir.

'S oigh uafal air chìnnte, &c.
'S e mo dhochas gu 'm pill e,
Moran mhi-naomh 'o dhò'.

VIII.

Tha mais' ann a t-aoduinn,
A chuireadh nan daoine,
'S a thairneadh gu gaol iad,
Na 'n aobhaicheadh feoil.

'S oigh uafal air chìnnte, &c.
Co thairgeadh dhuit mi-mhodh,
Nach biodht' air an tòir?

IX.

Dà shuìl is maith lionadh,
Gun chaogadh gun fhiaradh,
Fo mhaladh na nianaig,
Is fialaidh fan Eòrp'.
    'S oigh uafal air chìnnte, &c.
    Gheibhte maithean na tìre,
    Ga d' fhireadh am pòs.

X.

Dà ghruaidh mar an caorunn,
Is gnuis ata faolidh,
Tha do fhlios mar an aoiluinn,
'S tearc aogus na h-oigh'.
    'S oigh uafal air chìnnte, &c.
    Gur aluinn, deas, dìreach,
    Thu riomhain ghlain oig.

XI.

Beul meachair a mhànrain,
'O 'n ait a thig gàirè,
Deud shnaighte, gheal, chnàmha,
'S teangaidh mhalda gun fcleo.
    'S oigh uafal air chìnnte, &c.
    Mar luibh ann an gàradh,
    Tha àille na h-oigh.

XII.

Gur gile do bhragaid,
 No canach a chàdhair,
 A toirt buaidh air gach armunn,
 A tharadh do d' choir.
 'S oigh uafal air chìnnte, &c.
 Mar fhneachda an fhafaich,
 'O d' bhraigh thu gu d' bhroig.

XIII.

Tha muineal gua fhailinn,
 'O 's ceann broilleach dh' fhàs àliunn;
 Gur famhl' thu do Mhàri,
 A Bhan-righ'n bha mòr,
 'S oigh uafal air chìnnte, &c.
 Cha 'n eil ionad an tèid i,
 Nach geill iad do 'n oigh.

XIV.

Tha do chaoin-chruth a chruinneag;
 'O 's cionn gach uil iurram;
 Gu dearbh tha thu uilè,
 Gu cumadail coir.
 'S oigh uafal air chìnnte, &c.
 Ort a luidheas an sìdeadh,
 A riomhain ghlain oig.

XV.

Do na chi mi a gluafadh,
Do bhan-tighearnan stuama,
Cha feall iad ach suarach,
Re gualainn na h-oigh.

'S oigh uafal air chìnnte, &c.
Tha do fgèmh dhomh do-ìnnseadh,
A riomhain ghlain oig.

XVI.

A Mhararat chaomh chaoinail,
'S tu fgàthan gach maighdean,
'S an reul-iùil tha toirt foillse,
Dhoibh dh' oidhche 's do lo.

'S oigh uafal air chìnnte,
An riomhain ghlan og ;
'O Thigh Ruadh-shruth ga rìreamh,
An riomhain glan og ;
'S gur àillegan ciatach
An riomhain ghlan og.

O R A N XII.

DO THEARLACH GRANND, TIGHEARNA CHIN-
NAIRD.

I.

O! 's fhad tha mi 'm shuain,
 'S mo smuaintean gun fhèum,
 Ann am breathal 's am brудар,
 Gun bhuannachd fo 'n ghrèin ;
 Gur mithich dhomh gluafadh,
 Mu 'n fuaraich an spèis,
 'S dol fhealtuinn an uafail,
 Ga 'm bu dual bhi 'n Srath Spè.

II.

'N uair a ruiginn do bhaile,
 Chluinninn farum nan tèud ;
 Be do dhuchas bhi fearail,
 Cruaidh, smearail a' 'm feum :
 Bidh ceol, oll, agus aidhear,
 Gach aon latha le chèil,
 An tigh mor an fhior-ghallain,
 'S ann bidh tathaich nan cèud.

III.

B' e do mhiann agus t-aidhear,
 A bhi caitheamh do lòn,
 Re luchd gabhail an rathaid,
 'N uair rachadh do d' choir ;
 Bhiodh an t-uifge math beatha,
 Ga ghleidheadh chum oll,
 A chuireadh luchd feitheamh,
 Ann am breathal 's an ceò.

IV.

Be sud deagh chleachda t-athar,
 'N uair bha e na bheo ;
 Cridhe fialuidh, 's lamh fharfuing,
 A fgapadh an oir.
 Bha a luchd fgrìobhaidh,
 Fo mhi-ghean 's fo bhron ;
 'S gur càll mor d' a dhillfean,
 E bhi na fhineadh fo 'n fhoid.

V.

Ach ge d' dh' agair am bàs,
 An faoi b-àill leam meafg floigh,
 Dh' fhag e choille fo bhlàth,
 Aig an aillegan og :
 Dh' fhag e chuach a bha dear-lan,
 Cha do mheall e thu sheoid ;
 'S a bhreacag gun bhearn aist',
 Aig Tearlach, 's a choir.

VI.

Gur oighr' air Cinnaird thu,
 Dhuit 's co araid a Chùil,
 Air Baile nan Craobh,
 Air gach aonach is stùc.
 —Gu ma fadè do fhaoghal,
 'S nior chaochail do smùid,
 'S gu ma marionn do dhaoine,
 Gun aomadh re d' chùl.

VII.

Com an luidheadh tu t-aonar,
 'S nach fmaonaicheadh tù,
 Air ban-tighearna chaoin-ghil,
 Ga 'm biodh foghlum is iùl?
 Tagh do chèilidh a teaghlach,
 Mhor ghreadhnach 's an dùth'ch;
 'S bidh do chairdean co lionmhor,
 Re ionlaibh an dùin.

VIII.

Gabh mo chomhairl', 's na feachain
 Bail Eachuin Mhic Rìgh;
 Taoghail ann 's an dol feachad,
 'S gabh beachd air na chì;
 Far am bheil an fhuil arda,
 Nach do chaill riamh san strì,
 'S ma bhios oighr' ort, no nianag,
 Bidh iad miaghail 's an tìr.

IX.

The urram fa phofadh,
 'S gach fòlas fo 'n ghrèin,
 Ma bhios a bhean umhal,
 Is furdail da rèir;
 'S easan treibh-dhireach iular,
 Gun bhi lubach no gèur,
 Bidh iad fonadh, is cliuteach,
 Ann an fuilibh nan cèud.

X.

'S math a dh-eireadh na h-orain,
 Air na feòid ud gu lèir,
 Luchd dhìreadh nam mòr-bheann,
 Ann an codhail an fheidh;
 —Gur Grandach an t-ògan,
 Do chonnsbuinn Shrath Spè,
 A thainig do fhior fhuil,
 Nan Rìghrean a dh-èug.

XI.

Sàr shealgair an fhirich,
 Co shìreadh e 'd dhèidh?
 'S a bhricè air linnè,
 A mìreadh 's a lèum:
 'S tric a leag thu 'n damh uallach,
 Ge b' uafal a chèum,
 An coileach 's an tìà-chearc,
 'S eoin-riathach an t-èibh.

XII.

Na 'm biodh agam foghlum,
 No eolas am chrè,
 Do bhuaidhean ro oirdheirc,
 Cha leonadh am bheul ;
 Ach cha chuir mi 's an trà fo,
 Ach àireamh dhiubh 'n cèill :
 Tha feirc dhuit mar mhiann,
 'S do dheagh ghniomh tha da rèir.

XIII.

Tha do mhoralachd ard,
 Ann 's gach àit' am bidh thù ;
 'S gur combanach Rìgh thu,
 'S thu iochdrain cha diùlt ;
 'S ma chì thu na bochdan,
 Air chncc no an cùil,
 Gun feall thu gu caomh orr',
 'S cha chaoin thu do chùin.

XIV.

Deagh cheannard na tuatha,
 Cha luidh gruaim ort, 's cha b-fhiù ;
 Lean thu cleachda nan uaislean,
 'O 'n do bhuaint' thu 'o thùs ;
 Na 'm biodh iad an cruadal,
 Bha fuafgladh dhoibh dlù',
 'S tu sheafmhadh re 'n gualain,
 'S a bhuannaicheadh cùis.

XV.

Ceann aoidhean is fheumach,
 Ceann na ceille 's an tùir ;
 Ceann math bhantrach is aifrain,
 'S do ghradh dhoibh bhiodh ùr ;
 Ceann-uidhe nam bard thu,
 Luchd dhànan is ciùil :
 'O ! 's tric fhuair iad a' d' sporan,
 Carfon nach moladh iad thu ?

O R A N XIII.

DO DHUIN UASAL ARAIDH ANN AM BAILE
 NAOIMH IAIN.

I.

BEIR mo shoruidh 'o m' chridhe,
 Gu Baile Naoimh Iain a nùnn ;
 Dh-ionnfuidh an fhèrain,
 A labhras an fhirinn le fònn ;
 'S do na tha ann 's na Sgriobheanna,
 'S e bheireadh a bhrìgh air gach doigh ;
 Ac' 's mor tha thoil-inntinn,
 A bhios ga chluinntinn le cònn.

I

II.

II.

Is anhuil sin 's mar a thachair,
 Do 'n armunn tha 'm Peairt ann fan uair,
 B' e ghliocas 's a thapachd,
 Leis na gràfan bha frasadh anuas,
 A bhùannaich dha 'n cath cruaidh,
 Le ard ghairm fharfuing an t-shluaigh,
 Ge bu lionmhor fear-facuil,
 A bha 'm barail gu 'm faigheadh e buaidh.

III.

Ach 's ioma fear is bean bhreid-ghcal,
 A dh' f'haig thu 'n Gleanneite fo bhròn,
 'N uair thainig an fgcùl iad,
 Nach pilleadh tu 'n cèum ud ni 's mò;
 'Tha Gleanniubhair dheth deurach,
 'S Gleanncomhann fo euslain gu leor:
 Ach sud uile bhiodh 'n aoibhneas,
 Na 'm faigheadh iad fein ort ach còir.

IV.

Cha 'n ioghna leam fein iad,
 Bhi ann an eiginn ro mhor,
 Am buachaille ceutach,
 A spionadh 'o 'n fgcèth air an t-sheol.
 Fear ghleidheadh na treud e,
 'S nach leigeadh an reubadh le dheöin,
 Le milltear na beucaich,
 A bhi daonnan gu getur air an toir.

V.

Dheagh Mhic Pharlain 'o 'n Arair,
 Gur dearlach an fealladh tha 'd ghnais ;
 'S an aig taobh Lochalaoimain,
 Bha do fhìnnfir 'n lan fhaibhreas 'o thùs ;
 'S an Gleannurcha chaidh t-arach,
 Mar ailleagan aluinn, le mùirn ;
 Tha thu 'd bhreitheamh gach càinain,
 'S gun labhair thu Ghaelic gu cùl.

VI.

As gach ionad do 'n bhaile,
 'N uair thig iad gu h-ealamh dhuit diù,
 'S a dhireas tu chrannag,
 A mhèineachadh earruin le tùr ;
 Ag fosgladh do bhilibh,
 Le cainnt bhrìghar ghéur chiùin,
 Bu chridhe gun tioma,
 A dhiultadh an fileadh 'o 'n t-fhùil.

VII.

Caoin chruth, is math cumadh,
 Ro àilte 'o d' mhullach gu d' bhonn ;
 Caomh, blàth ris gach uile,
 Gun ardan 's a chruinne a' d' chom ;
 Lan fàilt' agus furain,
 Cha bu ghnath leat bhè muladach trom,
 Cha ghabh e dhomh infeadh,
 Gach buaidh ata lionadh an t-shuinn.

VIII.

Sàr shealgair an fhireich,
 Le d' chuilbhair, le d' ghillè, 's dà chù,
 'S tu bheireadh an earba a coillè,
 'S an coileach a doirè nan stùc ;
 'S tu namhaid a bhradain,
 Air buinne nan cas-fhruthan ùr ;
 'S math sheinneas tu 'n fhiodhall,
 Chuireadh fùghar fo mhnathaibh is funnt.

IX.

'O n' is duin' do 'm bheil gràs thu,
 'S gur fuath leat fuar-chràbhadh gun diu,
 Bidh gu truacanta gràdhach,
 Ann 's gach uair agus àit' am bidh thù ;
 Gu feircail dleafd'nach re d' bhrath'raibh,
 A seafamh gu blàth air an cùl,
 'S na toir oilbheum do 'n Phàpa,
 'O n' tha Breatheamh ann 's airde na thù.

ORAN XIV.

MOLADH DO 'N RIDAIRE MAC GHRIGAIR,
AGUS DO A BHRATHAIRAIBH.

I.

'S i an fgeul math a chualadh mi,
Thog m' inntinn gu grad smuaineacha,
'S na cuislean bha air fuarachadh,
Gun d' ghluais iad mi gu ceòl.
'S na cuislean, &c.

II.

M' an Chinneach righail Ailpaineach,
Dh' fhas ladair, piobach, tartarach ;
'S ge d' chuir luchd mì-ruin cafaid oirbh,
Gur ait leam sibh theachd beò.
'S ge d' chuir, &c.

III.

Beannachd is buaidh larach leibh,
Is fith 'o 'n Ti is Airdè dhuibh,
'S gu 'm bidh sibh air 'ur n-aireamh fuas,
Mar b-abhaist dhuibh 'o 'r tòs.
'S gu 'm bidh, &c.

IV.

Gluafaibh steach le gairdeachas,
Gach aon a bha ga fhareachadh,
A ghlacadh chothrom thrathail,
Gu failt' chuir air na Seòid.

A ghlacadh, &c.

V.

A cheathrear ghradhach Bhrath'rean fo,
Bha cruadalach 's na gàbhanean;
'S gu 'n d' dhearbhadh iad ann 's na blàribh,
Bhi nan cairdean do Rìgh Deorfa,
'S gu 'n d' dhearbhadh, &c.

VI.

An Ridair' bheir finn àite dha;
Is Alastair cha 'n aicheadh finn,
An Ceannard th' air na Gael è,
'N Dun-eidin 's ard a dhoigh.

An Ceannard, &c.

VII.

Gun di-chuimhn leig air Pad'ric,
An t-Uasal stuama blàth-chridheach;
Is Raibeart og an t-Aileagan,
'N deoch flainnte b-aill leinn èll.

Is Raibeart og, &c.

VIII.

'M Bochuidir a bha 'n aiteachas,
'S an In'erlochlaric dh' araich iad ;
'S iad Teaghlach Ghleanna Cearnaig,
Ata mi 'g rath', 's cha fclèò.
'S iad Teaghlach, &c.

IX.

Sliochd nan Rìghrean duchafach,
Bheir Alba ann 'n làn ughdarras,
'N Dun Stainnis chaidh an dunadh fios,
'S cha duifg iad gu la mhòid.
'N Dun Stainnis, &c.

X.

'S an I-Challum-Chille dh' innfinn dhuibh,
Ma dh' eifdeas sibh an fhirinn uam,
Sea-deug dhiubh tha nan fineadh ann,
'S bu rìghail iad nan lò.
Sea-deug dhiubh, &c.

XI.

Tha Coinneach Mac Rìgh Ailpain ann,
Chlaidh Pìcaich gus nach faictheadh iad ;
'S tha Grigair Mòr an Gaifgeach ann,
An taicè ris na flòigh.
'S tha Grigair, &c.

XII.

XII.

'S lionmhor Curaidh calma,
Tha 's an Eilain ud nach ainmaich mi,
'S na 'm bithinnfe am sheanachair math,
Gun dearbhadhinn an còr,
'S na 'm bithinn, &c.

XIII.

Ach, a Ridaire, gur aoibhinn leam,
Gu 'm bheil thu togail threun-fhearan,
'S ge d' tha mi aofda, eiridh mi,
'S gu 'm fàs mi eatrom òg,
'S ge d' tha, &c.

XIV.

Na 's faigfe cha tig eigin dhomh,
Oir gheibh mi cuilbhair 's èididh uait,
'S gu 'n toir mi fìgh na ceudan dhuit,
Mu dh' eifdeas iad re 'm cheòl.
'S gu 'n toir, &c.

XV.

'S tu Ceanna Cinnich 's diraichè,
A thainig 'o na Rìghreanaibh,
'O lìnne nuas gu lìnne,
'S com an dibreadh fìnn a chòir?
'O lìnne, &c.

ORAN XV.

DO 'N EILAIN MHUILEACH, AGUS DO I-CHALUM-
CHILLE.

I.

BEIR mo shoruidh gun fhuireach,
Do Eilain Muile nan ard-bheann,
Far am bheil na fìor dhaoin' uaisle,
A fhuair mi gu furanach gradhach.

II.

Cha 'n fhaca mi gruaim na 'n talla,
'M fad 's a dh' fhan mi ann san àitè ;
B' e am miann bhi tabhairt biatachd,
'S a dioladh cha 'n iarr na h-armuinn.

III.

An t-Eilain farfuing, fada, fialuidh,
An t-Eilain mu 'n iadh' an fhairgè,
'S ann tha na Seoid, luchd òll an fhiona ;
Sealgaircan nam fiadh 's nan earb iad.

IV.

Eilain an fhafgaidh 's an fhàfaich,
Eilain nam Ban malda deabhach,
An t-Eilain an 's am bheil na Gaèil,
Tha gu fallain, ladair, calma.

V.

V.

Eilain an ìma 's a chàifè,
 Eilain nam bà 's nan laogh bailg-fhionn,
 An t-Eilain an 's am bheil a Ghaelic,
 Ma tha i an 's an tra fo 'n Alba.

VI.

Mo bheannachd do 'n Eilain uaine,
 An taobh mu thuath do 'n Eilain Shaileach,
 'S innis do Mhac Cuairè Ulbha,
 Gu 'n robh mi muladach ga fhagail.

VII.

Beannachd eì'e thar an aiseag,
 Do Fhear an Lagain 's do Fhionghal ;
 'S do dheagh Mhac Mhuirich na brataicb,
 Air a b-ait leam a bhi leanmhuinn.

VIII.

'S gu Sgalafdail, re fgèith a chaoil,
 Comunn mo ghaoil, fan asta dh' earbainn ;
 'S ge d' nach eil mi mar fhad glaoidh dhoibh,
 Bidh mi daonnan orra feanachas.

IX.

'N uair ranig mi iochdar na tìrè,
 Chunaic mi I-Chalum-Chillè ;
 —An t-ionad an robh comhnuidh an Fhirain,
 'S bheannaich e gach nì mar dh-imich.

X.

Bu lionmhor curaidh nach robh diblidh,
'Tha nan sìneadh ann 's an Innis,
Bha, na 'm beatha, ullamh dileas,
Gu eiridh ann an ffrì 's an iomairt.

XI.

'Tha ochd is dà fhichead, le do dh'hadh,
Do Rìghrean Alba innt' nan cadal ;
Ceàntrear do Rìghrean Eirin,
'S a dha-dheug do Rìghrean Lochluin.

XII.

Chunnaic mi Uaigh Odh'rain an gaisgeach,
Far 'n do thaisg iad fuas an t-armunn,
'S an taic ris tha na treun-fhir,
Nach strìochdadh 's nach geilleadh d' an namhaid.

XIII.

'Tha Mac Dhonuill, Rìgh nan Eilain,
'S Mac Coinnich a Ceanntaile,
Mac Ionmhuinn Mhic Ailpain an t-Sratha,
'S Mac Cuairè na 'n luidhe laimh ris.

XIV.

'S Mac Ghilleathuinn bha air Duairt,
Cliamhuinn urramach Mhic Dhonuill,
Leis an d' fhuair è 'n t-Eilain Muileach,
Ge d' chaill e uile nis a choir air.

XV.

XV.

Sùil gu 'n d' thug mi, is mi tionndadh,
 Chunnaic mi 'n fin Teambull Mhuire,
 An t-àit' aodhraidh is fineadh 'n Alba,
 No 'n Saffan, le dearbh ro shoillair.

XVI.

Tha mìle is da cheud bliadhna,
 'S còr mòr ma dh' iarras sibh aireamh,
 'O na chaidh chlach-steigh a chumadh,
 Gu maifeach 'o a bunait gu braighe.

XVII.

An aird an iar do 'n bhaile uile,
 Tha Caladh Churaich mar a bha e ;
 Chunnaic mise dealbh na luinge,
 Air a cumadh as an àilean.

XVIII.

Bha tri-fichead troigh is tuille,
 Air a fad, 'o muineal gu h-earr ac ;
 'S e an darach bu mhath fulang,
 A bha cumail 'mach an t-shaile.

XIX.

Na 'm b-fhear eachdruidh mi, no seanachish,
 Mhean'mhaichinn amach gach ceairne ;
 Ach eafan a ruigeas am dheadhuidh,
 Gabhadh e fraodharc na 's fearr dheth.

ORAN XVI.

ANN AN AGHAIDH NA 'M BREUG.

I.

'S Mairg bheir creideas do 'n bhreig,
Ge d' robh i ceutach na tùs ;
Siubhlaidh i 'o bheul gu beul,
'S gheibh i eifdeachd ann 's gach lùchairt :
Cuiridh i an cluafaibh cheilè,
Na ceudan, le fgèithibh cùil :
'S minic chuir i faighdean geur,
A 'm fear 's an tè an deigh bhi pùist'.

II.

Ach tha mi guidhe air an Trianaid,
Ge do tha mi iofal faoin,
'O bhreugan, eagal, is droch-briathran,
'S 'o èud, gu fìor mo chumail faor.
Fuath, farmad, falachd, no mi-run,
Gu dilinn na biodh am choir ;
Braid, fannt, no breath-air-eigin,
Com' an gèillinn doimh re 'm bheo ?

K

III.

III.

'S maireg ni fgeul do bharail,
 Na bhios tuille 's ealamh na chainnt;
 'S maireg rachadh tric air cheilidh,
 'S a thigh fein bhi aig laimh;
 'S maireg a dheanadh uaill r' a bheo,
 A faibhreas mor, ge d' bhiodh e ann;
 No chuireadh earbfa no dochas,
 An gairdean feola, 's e fann.

IV.

Na caithfa do mhaoin le goraich;
 Cuimhnich an co'nuidh do mhàl;
 Na fuidh co'nard 's an tigh ofda,
 Ge 'd robh beartas mor a' d' dhàil;
 Ach na feachain cuideachd choir,
 Ioc is òll na ni dhuit stàdh.
 —'S e faothair do laimh fein is mìlfè,
 No aon ni gheibh thu 'o chàch.

V.

Na fuidh air do nàmh a' 'm bìnnè,
 'S na bi t-fhianais air a bhrèig;
 Na fiar air aon achd an fhirinn,
 'O na tha i dìreach rèidh;
 Eisd, is labhair gu fòill,
 'S cum do theangidh stòildè 'd' bheul;
 'S na b' fhiu leat bhi t-fhear-brathaidh,
 No duais a ghabhail d' a rèir.

VI.

VI.

'O 'n Rìgh gu 'n neach is lugha th' againn,
 Na 'm measg tha mi faicinn gu leir,
 Gur e meas gach uile dhuinè,
 A thuras a chumail reidh :
 'S e slainnte cholain, is fuaimhneas inntinn,
 Ciall agus cuimhne, 's deagh ghnè,
 'S a bhì toilichte le 'r cuibhruinn,
 Sho nithe 's taitneiche fo 'n ghrein.

ORAN XVII.

DO THEARLACH GRANND, TIGHEARNA CHIN-
 NAIRD,

AN UAIR A CHAIDH E CHUM AN LAGHA AN
 AGHAIDH FEAR DO 'N TUATH AIG.

I.

GU ma marionn do 'n trèun-fhear,
 Chaidh 'n dè air a thuras,
 Ann an carbad nan stèud each,
 Chaidh Dhun-eidin nan fiubhal :
 Gu ma fallain thu 'g èiridh,
 Mar bhradan leumneach an t-shrutha,
 'S nìor mheal mi mo lèinè,
 Mur b' e m' aoibhneas thu bhuidhinn.

II.

Bu dàna do bhalach,
 Faoin, falamh, gun riaghailt,
 Gun eolas, gun earras,
 Dh' fhàs gu h ain-eolach fiata,
 Bhi cuir dragh ann a-d chathreamh,
 Oig bharrail na fialeachd,
 No gu 'n dìreadh e amull,
 'S thu bhi tarruing gu dìonach.

III.

'S fad 'o n' chualadh mi aithris,
 'S e mo bharail gur fìor e,
 'N uair a dheireadh a charraid,
 Nach biodh an fhalachd gun dìoladh :
 'S ge d' bhiodh tuathannach farrail,
 Uaibhreach, farumach, fiadhaich,
 'S e cho chruaidh re crann daraich,
 Gun gabhadh e fiaradh.

IV.

Thoir an airè, a Dhonuill,
 Oir is dochas ro dhiamhain,
 Thu bhi cogadh air mòr-fhear,
 'S e chonuidh na fhion-lios ;
 Cuir frian re do mhorchuis,
 'S thig beo gu glic ciallach,
 Chaidh cha luimeach thu 'lònse,
 No 'n uair a thoifich an dian-ruith,

V.

Tha na h uaislean co neartmhor,
 'S na 'n cleachdan co dìomhair,
 'S nach gabh iad re cleafachd,
 No re freapa na 'n iochdran :
 'S mor a b-fhearr a bhi feircail,
 'S 'n a-d dhleas' nas bhi gnìomhach,
 No bhi togail do shuilean,
 Gu mi-umhal, re d' fhear-riaghluidh.

VI.

Bheirinn comhairle ùr ort,
 Na 'm b-fhiu leat a h-iarruidh,
 Thu fgurachd do 'n ni fo,
 Chuireas tnù ort, is fiachan ;
 Bidh rèidh ris, is umhal,
 'S na diult a bhi fìochail,
 Mar nach bu mhath leat an lùireach,
 'S gach dùthich ga 'd riarach'.

VII.

Chaill gach uille an gaol ort ;
 Cha 'n eil aon ann an fìth ruit ;
 Chuir thu 'm fearunn an daoraid,
 Sud thog gaoir ann 's an tìr fo :
 Tha t-ainm air a fgaoile,
 'S bithear daonnan ga d' bhìnnèadh,
 An deaghaidh dhuit caochladh,
 Aig na daolan a-d shìneadh.

 O R A N XVIII.

DO FHEAR CHAIDH DH' IARRUIDH SGADAIN.

I.

CHAIDH mi uair do In'eraora,
 Le Seumas, aobhach dh' iarruidh sgadain;
 Ach cha robh an gnothach mar a shaoil finn,
 Oir b' aobhar caonaig am faicinn.
 Bha na h-iafgarean co baobhail,
 'S nach d' fhan a h-aon diubh air a chladach;
 'S an a b-èigin duinn an caol-ruith,
 'S iad a' glaodhaich air a ghlas-chuan.

II.

Labhair mi le còradh cianail,
 “ Dhaone, riaraichibh 'ur tacar;
 'S fad a thainig finn ga iarruidh,
 Na 'm b-aithne dhuibh trian an afaire.”—
 Thionndadh fear gu coimheach fiata,
 Ge d' bha chiabhagan air glafadh,
 Thuirt e rium, leis na droch bhriath'rean,
 “ Nach biodh ciad diubh gun dà thafdan.”

III.

Chuir fud bliadh'nachean ann aois mi,
 'N uair a chual mi ghaoir bha aca ;
 An sporan bhi air tarruing caol,
 'S na gearrain bhi air aodain crachain :
 Cha b' e fud uilè bha mi caoineadh,
 Ach mo mhaoin a bhi ga fgapadh,
 An t-uifgeadh beatha bhi co daor,
 'S gun do shlaoid e uain na bh' againn.

IV.

'N fin dh' eirich fearg an treun-fhìr,
 'S tharruing e gheur-lann 'o achlais,
 A ghearra chnamhan agus smuais,
 Cheann, is chluafan, is chlaigean ;
 Ag radh, " Mur toir sibh gu tìr iad,
 'S an aireamh thoirt dhuinn 's a cheart-uair,
 Cha 'n eil duin air Locha Fìnè,
 Nach dean mi co mìn re as-bhuain."

V.

" Co fin a labhras cho dàna,
 Na 'n d' thainig e as an Apuinn ;
 A bheireadh oirnè bhi fambach,
 'S gu 'm bu ghnàth leinn bhi tapaidh ?
 —Teann a nall, is feuch do lamhan,
 Mu 's mac do d' mhathair thu, ghaifgich,
 'S mu bheir thu uilè finn fo chis,
 Shaoil leinn gu dilinn nach tachradh."

VI.

Chrom è mhala, chas è fhiacalan,
 Leis na briathran a bha ascaoin ;
 “ Thainig mise ’o na Fiannaibh,
 Daoin ’o chian a bha gu ’n atha,
 ’S mu chumas sibh dhiom Siol Dhiarmaid,
 A bha dìonach ann ’s gach cath teath,
 Cha ’n eil iad ’s an airde ’n iar,
 Na bheir fhathasd dhiom mo spaca.”

VII.

“ ’S an oirne thainig an dòruinn,
 Chuir thu finn ’o fhonn ar coisneadh ;
 Mu ’s iarr odh’ do Threunmor thu,
 Buinidh tu do Oisian is Oscar.
 Togaidh finn ar fùil gu h-arda,
 Dh’ ionnsuidh na tràighe leis na sgadain,
 ’S gheibh thu uainn na bheil a dhì ort,
 ’S cha dean finn strì arson an aifig.”

VIII.

Fhuair finn gach nì mar a b-àill leinn,
 ’O na bha e làidir smachdail ;
 ’S ’n uair a rainaig finn Dalmhàli,
 Gu ’n robh finn gu pàiteach, acrach.
 Air ar eachibh chuireadh airde,
 Le feur ’o ’n fhàfach, ’s coirc’ gun airceas ;
 Is fhuair finn fhein gach nì rinn stà dhuin,
 ’O ’n mhnaoì uafail, ghradhaich, thlachdmhor.

IX.

A fìn ràin' fìnn Tìgh an Dromadh,
 Air na bonnaibh, mu 'n do stàd fìnn,
 'S bha na mnathan teachd na 'r coinneamh,
 'S gach aon diubh cromadh thar na fìgadin.
 —Thuirte Seumas re tè dhiabh, bha bodhar,
 “ Tha mo bhean chaobhair 's an Apuinn,
 'S mu bheir thu dhomhfa pòg le furan,
 Gheibh thu cunnarach do 'n t-acar.”

X.

Leum iad nunn thar an Eas Dhubh,
 'N uair chual iad gur cleasaich a bh' aca ;
 E ga 'n ruagadh, 's iad a teicheadh,
 Chluinnt' ath-thoirm fgreid 'o chragan :
 Ach cha do bhuannaich e a bheag orr',
 Gus 'n do sheafamh iad air fad ris,
 Oir thuit e air a dhruim 's an fheadan,
 'S bha iad ga bhreabadh le 'n cafaibh.

XI.

Dh' eirich na gaotha gu dian,
 'O 'n aird an iar, le fuar-fhrasan,
 'S mu 'n do tharruing sinne frian,
 Gur ann fa Chrìanlaraich a stàd fìnn.
 —Co thainig a-mach ach Iamhair ?
 'S gu 'm bu fgiamhach e re fhaicin,
 'S 'o na tha e dhomh na chliamhain,
 Thug e biatachd dhuinn a nasgaidh.

XII.

'N uair thainig sinn tigh Mhic an Deora,
 Ata cho'nuidh 'n Tigh an t-Shuidhe,
 Thug e finne 'steach ris co'ladh,
 'S chuir e teinè mor na uidheam ;
 Fhuair finn gach ni mar bu choir dhuinn,
 Ach gu fonnruicht', moran dibhè,
 'S 'n uair a dhòll mi fein gu leor dhith,
 Gu 'n do thoifich mi re bruiteann.

XIII.

Chaith finn an oidhche ann làn fhòlas,
 Gabhail ceoil, 's a 'g òll gu cridhail ;
 Cha 'n fhaca mi fhathasf brònain,
 Ach na fearraig mhor a tighinn ;
 Is ann fa mhadainn fhuair mi pòg,
 Do 'n fhear a leon mi, gun fireadh,
 'O 'n mhnaoi uafail, ga 'm bheil eolas,
 'S mheall i mi, mur mor a cridhè.

XIV.

Air an t-Shraid-ghlais, re taobh a mhoir-fhruth,
 Dhealuich finn, an dochas tighinn ;
 'S 'n uair a dh' fhag e mi am ònar,
 Bha mi brònach air an t-fhlighe ;
 'N fin thoifich mi re cronan,
 Chuir mo cheumeanaibh an giorraid ;
 'S 'n uair a chunnaic mi mo Sheonaid,
 Dh' eirich felas ann mo chridhè.

XV.

San domhfa nach b' aithreach mo shaothair,
 'S tric a dh' fhagadh aobhach m' aignè,
 Leis an laodhach chridhail, ghaolach,
 Ga 'm chumail daonan a fadal.
 Mu theid duin' agaibh re 'r faoghal,
 Dh' In'eraora, dh' iarruidh fgadain,
 Cuiribh Fionn 's gach àm na 'r tùs,
 Is bidh 'ur cunnra math teachd da-thigh.

O R A N XIX.

DO FHIGHEADAIR ARAIDH.

I.

AN cualadh fibh a dhaoinë,
 No 'm feudainfe aithris dhuibh,
 Mu 'n bhreabadair bha 'n Craoidh,
 Bu bhaobhail a thachair dha?
 Mhill e 'n eididh chaol,
 Ghabh faothair mhor ga beartachadh,
 'S an robh na dathan daora,
 'S cha d' fhag e maoin gun strachdadh dhi'.
 'N uair chinn e fearbh dhith, ghabh e fearg rith',
 Is dh' eirich colg na braifè air,
 Is thug e ghearr-leum thar a gharmain,
 'S lean cearban r' a chafaibh dhith :

Thug

Thug e bhriathran ann fan àm,
 Gur ann fan Fhraing a stadadh è,
 'S nach cuireadh e a chas air crann,
 No spàl na laimh nach glacadh e.

II.

Thug e gu luath chum na fairgè,
 'S cha do dhearbhadh gaifgè leis,
 B' e b' annfadh an t-uisge fuar,
 Nach cuireadh tuair no amailt air ;
 'N uair chunnaic e a mhuir ruadh,
 Ag eiridh fuas gu bras-thonnach,
 Shaoil leis`gu 'm b' i fud an uaigh,
 'S gur ann 's a chuan a chaidleadh è.
 'N uair chuir iad e tharruing nam ball,
 B' fhearr fan am bhi tacharas ;
 Cha b' fhearr a dhireadh nan crann,
 Ghabh a cheann gu gealtaireachd :
 'S 'n uair dheirich ard ghaoth 'o thuath,
 Bhuaileadh e na bafan aig—
 O chòin ! nach leig sibh mi uaibh,
 'S e Gleannacuaich a b' aiteadh leam.

III.

Na 'n cuireadh sibh mi do Lìtè,
 Dh' iocain fein an t-aiseag dhuibh ;
 B' fhearr leam bhi air tìr,
 'S e fin an ni a b-aite leam.

Na 'm

Na 'm faighinn greim le 'm ìnibh,
 Air fliùntean is acfhuinean,
 Cha 'n fhagain a bheairt gu dìlinn,
 'S cha fghithichinn le tacan dith.

'N uair dh' aithnich iad mar bha e,
 'S nach robh stà no tapuchd ann,
 Thog iad fuas na fùil gu h-ard,
 Is thainig iad do 'n chaladh ac' :
 'S 'n uair a bhuail a through an tràighe,
 Cha bhiodh e m'ill a ghlacadh e,
 Bu luaithe steudeadh e na ghaoth,
 'S cha chumadh Caoilte spaca ris.

IV.

Thog e bhreacan thar a ghualain,
 'S gu 'm b' uafal an lasgair è ;
 A chùl 'n uair chuir e ris a chuan,
 'S ris gach cruadal thachair dha ;
 Shiubhladh è gu laidair, luaineach,
 Eatrom, uallach, acfhuineach,
 Fichead mìlè ann 's an uair,
 Bu shuarach an t-astar leis.

'N uair chruinnaich a chairdean gu leir,
 A dh' eifdeachd ciod a thachair da,
 Dh' innis e gu 'n robh è 'n Eirin,
 'S gu 'm bu treabhach tapidh è ;
 Gu 'n do shiubhail e 'n t-Shuain gu leir,
 An Eaphaid agus Africa,
 'S gu 'n tug e as an Olaind,
 Seudan, 's moran nichinnean.

V.

Sheall gach fear dhiubh air a cheilè,
 Is dh' eirich iad an caisè ris,
 'S iad na breugan a tha d' bheul,
 Cha d' rinn thu fein an t-astar fin;
 'M bheil ach còrr is ceithair-la-deug,
 'O n' thoill thu bèum is mafladh dhuinn?
 'N uair bhris thu bheart, 's an eaididh cheu-
 tach,

A sheas dhuinn moran fhaisteanan.

Nach gabh sibh leifgall na h-oigè,
 'S thugaibh coir is ceartas dhomh,
 'S leigidh mi dhìom mo ghòraich,
 'S bheir mi boid gu 'n tachair e;
 Cha 'n iarr mi feachad air Maoil,
 No Faolish, le cabhaig mhoir,
 No do 'n Apuinn, reiccadh m' aodaich,
 'O n' tha iad faolidh tapidh innt'.

VI.

Faicear agam geir' is glaodh,
 'S an droch shnath caol a phrab mi dhuibh,
 Is ceanglidh mi suas gach gaog,
 A fhniomh na baobhan bradacha:
 'S iadfa chuir an teas a' 'm laodhraibh,
 A dh' fhag mi caoineach airfneulach;
 Na 'm b-urra mise ga 'n fgaoilè,
 Cha bhiodh aon 's na bacaibh dhiubh:

Ach

Ach tha mi aobhach mar ata mi,
 'O na dh' fhagadh 'n craicionn orm,
 'S gu 'n do thearuinn mi gu 'n bhàthadh,
 'S an t-shàilè, far nach faictè mi :
 Air nifge cha teid mi 'n gabhadh,
 Fhad 's is slan do m' chafan domh,
 'S fhearr leam bhi gabhail mu 'n cuairt,
 Ge d' bhithheadh moran afaire ann.

VII.

'S beag tha fios agaibh air tìr,
 Gach deachain th' aig na maraichean ;
 Ach dhomfa 's aithne iad gu leir,
 'O n' 's mi fein a dhairich iad :
 Eader 'llè 's Maol Cheanntìrè,
 Fo ghaoith dhionn, 's fuar fhrafanean,
 Na tuinn a tearnadh 's a dìreadh,
 Le mi-rùn 'n uair dh' atadh iad.

Thug finn car an ear mu 'n cuairt,
 Gu buannachd, 's cha b' aireach leinn,
 Fo fgèith Alafaid a Chuain,
 Far an d' fhuair finn calachadh.
 Bha finn an sin gu Diluain,
 Gu 'n ghluafadh gu 'n characheadh,
 'S 'n uair chuir finn air n-aghaidh re Cluaidh,
 Gu 'n cluintheadh fuaim re darach ann.

VIII.

'N uair thainig finn an Tobar Ur,
 Bha na fiùil ga 'n lasachadh;
 'N fin chaidh mi fios air mo dhà ghlùn',
 Gu umhla, 'n uair dhairich mi,
 Thabhairt bui'cheas do mo luchd iùil,
 A thug gu ciùin gu talamh mi;
 'S am fad 's a bhribeas mi mo shuil,
 Gu 'n cuir mi cùl re maraneachd.

ORAN XX.

MOLADH IAIN DUIBH GHEARR MAC GHRIGAIR,
 RINN SEAN RUILE' THULAICHEAN.

An Luinneag.

'O Thulaichean gu Bealaichean,
 'S 'o Bhealaichean gu Tulaichean;
 'S mur faigh finn leann 's na Tulaichean,
 Gu 'n òll finn uifgè Bhealaichean.

I.

Bu Ghrigareach ga rìreamh,
 A Ruadh-shruth ann Gleannliomhunn,
 A rinn an ceol tha riomhach;
 Ris canar leinn na Tulaichean.
 'O Thulaichean, &c.

II.

II.

B' ann an Tigh na Sraidè,
A thug iad ionnfuidh bhàis air,
'S mur bitheadh è ro ladair,
Bha ochdnar nàmh ro mhurrach air.
'O Thulaichean, &c.

III.

Ach labhair Iain-Dubh-Gearr riubh,
Bha mi ann 's a cheardaich *,
'S cha chrom mi fios mo cheann duibh,
Ge d' thionndadh fibh uile rium.
'O Thulaichean, &c.

IV.

'N fin bhuail iad uil' air còladh,
'S ge d' bha Iain Dubh na ònar,
Cha b-ann d' am buannachd toifeach,
Bha fuil mu' fhroin na h-uillè fir.
'O Thulaichean, &c.

V.

'S 'n uair thaifg e suas a gheur-lann,
'S a dh' ioc e mheud 's a dh' eigh è,
Do thug e 'n fin Srath Spè air,
'S bha tè ann a chuir furan air.
'O Thulaichean, &c.

* Alluding to his being armed.

VI.

Chuir iad cuideachd ladair,
Ann deigh Iain Duibh Mhic Phadric,
'S 'n uair shaoil leo è bhi 'n sàs ac',
'S e bas bh' air a chumadh' dhoibh.
'O Thulaichean, &c.

VII.

Oir thainig fios an uaigneas,
Do n t-shabhal, s è na shuain ann,
“ Tog ort, Iain Duibh, 's bidh gluafadh,
'S thoir as cho luath 's a 's urra dhuit.”
'O Thulaichean, &c.

VIII.

'S e thuir a leannan ceutach,
“ A ghaoil, cuir ort! 's bidh treunmhor,
Is dhuit bithidh mise feumail,
Oir eiridh mi gu 'd chuideachadh.”
'O Thulaichean, &c.

IX.

“ Thoir uidheam dhomh gu furdail,
Is lionaidh mi gu dlùth dhuit;
'N fin cumfa, ghraidh, do chùl rium,
'S do shùil air na h-uilè fear.”
'O Thulaichean, &c.

X.

Sheall e cia lion bh' ann diu,
Mu 'n rachadh e gu 'n ionnfuidh ;
Bha dà fhear dheug, a's ceannard,
Co teann air 's a b' urra iad.
'O Thulaichean, &c.

XI.

Chum e riu a bhòtach,
'S bha Ifabail 'g a chònadh,
Cha do thàr iad gus an eolas,
'S ann leon e gu h-ullamh iad.
'O Thulaichean, &c.

XII.

Ghearr e leum gu h-eatrom,
Gu 'n ionnfuidh, agus fraoch air,
Cha d' fhag e ceann air h-aon diu,
Thoirt fgeul air an turas ud.
'O Thulaichean, &c.

XIII.

Mo bheannachd air an t-shealgair,
An-ad chuirean earbfa,
'S tu rinn an gnìomh neo-chearbach ;
'S tu dhearbh a bhì urramach.
'O Thulaichean, &c.

XIV.

XIV.

Thuirí Iain Dubh, 's e tionndadh,
“ 'O n' rinn mi 'n gaiomh bha fhannt orm,
Ghaoil, grad thoir deoch do 'n leann domh,
'S gu 'n danns' mi na Tulaichean.”
'O Thulaichean, &c.

XV.

Gach breitheamh fad na tírè,
Mu labhras iad an fhirinn,
Do 'n thig do cheol a fìleán,
Dhuibh 's e 'n rìgh na Tulaichean.
'O Thulaichean, &c.

XVI.

Tha Tulach-gorm is Seann-triubhas,
Ro anamail ann 's an am fo,
Is ge do tha, cha faml' iad,
Do m' annfachd, na Tulaichean.
'O Thulaichean, &c.

XVII.

Ge math a Chutach-chaol-dubh,
'S gach ceol ata re fhaotain,
Cha d-thig iad mar fhad glaidhe,
Do m' ghaolfa, na Tulaichean,
'O Thulaichean, &c.

XVIII.

XVIII.

B' e 'n t-aidhear is an t-aoibhneas,
'N àm cruinneachadh re cheilè,
'N uair chluinneadhmid na teudan,
Ga 'n gleufadh do na Tulaichean.
'O Thulaichean, &c.

XIX.

Air fèillibh, no aig bàinnfìbh,
'N uair theid an deoch nan ceannfa,
Gu 'n eirich fonn air feann daoin',
A dhannfadh nan Tulaichean.
'O Thulaichean, &c.

XX.

Na 'm bithinn mar bu ghnath leam,
'S Mac Ailpain a bhi laimh rium,
Bu bhinn leam bhi ga èisdeachd,
'N uair thàreadh air na Tulaichean,
'O Thulaichean, &c.

XXI.

Ge d' tha mi leth-cheud bliadhna,
'S mo chiabhagan air liathadh,
Cha tugainn fein mo bhriathrean,
Nach iarrain na Tulaichean.

'O Thulaichean gu Bealaichean,
 'S 'o Bhealaichean gu Tulaichean;
 'S mur faigh finn leann 's na Tulaichean,
 Gu 'n òll finn uifge Bhealaichean.

ORAN XXI.

TUIREADH AIRSON SLIOS M'IN RAINNEACH.

I.

THA mulad mòr is cràdh orm,
 Na daoine coirè gradhach,
 A chunnaic mi 'n deagh àitè,
 Bhi 's an àm fo gàn :
 B' fhear dhoibh an cuir gu bàs,
 'O n' tha Cill Chonnain laimh riubh,
 Na bhi beo ga 'n faruch',
 'S gun àird' orra ann.

Camuseireachd-mor an fhàfaich,
 'S Baile-nan-tòm laimh ris,
 Far an robh na h-armuinn,
 Luchd àbhachd nan gleann ;
 A dhireadh ris na h-airdean,
 'S a leageadh damh na cràicè,
 Cinn aoidhean agus chairdean,
 Nach b-àbhaift bhi teann.

II.

II.

Tha càll do Thigh Aldlochrain,
 Gu 'n deach an cuir air fogradh,
 Cha b' e-fail' an reòta,
 No ceò fuar nam bean,
 A gheibhte ga oil ac',
 'S e bhiodh ann Fear-an-Toifaich,
 'S ge d' òladh iad an leor dheth,
 Cha leonadh e 'n ceann.

Ach dh' fhalbh an fhearas-mhora,
 An subhachas 's an fòlas,
 Ge d' theid iad do 'n tigh-òfda,
 Cha 'n òll moran ann ;
 Ann ùit' nan fearrag mhora,
 Riamh bha aig na connsbuinn,
 'S an ghlaoidheas iad air bronain,
 Is ceol cha bhìdh ann.

III.

Ge d' theid mi bhun na dùcha,
 Tha Torr-a-chruidh gun smùid ann,
 Gun aidhear is gun fùgradh,
 Gun mhùirn, gun feol danns' ;
 Gun bha, gun gbreidhean du-ghorm,
 Re 'm taicinn air na lùbaibh ;
 'S e faile nach eil cùraidh,
 Dh' ìm falach, 's ùilè th' ann.

Cha 'n

Cha 'n fhaighear damh na maoifeach,
 Ann 'n coire no air aonach,
 Le mèilich uan is chaorach,
 Cha 'n fheud iad do 'n fhrìdh :
 Na fealgairean ga 'n caoineadh,
 Bu mhinic a ghearr gaoth air
 Buidheann nan cas caola,
 'S a dh' aom iad gun chlà.

IV.

Thà cleachdan is deagh ghnàthan,
 Bha aig na linnibh dh' fhag finn,
 Air dol an aghaidh nadair,
 Ge nàr e re inns' :
 Ge d' thig a ghearr gu dàna,
 A dh-itheadh an cuid càil.orr,
 Mu chuirear i gu bàs leo,
 Na h-armuinn thig fò chis.
 Gur e a bhuair na Frangaich,
 Gu teachd a nàll na 'r n-ionnfuidh,
 'S gu fìnnè chuir gu teanndachd,
 'S an àm fo le 'n fhrì,
 'O n' chual iad gu 'm bu chaoiraich,
 Bha 'n àitè ar cuid daoine,
 Thug fud dhoibh moran aobhair,
 Nach glaidheadh iad an t-fhìth.

V.

Thoir leam gur mor an dearmad,
 Do Uaislean Gàeltachd Alba,
 An Tuath a leig air falbh uainn,
 Thar fàirgè as an tìr ;
 Nach b-fhear na ioma caora,
 Aon duine thairneadh faobhar,
 'N uair thigeadh àm na caonaig,
 Ann aobhar an Rìgh?

Ach chuir iad air faontradh,
 'O n' bha na màil cho daor orr',
 Is raoighnaich iad na caoirach,
 'S chaidh fgaoile 's an nì :
 An àitè im' is càifè,
 A chuireadh fùgh na 'n cnamhan,
 'S e blianach is bunntatadh,
 A ghnà an teachd-an-tìr.

VI.

Na 'm bithinnfe am Uachdran,
 Cha chuirinn iad cho fuarach,
 'S cha b-òr a bheireadh uam iad,
 Bu luachmhor leam fein
 Mo cheathairne bhi mu 'n cuairt domh,
 A seafamh fuas re 'm ghualain,
 'N uair dh' eireadh cath no cruadal,
 Bu chruaidh iad bhrifeadh cheann.

Chaidh nife an geur ruagadh,
 'S chaidh morán thar a chuan diubh;
 An càll e dhoibh, no buannachd,
 Dhomh cha ghabh luaidh gu dearbh;
 Ach do n' tha 'n fo san uair fo,
 Tha moran diubh nan truaghain,
 An cònuidh cuir re ruàradh,
 'S a bualadh beagan sìl.

O R A N XXII.

AIR GAOIL.

I.

AIR dhomh dufgadh 's a mhadainn,
 Chual mi fgeul as an Apuinn as ùr;
 Sud chuir smuairain air m' aigne,
 'S cha ghluais mi ann cabhaig le funnt;
 Tha eallach air m' inntinn,
 'S cha 'n urra mi dìreadh ach fòil,
 'S ge d' theid mi do m' leabidh,
 Cha 'n fhaigh mi an cadal le bròn.

II.

Cha 'n ioghna dhomh fhein fud,
 'S gu 'n tug i gu leir nam mo chrì;
 Cha 'n eil fo na speuran,
 A bheir mi as m' easlainnt ach i;

Gu 'n

Gu 'n rachainn do Shafflan,
 No na b-fhaide air astar gu 'n Ighosa,
 A dh-iarruidh do phoigè ;
 Och, Och ! 's e mo leon bhi ga dìth.

III.

Tha do bhuaidhean do-aircamh',
 Gaeig ùr, mhaifich, aluinn, ghlain, rùigh ;
 Gruaidh mar ubhafl ann gàradh,
 Beul is binne no clarsach nan teud.
 O ! 's gileadh do bhragad,
 No canach a chadhair 'n cois flèibh,
 'S ge mor dhomh ri radh e,
 No 'n fneachda a thainig 'o 'n dè.

IV.

Cha 'n eil cron cumachd do m' ghradhfa,
 Tha i iomlain, 's mar b-àill leam, ciùin, caoin ;
 Oigh mhìn, mhaifeach, bhàn-bhafach,
 'S lionmhor fear bha an geall air a gaol,
 Eadar àllt Chamus-fhearnan,
 'S an gleann as an teurnadh na laoich ;
 Ach 's mis' th' air mo chradh dheth,
 Nach fhaigh mi gu brath i re 'm thaobh.

V.

Ceann na ceill is a ghliocais,
 Cràbhach, dèirceach, 's i iochdmor gu 'n bheud ;
 'S i labhradh an fhirinn,
 'S cha bu ghnath le bhì 'g innfe na 'm breug :

Ceann aoidhean is dhillfean,
 Cridhe faòlidh, 's lamh an sineadh da reir ;
 Ceann nam feumach ga rìreamh,
 'S ioma beannachd tha fìlte fo fgèith.

VI.

Mu chromadh an anamoich,
 'N uair bhithinn riut seanachas gu ciùin,
 Cha b-fhada gu dearbh leam,
 An oidhche, na 'n fealbhaichean thù :
 Tha thu cuimair, neo-chearbach,
 'S cha 'n fhacar riamh fearg ann a' d' ghnàis ;
 Mar dhealbh bradain do chalban :
 Leam bu mhiann a bhi fealg air mo rùn.

VII.

Ach 'n uair thainig do litir,
 Bha mo chridhe a clisgeadh a' m' chrè ;
 'S 'n uair a leubh mi gu tric i,
 Dh-fhalbh mo leirfinn, 's mo mhifneach gu leis.
 'S e fhuair mi, gu m' dhoruinn,
 Gun caillain mo choir air an tè
 Ann 's an robh mo làn dochas,
 Gum biodh i co deonach rium fheina.

VIII.

O, Ghraidh ! rinn mo leona,
 Cha do shaoil mi gu 'n cluinnain an fgeul,
 Gun aicheadh tu buileach,
 An cairdeas bha 'n uirridh cho rèidh,

'S gun

'S gun cuireadh òr ceo air t-fhuran,
 'S mis' fhagail re tuireadh a' d' dhèighn,
 'S gu 'n geilleadh tu ullamh,
 Do fhear a bha cumadh nam breug.

IX.

Ach mur pill thu rium tuille,
 Gu 'm bidh mi fo mhulad 's fo ghruaim;
 Ge d' chluinn mi ceol fìdhill,
 Cha tog e mo chridhe, 's cha ghluais;
 Ach mo fhuilean bidh fìitheach,
 Ge d' bu dachas dhomh misneach is cruas,
 'S bidh mi tuille fo mhi-ghean,
 A caoidh na tha dhìth orm 's gach uair.

X.

Ach 'n uair chualadh mi caitheam,
 Na piob teachd a' m' charamh anuas,
 Sheall mi 'n fìn air mo chailaig,
 'S bha na deoir cuir car dhiubh mu gruaidh,
 Na 'm biodh ann fud agam,
 Na treun-fhir a Rainneach re 'm chluais,
 Cha robh air do bhanais,
 Na chumadh mo leannanfa uam.

ORAN XXIII.

DO DHUIN UASAL ARAIDH DO CHLOINN GHRI-
GAIR.

I.

A CHOLLA Mhic Alastair,
'S aoibhinn an fealladh,
Do d' dhùillsean tha tarais,
Bhi marriut gun dail;
Gur lionmhor fear t-fharraid,
'O n' thainig thu tharais,
Nach diultadh leat tarruing,
Ann carraid no 'm blàr.
'S e do bheatha do dh-Alba,
'S cian 's gur fad 'o na dh' fhalbh thu;
'O n' chaidh thu thar fairgè,
'N fin dhearbh thu mar bha.
Bu dreachail thu t-èididh,
Na d' charaid do 'n fheumach,
Cha strìochdadh tu dh-eacoir,
'S cha 'n eifdeadh re tàir.

II.

Tha fgriobhairean ceutach,
 'S fir-lagha Dhun-eidin,
 A gabhail do fgeilfa,
 Le aoibhneas 's gach àit';
 A farraid do cheile,
 " Am fac sibh an treun-fhear ?"
 " O chunnaic ! 's gu 'm b-eatrom,
 A cheum air an t-ihraid."

'N uair theid thu Bhochudir,
 Gu 'm faic thu a chuideachd,
 A dh-eireadh gu h-ullamh,
 'S nach cuireadh tu 'n call;
 Gu 'n cruinnaich do 'n chlachan,
 Na ceudan gu t-fhaicinn,
 'S a dh-eifdeachd le h-aiteas,
 Ciod thachair dhuit thail,

III.

Bidh Donacha Mac Phadriè,
 Air thoifeach nan Gàl ud,
 Gu fiughantach, failteach,
 'S cruaidh ladair a lamh;
 Na fearraig ga 'n traghadh,
 'S na fligeachan lan ac',
 'S iad ag òll do dheoch flainnte,
 'O n' thainig thu nall,

Bidh Colla 's Catriana,
 Gu cùramach, dionach,
 Gu furanach, ciallach,
 A riarachadh chàich,
 Ann an talla na fialachd,
 Far am faighte 'n deogh bhiatachd,
 'S an deoch am bidh ioc-shlaint,
 Ga riarach mar b-àill.

IV.

Cha 'n ioghna leam fein iad,
 Bhidh subhach mu d' dheibhin,
 Oig' cheannfalaich, threine,
 Cheutaich an aigh ;
 Tha tuigse, tha geurad,
 Is gliocas is beufan,
 An ceangal re cheile,
 'S dhuit a geilleadh, is gradh :
 Tha oilean, tha colas,
 Marri feirc, agus foghlum,
 Tha misneach, is fealtachd,
 An cònuidh a' d' cheann ;
 Tha buaidhean an armuinn,
 Cho lionmhor air fàs fuas,
 'S nach gabh iad dhomh aireamh,
 Mar b-àill leam fan am.

V.

A Tigh Ghlinnegòill
 Thainig taghadh an t-sluaighd'ear,
 Gur càr thu do 'n oighre,
 Air tha aoibhneas fan tra s' ;
 Thu do churaidhean calma,
 Is tric a chaidh dhearbhadh,
 'S nach d-fhuaradh riamh cearbach,
 No cealgach 'n aon àit.

Na giomanaich shealbhar,
 A fhiubhladh an garbh-lach,
 'S a dheanadh an t-shealgann,
 'S bhiodh an alachuinean làn :
 Gu 'n robh iad an Alba,
 A cuairteach nan garbh-bheann,
 Mu 'n dainig Rìgh Fear'as,
 Le dearbhadh a nàll.

VI.

Sar Ghrigareach gaft thu,
 Do n' fhuil rìghail, reachdmhor,
 Na 'm piob is na 'm bratach,
 Na 'm fras is nan lann ;
 Ga 'm bu shuaicheannas giubhas,
 A dìreadh a bhruthaich,
 'S a lubadh an iubar ;
 Luchd bhuidhinn nan geall.

'S e bu mhiann leis a bhuidhinn,
 Bhi cuir shaighdean na 'n fiubhal,
 A dheanadh am puthar,
 'S nach cumadh 'o n' namh;
 'S ioma Rìgh tha do d' chinneach,
 Na 'n fineadh fo 'n t-shìleadh,
 Ann an I-Challum-chillè,
 Ann Innis a ghrais.

R A N N

DO SHLUAGH A THUG AIR FALBH GIUBHAS A
 CHEANNAICH AM BARD; MAILLE RIS
 AN ORAN A LEANNAS.

Mo chreach nach faoradh rann mo chean!
 'S dheanain i fan am le deoin,
 'O n' tha 'n tairgead cho gann,
 'S a bhean 's a chlann a cuir re bròn.
 Mu dhiolas mi an ni nach d-fhuair mi,
 Tha sin ormfa cruaidh gu leor:
 'S mur faigh mi an cabhaig fuafgladh,
 Theid mi ciannteach chum a mhòid;
 Ruigidh mi Mor-fhear Bhraighdalbinn,
 'S togaidh mi stararich ro mhor:
 'S 'n uair dh-innfeas mi gach ni le dearbhadh,
 Cha bhi m-fharmad re luchd froig.

Theid

Theid na gaduichean a thearbadh,
 'S cuid a chuir air fealbh Rìgh Deors' ;
 'S cuid eil', is gad mu 'n fealbhan,
 'N uair dheireas fearg an Fhir-mhoir.
 Cha b-ioghna leam fud a thachairt,
 Do gach balach rinn mo leon',
 Le geal-frath' reach air mo dhroman,
 Toirt a chonnaidh thun an reid ;
 'S mu 'n d-fhuair mi dhachigh mhor na bheag
 dheth,

Thug na beadagain e leo,
 'S cha d-fhèg iad urraid dealg marraig,
 Do na tharruing mi 'n dà là.
 —Chuir mi sgriobhadh fuas air crann,
 Chumail shanntach as mo choir,
 “ Buinidh 'n earain fo do 'n Bhard,
 Is gu brath na beanibh dho ;
 Ma bheanas, cha bhi 'ur duais gu 'n dioladh,
 Ma mhaireas mi ach bliadhna beo.”

ORAN XXIV.

DO 'N DREAM THUG AIR FALBH AN GIUBHAS.

An Luinneag.

O gur mise tha fo mhi-ghean,
'S nach fhaigh mi mo cheann a dhireadh;
Is ge do tha mi gann do ni,
Bidh cliù math is firinn a' m' fhiubhal.

I.

'N UAIR fhuair mi 'n fgeul nach bu bhinn leana,
Rainig mi Mac-ghille-Mhichail,
'S ge d' shaoil mi e ga m' bhinneadh,
Chuir e ormfa ioma furan.
O gur mise, &c.

II.

Dh-eirich e gu fuairce cairdail,
'S chuir e mis' a' m' fhuidhe laimh ris,
Is dh-fheoraich e dhìom cia mar bha mi,
No 'n iocainn ann san tra an giubhas.
O gur mise, &c.

III.

III.

Labhair mi le còradh cianail,
“ Thainig mifè leis an riadh dhuit,
'S mu bheir thu dhomh dail gu fionnuidh,
Ort cha chuir mi mi-thlachd tuillè.”
O gur mife, &c.

IV.

“ Nach mòr ata thu dhomh fo fhiachaibh,
Nach do ghlac mi fhathasd riamh thu,
'S gu 'm bheil am fiodh leam fein air iocadh,
Tha dà bhliadhna uaith an uirridh.”
O gur mife, &c.

V.

“ Mo bheannachd aig Gilleasbuig Caimbal,
Chuir an teachdareachd a t-ionnfuidh,
Dh-innfeadh dhuit gu 'n deanainn rann ort,
Mur cuireadh tu rium teann mu 'n ghiubhas.
O gur mife, &c.

VI.

Ach mu 's eiginn iocadh trathail,
Theid mi Dhrumain suas, 's cha dail dhomh,
'S gearraidh mi gach craobh ta àrdè,
'S air mo laimh gu 'm mill mi uill' iad.”
O gur mife, &c.

VII.

Thuir e rium, “ Na bidh cho dàna,
Nach cuir mise ann an fàs thu,
Mu ghlacar thu amearg na 'm mearleach,
Ciod an fà ni dhuit do bhuidhinn?”

O gur mise, &c.

VIII.

“ 'S mi nach diultadh bhi ga dhioladh,
Na 'm faighinn gu m' fhardaich trian dheth,
Ach mu 'n d-fhuair mi gearrain g' a iarruidh,
Thug na diabhaill e air fubhal.

O gur mise, &c.

IX.

O bu chraiteach is bu sgìth mi,
A sìr theurnadh is a dìreadh,
'S mu 'n d-fhuair mi tharruing gu crìch leam,
Chuir na h-ìnich e 'n cùil-chumhaing.”

O gur mise, &c.

X.

“ Bidh gabhail dhachigh air an trà fo,
Far am bheil do bhean 's do phàisdean,
'S cha tathaich mise nis' gu bràth thu,
'O n' is Bard thu tha ro dhunail.

O gur mise, &c.

XI.

“ Gu ma marionn dhuit gu 'n aomadh,
An deagh shlaint', an ceann do theaghlaich,
Pifeach is buaidh air gach aon dhiubh,
Gun aobhar caoinè, no cumhadh.

O gur mise, &c.

XII.

'S gu ma fad thu ann a t-àite,
Gu 'n luchd mi-ruin ghabhail fà ort,
'S e mo ghuidheadh thu bhi 'm Pharos,
'Thu fein, is na dh-fhagas a-d dheigh."

O gur mise, &c.

ORAN XXV.

AIR GAOL.

I.

THUG mi gradh dhuit a Sheónaid,
'S ni 'n rabh thu ach òg ann 's an àm;
'S cha b-ioghna fud domhfa,
'S ioma fear bha 'n toir ort gu dearbh,
'S a bhitheadh ro dheonach,
Na 'm faigheadh iad poisd' thu air laimh;
Ach tha mi 'n làn dochas,
Gur mise am ònar leat 's àill.

II.

Gur deirge do ghruaidhean,
 No 'n caorunn tha shuas air a chrann,
 Aghaidh chorruch, 's i mòdhar,
 Dà shuil mheallach, fo mhaladh mo ghraidh;
 Beul ro bhinn 'o 'n tig oran,
 Mar smeorach air bharuibh nan aird;
 Bu mhillse do phog dhomh,
 No mhil thair a mhonadh ud thàll.

III.

Gur lionmhor leam buaidh ort,
 Tha thu iorafal nafal 's gach àit';
 Bha mi 'n deas agus tuath dhomh,
 'S chà 'n fhaca mi tuairmse do m' ghràdh,
 Ann an oilean 's an eolas—
 'S mar an neonain do bhragad air fàs;
 'S na 'm faighinn re phòs thu,
 Gu 'm bithean an fòlas gu brath.

IV.

Is tu rinn mo leonadh,
 'O n' ghabh mi ort eolas air thùs,
 'S mu ni thu mo threigfinn,
 Gu 'm fag thu mo chrèachdanfa ciùirt."
 Tha do mhaife 's do bheufan,
 Aig lionadh mo chridhè 's mo shùll,
 'S mur leighis thu fein mi,
 Gu 'n glacar le h-eug mi 'n gearr ùin'.

V.

'S tric mo fhùil air an ionad,
 Far 'm bu mhiann leam bhi mireadh 's a muirn,
 A g-òll is ag iomairt,
 Is ceol aig an fhidhill re 'r cùl;
 'S 'n uair a dheanamaid fuidhe,
 Bhiodh gach càraid a bruidhean gu ciùn;
 'S ann an iochdar a Bhileadh,
 Bha 'n aluinn thug fileadh 'o m' fhùil.

VI.

Ach bu diombach mi, Mhoraig,
 'N uair dh-àithris i 'n còradh bha faoin,
 Chuir t-athair an dochas,
 Gun robh mi am ònar re d' thaobh:
 Ge d' bha ceath'rar is corr ann,
 'S finn neo-chiontach uile mar aon,
 Fhuair mise mo leonadh,
 'S cha d-thainig thu Sheonaid dheth faor.

VII.

Ach 's mor aobhar mo mhulaid,
 'S mi daonnan mar dhuine fo phramh,
 Nach fhaic mi dhiot urrad,
 'S do ghlacadh le faran air laimh;
 Bidh grad, is cuir umad,
 'S gu 'n gabh finn ar turas gu 'n tamh,
 Do Dhun-eidin, no Lundhuinn,
 'S mu 's eiginn, gu 'n ruig finn an Fhraing.

VIII.

Cha tig fìnn chaoidh dhachigh,
 A dh-fhaotuinn na h-achafain ghèir;
 No dh-iocadh an ùlamh,
 Oir bhitheadh an fuilean na dheidh :
 Ge d' bhiodh t-athair dheth diumeach,
 Bidh mis' air do chùl ann am feum;
 'S ge d' ni thu mo phusadh,
 Cha b-ann dh-fhochunn an dùnain mo threùbh.

IX.

Cha bu chailè 'o 'n bhuaichar,
 A bhrosnaich a-m buaireadh fo 'm fheoil,
 Ach flat do mhnaoidh uafail,
 'S do leadain mar thuarnean do 'n òr :
 Tha gach grinnead is àilleachid,
 A ruigheachd 'o d' bhraighe gu d' bhroig;
 'N uair chluinninn do ghairè,
 Gu 'm b-aoibhinn leam mànràn do bheoil.

X.

Cha b' e fàile na breine,
 A bhitheadh a g-eiridh 'o d' chom,
 No rudladh nan èilean,
 A thràghadh mar eiridh nan tòn :
 Ach mar ghrian fa mhìos Cheitain,
 A dealradh re aoduin nan tòin;
 'S fonnar, connar, caomh, ceutach,
 Thu' ghraidh; tha ceud ort an geall.

XI.

Bu mhiaghail na gallain,
 'O 'n dainig an ainnir ghlan ùr,
 Tha iad ainmail 's an talamh,
 Siol Dhiarmaid, bha tairis do 'n Chrun:
 Bidh Mac Iain Riadhaich, 's Mac Chailain,
 Nan cairdean dian daingean re d' chùl,
 'S am Fear fiachail tha 'm Bealach.—
 O 's lionmhor gach caraid bhiodh dlù'.

ORAN XXVI.

AIR MUILLAIR SRATH-BHREAMHUINN.

I.

NA 'M faicinn fear dol ris a mhonadh,
 Gu 'm b-urra mi ga sheòladh;
 'S na 'n ruigeadh e Baile-mhuillinn,
 Cha bu chunthart lòn da:
 Chuirinn beannachd thun a Mhuillair,
 Thun Uilleam agus Sheònaid:
 Iad a dh-òlladh orm le furan,
 A chumail fuas an eòlais.

II.

'S an uair a thachras finn 'r' a cheile,
 Gur aoibhinn a chòail,
 Cuiridh finn air chùl an eiginn,
 'S gun teid finn do 'n mhòr-thigh;
 Labhraidh Seumas le deagh bheufan,
 " Nach eirich thu Sheonaid,
 'S thoir dhuin an deoch ni feum dhuinn,
 'S gum fàs finn eatrom spòrfail.

III.

" Lion an t-fhlig', is cuir mu 'n cuairt i,
 'S na feall gruamach oirnè,
 'S gu 'm faigh mo charaid gu luath i,
 A dh-fhogairt fuachd an reòta.
 Ge d' fhuidheas finn gun ghluafadh,
 'O Luain gus an Dònaich,
 Cha 'n ioc e geal no ruadh,
 Ach duanagain is orain."

IV.

Their bean an tighe, gu cianail,
 " Gur biataiche còrr thu;
 Ach mu chumas tu ris bliadhna,
 Bheir e biadh do bheòil uait;
 'S tric a chuir e ormfa mi-thlachd,
 Ga 'm iarruidh re phòladh,
 'S cha chaisg na 's urra dhuit a dhioladh,
 An tart tha fhios na sgòrnan."

V.

“ Ge d’ òll e na th’ agam uile,
 Cha chunnthart idir dhomhfa,
 Oir bidh mi daonnan murrach,
 Le flainnt’, is muillean còladh :
 Thoir dhuinn gu h-ealamh an t-thearrag,
 Is cuir an fo na ’r còir i,
 Cha dealuich mi re Mac Ghrigair,
 ’O n’ tha misneach mhòr ann.

VI.

“ Biodhmaid cridhail, funntach, fearail,
 Fileant’, smearail, ceolmhor ;
 Na cluinneam ’ur caoi no ’ur gearain,
 ’S a lea-taobh cuiribh bròn uaibh ;
 Fhad ’s a mhaireas finn ann ùine,
 Cha ’n eagal ann òll dhuin ;
 Cha toir an t-ùmaidh ni fo ’n uir,
 Na ’s mù na bheir an t-òll’ear.”

VII.

Their bean an tighe rithist,
 “ Na bithibhfa cho gòrach,
 ’S fearr leam sibh bhi tric a tighinn,
 Na fuidhe fad cho cònard ;
 Tog ort, Iain, ’s gabh an t-shlighe,
 ’S ruighinn leam do sheòlfa ;
 Cha leig mi deur tuille a’ d’ mhinid,
 ’S co ionnan leam ’s a dhòrte.”

VIII.

VIII.

“ Oluidh finn deoch an doruis,
 Ge b-oil leat e a Sheonaid ;
 'S fhad 'o n' chualas i bhi fona ;
 Molaidh finn re 'r beo i :
 Tha i cumail gaoil is cairdeas,
 Ameafg nan Gael còire ;
 Cha 'n eil fios am bidh finn tuillè,
 Ann an cuideachd còladh.”

IX.

Glacaidh e an fin air laimh mì,
 'S gann nach toir e pòg dhombh ;
 Is their e, “ Gu ma mairionn flàn dhuit,
 Gu teachd a nàll ga 'm fheorach ;
 'M fad 's a mhealas mì mo shlaintè,
 'S nach caill mì an t-eorna,
 Cha bhi mín a dhìth air t-àros,
 'S na h-àite bheir thu ceol dhomh.”

X.

“ Gu ma fad thu 'n ceann do theaghlaich,
 Gun bhraonadh gun leonadh ;
 Lean thu 'n dachas bh' aig na daoine,
 Nach do chaochail dochas,
 Bha cruadalach gun chlaonadh,
 'S nach d-aom riamh leis a ghoraich,
 'S a tharruing an lannan 's a chaonaig,
 Ann an aobhar Dheorfa.

XI.

Ge d' chanas iad riut Finndail,
 Cha 'n e fud 's inntinn dhomhsa,
 'O na tha mi fìofrach cinnteach,
 Ciod na fuinn bh' air thòs ort ;
 'S Foirbaiseach do fhloine dìreach,
 Nach ftrìochda do dho-bheairt ;
 Ann Cùil-fhoddair bha do fhinnfir ;
 'S ann fo 'n cìs tha 'n Tòiseachd.

XII.

Tha do chingeach lionmhor ladair,
 'S àitean ro mhòr ac' ;
 Iad air fgaoileadh ann 's gach ceairne,
 Bhos is thall do 'n Eorpa :
 Tha iad cruadalach 's na blàribh ;
 'S ladair ann 's a chòraig,
 Agus meafail ann 's gach duthaich,
 Seadh, tha cuid dhiubh 'n luchairt Dheorfa.

XIII.

Their gach neach ghabh eolas riamh ort,
 Gur fìor dhuine coir thu,
 Tha gu ciallach, failteach, fialuidh,
 Gun mhi-thlachd, gun mhorchuis :
 'S ann 's an duthaich tha iad lionmhor,
 Bheireadh ias'd do 'n òr dhuit ;
 Cha 'n fhaca mi an ear no 'n iar,
 Do 'n ftrìochdadh tu a' 'm mòr chath.

ORAN XXVII.

DO MHNAOIDH ARAIDH.

I.

'S AN Tombreac, a' 'm Braigh Fassuidh,
Tha bhean eireachdail, thaitneach, 's i ciùin ;
Agus uafal na h-aighe,
Uaip fhuaire mi tlachd agus mùirn :
Ge d' rainig mi anamoch,
Cha do mheall i mi 'm earbsa no 'm dhùil,
Gur i nach robh cearbach,
'S mi gu 'm feudadh a dhearbhadh gu chùl.

II.

Ceann aoidhean is fheumach,
Ceann na tuigse, na ceill, is an tùir ;
Ceann na sìth is na rèite,
'S a labhras gu geur air gach iùl ;
Ceann-uidhe nan ceud i,
Fhad 's a theid mi gun eigh mi a cliù ;
Cha b-aircè, 's cha b-eiginn,
Bhiodh aicè, ach gleufanna ùr.

III.

Dhuibh innfam a h-aogus,
 Mar an aoilin 'o bonn i gu ceann;
 Mu chi sibh air feill i,
 No 'n clachan na 'n ceud, 's i air thùs :
 Tha ball-feirce na h-aoduinn,
 'S beul tana, mu dheudaich ghil dhlùth;
 'S a cuailain mar theudan,
 Cuir dalladh air leirfinn gach fùl.

IV.

'N igh'n Iain Mhic Eachain,
 Lean thu 'm beachd bu dual dhuit, 's an t-iùl,
 Bh' aig na h-uaislean bha reachdmhor,
 'S air 'm bu fhuarach am beachd fin nach b-f hiu.
 Be am miann bhi toirt feachad,
 'S na dheigh cha rachadh an fùil;
 'S iad nach togadh an deachamh,
 As a ghainne, a leafach a 'n lòin.

V.

'N taobh eille do 'n linneadh,
 'S tric do chinneach a fireadh na 'n fùc,
 'S a dìreadh an f hirich,
 Le 'n gaodhair 's le 'n gillibh gu dlùth;
 Na fir mhora gun tiomadh,
 Bha treun ann 's gach iomairt 'o 'n tùs,
 'S le giorrag nach pilleadh,
 Ge d' rachadh a-m milleadh gu 'n cùl.

VI.

'S ann a 'm Muile na 'm mor-bheann,
 Agus Morearnidh 'n t-shloigh ga 'm bheil iùl ;
 A gheibhte na connsbuinn,
 'S an luchd-leanmhuinn ga 'n cònadh gu 'n
 cùl :

Clann-an-Leathinn 'o n' Dròlinn,
 Nach labhradh an scleo mu aon ni,
 'S ge d' bu tric chaidh an leonadh,
 Co is urra an coir a thoirt dhiu' ?

VII.

B-ann an Aras a chruinnich,
 Na h-armuinn 'o iomall gach dùth'ch,
 'S mu 'n d' fhalbh iad air thuras,
 Bu chalma gach curaidh bha dhiu' ;
 Bu ghoirt gaoir nam ban Muileach,
 'S iad nam banntreachain uilè, gun dùil,
 'Sìr chaoineadh 's a tuireadh,
 'S an luchd gaoil agus furain 's an ùir.

VIII.

'S è blàr In'erchetain,
 Dh-fhag 'ur mnaithean trom, deurach, 's fo
 thurs' ;
 Ge d' thug an Rìgh as an eiginn,
 Cha d' fhurich sibh dh-eifdeachd ar cliu ;
 Chaidh Eachunn gun gheilleadh,
 Chuir a chath, le threun-fhir as ùr,
 'S bu chràiteach an fgeul è,
 Thuit trì fichead, 's trì cheud, 's am fear iùil.

IX.

IX.

Ach com' an leiginn air di-chuimhn',
 No 'n cuirinn thu, Shìne, air chùl,
 'O n' d-fhuair mi a bhiatachd,
 Le cridhe mor fialuidh, 's deagh rùn?
 Ge d' nach urra mi dioladh,
 Bidh i 'm chuimhne mar fhiachanna ùr,
 'S mu mhaireas mi bliadhna,
 Bheir mi an riadh dhuit, le cliu.

COMHAIRLE A BHAIRD

DO SHIOLL AILPAIN.

FHIR a dhealbh air thùs na Gael,
 Beannuich iad 'o ard gu iosal,
 Beannuich iad 'o liath gu leanamh,
 An co-thional ata 'n Strìlah.
 Beannuich am biadh is an deoch dhoibh,
 'S gach fochair eile ata iomchuidh;
 Naomhaich agus beannuich gach aon dhiubh,
 Is cum iad daonnan fo dheagh iomradh.
 Sibh' 'ta na 'r n' iochdrain, na diultibh
 Bhi umhail air gach iartas,
 Deanaibh dligh' do 'r Rìgh 's do 'r Duthaich,
 'S e fo ur co-cheangal le 'r briath'ribh;
 O 2 Thugaibh

Thugaibh aire mhath do 'r giulan,
Glacaibh bùntum, 's bithibh ciallach ;
—— 'S RIGHAIL 'UR DREAM, 's be 'ur dachas,
Bhi gu fiughantach, fialuidh :
Sibh Clann AILPAIN nan lùireach,
Nan clogaidean dù-ghorm, 's nan fgiathan,
Aig an robh crun na h-Alb car ùine,
Ga ghiulan gu baighail riaghailteach.

ORAN XXVIII.

DO THAILAIR MUILEACH.

I.

'S ANN am Beinn-ghael,
A bha 'n tailair acf huinneach,
Cha bheag a thamailt,
Mu dh-fhag a thapachd e ;
Ge d' 's mor bha fhugradh,
Ann Niall Mac Dhughail,
Gum bheil mi 'n duil,
Gun do chiur Nigh'n Ailpaine.

II.

II.

An la a phòs e,
Bu luthar tapidh e,
Gun fhiamh gun eagal,
Gun diultadh gaisge leis ;
Bha oighean stuama,
Is fleasgaich fhuaircè,
Gabhail dhuaganan
Gach uair mar b-aiteadh leis.

III.

Bha muirn is ceol,
Marri òll is aidhear aun,
Gun chaon' air brogaibh ;
Gur mor a chaith iad dhiubh ;
Gach deoch bu mhiann leo,
A chafgadh iota,
'S bu phailt am fion ann,
Ga riarach 'nasguidh orr.

IV.

'N uair fgaoil na h-armuinn
Bha ladair macanta,
Gu caomhail cairdail,
Mar bha 'n uair thachair iad ;
Chaidh chàraid ghradhach,
A chuir gu fàmhach,
Ann leabidh chàruicht',
Ladir, bhacanach.

V.

'N uair chaidh 'm fear-ciuil,
 A thoirt dufgadh maidne dhoibh,
 Chualadh mi gu luath,
 O thriuir ! mar thachair dhuibh :
 Bha 'n tailair brùite,
 'S e air a cul-thaobh,
 Bu bhochd a chrùban,
 'S bha fhuilean prabach aig'.

VI.

“ O bithibh gluafadh,
 Gu luath, 's gu 'm faic iad sibh
 Ameafg nan uaislean,
 Thug cluain is caidreamh dhuibh ;
 'S a chum an gualainn,
 Ruibh an 's gach cruadal,
 Grad eiribh fuas,
 Ciod an truaigh le 'm bacar sibh ?”

VII.

'N fin thionndadh 'n òg-bhean,
 'S le deoin gun d' aidmhich i,
 “ Cha d' thain e 'm choirfa ;
 O choin ! 's an chaidail e :
 Cha d' thug m' fhear pòsda,
 Dhomh fiu na poige,
 Cha d' fhuair e foghlum,
 'S bu mhor an gealtair e.”

VIII.

VIII.

“ O bheir finn uait i,
 'S na luaidh na 's fhaide oirr' t'
 Cha robh thu buadhar,
 'S cha d' fhuair thu 'n caladh aic ;
 Gur iad na cluafan,
 A thoil thu bhuaibh dhìot,
 'S do gheur-ruagadh,
 'O n' ghruagaich thaitinich.”

IX.

'N fin thuirt an tàilair,
 Gu dàn', 's e carachadh,
 “ Cha d' rinn mi fà dhith,
 Ge nàr re aithris e ;
 Ach bithibh fàmhach,
 Ge d' chuir mi dàil ann,
 Tha fhathasd trà air,—
 O fagaibh agam i.”

ORAN XXIX.

TUIREAGH A BHAIRD.

I.

EISDIBH, dhaoine tha dubhach,
Re 'm chaoineadh 's re 'm chumhadh,
'S mi 'm aonar re tuireadh,
'S mor aobhar mo mhulaid,
'S mi daonnan a fruthadh nan deur.
'S mi daonnan, &c.

II.

'S bochd dh-eirich dhomh 'n uirridh,
Nach do leubh mi mo chunntart,
Mu 'n do ghabh mi mo thuras ;
'N uair fhaoil mi bhi fubhach,
'S do m' theaghlach bhi buidhinn,
'S ann a chaidh mi 'o uidheam 's 'o cheol.
'S ann a chaidh, &c.

III.

'S truagh nach robh mi 's ann fhiabhras,
'N uair chaidh mi a dh-iarruidh,
An airgaid 'o chiadan,
Do na fir a rinn triall uain ;
Ann àite dhomhsa bhi 'n fìochadh,
'S ann chuirte mi 'm fiachan ro-mhor.
'S ann chuirte, &c.

IV.

IV.

Dh-fhag sud mise a'm bliadhna,
Gu tric air an iafad ;
'S i mo shochair a liath mi,
'O n' bha mi mi-chiallach ;
'N uair dh-fheudainn bhi miaghail,
'S ann tha mi 'm mhaol-chiarain gun tnu.
'S ann tha mi, &c.

V.

Chail mi caoimhneas nan Uaislean,
A bheireadh dhomh fuafgladh,
'S a chuireadh 'n clo-bualaidh,
Mo leabhar gu luath dhomh,
Mur biodh mo naimhdean cho buadhar,
A thog orm an tuaileafg,
Gu 'n robh mi 's ann tuafaid do 'm dheoin.
Gun robh mi, &c.

VI.

Bha gach duthaich ma 'n cuairt duinn,
Ann 's an am fin fo luafgan,
'S e 'n droch aon bha ga 'm buareadh,
'S a sir-sheideadh nan cluafaibh,
As na speuraibh, bhi uamharra borb.
As na speuraibh, &c.

VII.

Ach ge b-aineolach truagh finn,
Na bithibh cho fuar rinn ;
Na 'n tigeadh naimhdean gu 'r bualadh,
'Sinn a sheafadh re 'r gualainn,
Ann 's gach airc' agus cruadal,
Mar a rinn finn 's na amuibh a dh-fhalbh.
Mar a rinn, &c.

VIII.

Ann am bliadhna na dòruin,
An cuig is da fhichead,
Amach 'n uair a bhrìst fibh,
Ge d' nach do chaill fibh 'ur misneach,
Chaill air 'n oighreachd 's 'ur pifeach.
Ach 'o 'n thug an Rìgh dhuibh 's d' 'ur fliochd
iad,
Com' an tilgeadh fibh 'n spidag ud oirn ?
Com' an tilgeadh, &c.

IX.

Na deanaibh ar ciuradh,
'S bidh finn fhathasd dhuibh umhail,
'S do 'r Rìgh agus dùthaich,
Ann an gnìomh agus durachd,
Ge d' thainig doill' air ar fuilean ;
'S gu 'n dearbh finn bhi fiughantach garg.
'S gu 'n dearbh, &c.

X.

'N uair dh-eireas na cinnich,
As gach àit agus ionad,
Co is urra ga 'm pilleadh?
Theid na Frangaich a mhilleadh,
'S thig ceann air an iomairt,
'S ann gleanntan bidh finne mar bha.
'S ann gleanntan, &c.

XI.

Mar ruagar an fionnach,
Theid an luaidhreadh 's an Iannadh;
Bheir na cluafan 'o 'n fhaillain,
Cnaimh is fmuais bidh ga 'n gearradh;
Gach ceannard gun anail,
Is dhiomhail am fala,
'S iad na 'n sìn' air an talamh gu 'n deo.
'S iad nan sìn', &c.

XII.

'S lionmhor curaidh deas calma,
Tha fhathasd an Alpa,
Ann am fochair na 'n garbh-chrioch,
Iad fein dheanadh dhearbhadh,
Ge d' tha moran air falbh dhiubh,
Nuna thar an fhairegè,
Leis na màil bhi ro shearbhadh air na feòid.
Leis na màil, &c.

XIII.

Ann an àit' an cuid daoinè,
 'S è raoignaich iad caoirach,
 Nach tairneadh am faobhar,
 'N am dol fios ann 's a chaonaig,
 Ge d' bhiodh moran air aonach,
 'S an ruadh-mhadadh ga 'n caol-ruith;
 'S cha bhithidh a theaghlach gu 'n fheoil.
 'S cha bhithidh, &c.

XIV.

Ach bheirinn comhairl' air Uaislean,
 Bhi macanta stuama,
 'S gun bhi smachdail no gruamach,
 Re 'n ceathairne thuatha;
 Na 'm bitheadh iad uatha,
 Bhiodh a ghainne gu luath air na feòid.
 Bhiodh a ghainne, &c.

XV.

Mu 's e mo dhuais an cruaidh ach'fan,
 'S gur i 'n fhirinn a b-ait leam,
 Air gach doigh agus facull,
 Cha 'n fhaigh mi lan cheartas;
 Bidh mo cheol air a ghlafadh,
 'S gu 'm bidh mi fo airfneal re m' bheo.
 'S gu 'm bidh, &c.

XVI.

Ach thoir beannachd gu grad uam,
Do 'n Ridairè ghaifgail,
Le fios, na 'm bu tlachd leis,
O-n 's e Ceann-cinnich Shiol Ailpain,
Gun rachainn ga fhaicinn;
Ann an dochas nach ais-fhith,
Na ghnuis a bhi lafrach,
Ach gu 'm faigh mi sith agus taic' uai' re 'm bheo.
Ach gu 'm faigh, &c.

ORAN XXX.

'DO DHUIN' UASAL ARAID.

I.

BHA mi fo mhulad mu d' dheibhinn,
'O n' chual mi 'n fgeul an Dun-eidin,
Gun do ghlaic an t-èug do chèilidh,
A bhean bheufach, cheutach, mhàid'.

II.

Ach tog do mhifneach, 's na geillfa
Do 'n bhròn, chionn nach dean e feum dhuit,
'S gheibh thu bean òg, òr, is feudail,
A leighifeas do-chreuchdan fann.

III.

'S ann uair thachras finn r' a cheilè,
Cuiridh finn air chùl an eiginn,
'S òluidh finn deoch le h-aoibhneas,
'S cha bhi nì fo 'n ghrein dhuinn gann.

IV.

Suidhidh finn fios mar bu choir dhuinn,
Marri clann nan daoine coirè,
Dà iar-odh' do Mhac an Deora,
'O 'n Dail-fhraoich, 's cha fcleo a t' ann.

V.

Com an treigamaid an cairdeas,
Tha cho tric amearfg nan Gael?
Mhic na peathar, 's odha bhrathar,
Sìn le failtè dhomh do lamh.

VI.

'Seircail, fuaircè, stuama, fearail,
Fuaigailteach, cruadalach, gramail,
An t-uafal mu 'm bheil mi labhairt,
Giomanach nan frath 's nan gleann.

VII.

Sealgair Coilich, Feigh, is Earb thu,
'S ann a' d' laimh a chuirinn m' earbfa,
Bu mhiann leat bhi fiubhal gharbhlach,
Is gharbh-bheann, 's a falbh nan carn.

VIII.

VIII.

'N uair a theid thu a' d' lòn èididh,
 Tha thu neartmhor, smachdail, ceutach,
 Co do 'n deanadh tu geilleadh?
 A threin-fhir is geirè lann.

IX.

'S beag ioghna leam thu bhi 'd ghaifgeach,
 'S gun d-thain 'o Mhor-fhear Lochabar,
 'S 'o Shiol Choinnich, Mhic Rìgh Ailpain,
 A dh-fhag Picaich 'n Alba gann.

X.

Le firinn, a Dhonacha Dheora,
 Tha thu do shiol nan treun-chonnfbunn,
 'N Tullich-mhuillin bha nan cònuidh;
 'S bi Chreag-mhor an coir 's an am,

XI.

Gleann-a-mhuillin 's Bealach-gaoithe,
 Mar fin is Coire na Saobhuidh,
 Fannuibhe 's taobh deas na Maoile,
 'N Dail-fhraoich, 's gach raon a th' ann.

XII.

Cha 'n fhain'ear nis' gun robh àit' riamh ac',
 'S tha Clann an Deora tur air crìonadh,
 Tha chòir ud nise aig Siol Dhiarmaid,
 Fhuair gu ioghna còir nach gann.

ORAN XXXI.

DO 'N T-SHLIOCHD RIGHAIL AILPAINACH.

I.

Moch air maduinn Dirdaoin,
Ghuais buidhinn mo ghaoil,
A Stri-lath gu taobh a chuain.
Moch air maduinn, &c.

II.

'S air Di-h-aoine na dheidh,
Ghabh an turas dà cheud,
A fiubhal gu h-eatrom luath.
'S air Di-h-aoine, &c.

III.

'S air Difathairne bha,
Na fir chlis air an t-fraid,
'S an Ceannard ga 'n aireamh fuas.
'S air Difathairne, &c.

IV.

Air Diluain 's air Dimairt,
Dh-fhalbh iad uile gun tamh,
'S dh-fhag iad misè gun phrarah gun fuain.
Air Diluain, &c.

V.

Bha am bailè dhomh fàs,
Gun mo chairdean bhi lath'r,
'S thuit mo mhifneach gu làr 's an uair.
Bha am baile, &c.

VI.

Ann am beatha no 'm bàs,
B' e mo mhiann bhi na 'n dail,
Sud dh-iarrain mar ailghios buan.
Ann am, &c.

VII.

Rachainn leo ann 's na blair,
'S bheirinn misneach le 'm chàil,
'S bhiodh eufachd a' m' dhain is buaidh.
Rachain leo, &c.

VIII.

Biodh mo bheannachd 's gach àit,
Aig a chomunn gun fghàth,
Chaidh a dh-Eirin : dhoibh b-aill leam buaidh.
Biodh mo, &c.

IX.

Biodh an fhairgè dhoibh mìn,
Ga'n aifeag le sìth,
Gus am buannaich iad ùr an t-fluaigh.
Biodh an, &c.

X.

Far am faigh iad an leann,
Chuireas mireadh na 'n ceann,
'O na mnaithean tha malda fuaire.
Far am faigh, &c.

XI.

An àm tharruing nan lann,
Bidh bràtach uainè ri crann,
Sud 'ur fuaich'neas gach am, 's bu dual.
An am tharruing, &c.

XII.

Aig Clanna Ghrigair na 'n Gleann,
O 's rìghail an dream !
'S iad an fhior-fhuil nach gan r' a luaidh.
Aig Clanna Ghrigair, &c.

XIII.

Mar mhil ann a' m' bheul,
'N uair dheabh mi deagh fgeul,
Air na treun-fhir nach geill an cruaidh.
Mar inhil, &c.

XIV.

Bidh 'n Ceannard air thùs,
Làn iochd agus iùil,
'S-na h-uaislean r' a chùl 's gach tuair.
Bidh 'n Ceannard, &c.

XV.

XV.

B' ann d' an aidhear an fmuìd,
Chuireadh Frangich na 'n fmuir,
'S iad gearradh lamh, agus ghlun, is chluas.
B' ann d' an, &c.

XVI.

'N uair bhios naimhdean gun lùth,
Thig Clan Ailpain le cliu,
'S bidh aiteas mor riu 's an uair.
'N uair bhios, &c.

XVII.

'Oll, is aidhear, is muirn,
Bidh 's gach talla, le furd,
'S deocha-flainte gu dluth mu 'n cuairt.
'Oll is aidhear, &c.

XVIII.

Ach tha mi airfnealach faoin;
'S chaidh mo chruadal gu taobh,
Mu Chlanna Ghrigair nach caochail fnuadh.
Ach tha mi, &c.

XIX.

'S 'o nach cluinn iad mo ghlaodh,
Theid mi nunn thar a chaol,
'S cha mheas mi mo shaoir bhi cruaidh.
'S 'o nach, &c.

XX.

Far am faic mi na Seoid,
 Thogas m' inntinn gu ceol,
 Dh' fhogras m' aois, is ni m' oige nuadh.
 Far am faic, &c.

XXI.

'S bidh mi mar riu re m' bheo,
 'S cha chuimhnich mi 'm bròn,
 A ghabh mi 'n tra sheol iad uam.
 'S bidh mi, &c.

O R A N XXXII.

DO MHOR-FHEAR BHRAIGHDALBIN.

I.

GUIDHEAM buaidh agus folas,
 Do Mhor-fhear Bhraidhdalbin,
 Seafmhadh a dhaoine dha,
 Gun aomadh, 's neo-chearbach ;
 Eiribh uilè, 's na dibiribh,
 As gach iosal is garbhlach,
 Leis a bhrataich bha righail,
 'S nach do phill gun bhidh fealbhar.

II.

II.

Thig na fuinn ort a Saòdhail,
 'S na laoich thig a Sgaraba,
 'S 'o fgèth a chaoil Mhuilich,
 'S cha 'n f huirich fir Chearara ;
 'S a Ladhuirne Iochdrach,
 Na ciadan ga 'n tairgfe,
 'S 'o Dheifair-loch-odhadh,
 Na fir fhoghainteach chalma.

III.

A Gleannurcha nam badan,
 Thig gaisgaich nan gèur-lann,
 A ghearras, mar ealtuinn,
 'S cha bu tais ann an glèus iad :
 Cha b' i chofag bhiodh aca,
 Mar th' air na Gaoil an Dun-edin,
 Ach na breachdanan dathtë,
 'S leò b-ait iad a' 'm fèilè.

IV.

Com an treiginn Gleannfreatha,
 No 'n feachnain Gleannèitè,
 No Srath-Fhaolain nan aidhean,
 Far nach fhaighean ach trèudan ?
 Gur fàs leam an Clachan,
 Dol na chathramh 's beag m' aoibhneas,
 Far am bheil mo luchd-tighe
 Na 'n luidhe, na 'n cèudan.

V.

Bheir mi fgrìob do Ghleannlocha,
 'S do Ghleanndochairt gu 'n tèid mi,
 Far am faighear na Connlain,
 Nach foradh leat èiridh ;
 'S a fin do Ghleannoguill,
 'S a m' eolas cha tèid mi,
 'S gun òll mi do d' choirsa,
 Deoch mhor a Lochèirin.

VI.

Bidh mi rithist a pìlltinn,
 'S a dìreadh gu h-eatrom,
 Amach Laricilè,
 'S cha sgìth leam an cèum ud ;
 'S gu 'n ruig mi Cill-Fhìnn,
 Far an cinntè mi fhein as,
 Agus chi mi na Suinn,
 A ghabhas fuim do mo sgèulfa.

VII.

'S mu tha iad mar bha iad,
 Cha 'n fhag mi a' m' dhèidh iad :
 'S tric fhuair iad buaidh-làrach,
 'S gach tra an robh feum orr' ;
 Bha 'n cruadal 's gach àite,
 Do-airreamh dhomh lèubhadh ;
 'S iad a chumadh an àrach,
 'N deaghidh 'naimhdean a rèubadh.

VIII.

VIII.

Bheir mi dearbhadh dhuibh fhathast,
 Mu ghabhar mo sgeul uam,
 Air dà thaobh Lochatatha,
 'S cha 'n fhaighear a' 'm brèig mi ;
 'S iad ghabh mirre-chatha,
 'N am tarruing re chèile,
 'N uair bhuail iad na Gallaich,
 'S cha b' aireach dhoibh fein e.

IX.

Bidh Toifeachd Glinnliomuinn,
 Cho dileas re d' lèine,
 Ann an creideas 's am firinn ;
 'S gu dilinn cha trèig thu.
 Tha iad uile, ga rìreamh,
 Ro chinnteach 'n àm òridh,
 'S cha bu tais ann 's an strì iad,
 'N uair fhìn iad le Seumas.

X.

Innsidh Lá Sliamh 'n t-Siorradh,
 Nach robh giorac fo 'n èididh,
 Leis a bhrataich bha cliuteach,
 'N uair ruisg iad gu fèum i ;
 Bha mo sheanair ga giulan,
 'S tric lub e gu fèur i ;
 'S thug e dhachigh i Bhealach,
 'S dath na fal' air a h-èudach.

XI.

Cha 'n eil eagal nach duifg
 Tullichùile, air glaodh dhuit,
 Agus gleann a chruidh ghuaillich,
 Gleannacuaich nan cruaidh-laoghach;
 Eiridh Sithain is Tururich,
 Gu cuilmar a' t-aobhar,
 Is na leomhain nach aomadh,
 'O dhà thaobh Lochafraochidh.

XII.

Ach cha dean mifè tamh,
 Ge d' thainig mi 'n taobh fo,
 Gus an ruig mi Mac Thàuis,
 'S gheibh mi lamh agus faoil' uaith;
 'S bidh mi oidhch', mar a gheall mi,
 'S Tomchallduinn, mu dh' fheudas;
 'S theid mi Bhaile-nan-geardan,
 Mu 'n tionndadh mi m-aoduinn.

XIII.

Nis' fhiubhail mi t-fhearunn,
 A dh' earail do dhaoine,
 'O 'n iar gus an car, iad
 Bhi feasmhach a t-aobhar;
 'S 'o n' is aithne dhomh cheathairne,
 Cha do fheachain mi aon diu,
 'E n' tha iad ro fhearail,
 'S nan dleafanas daonan.

R A N N.

DO GHOEHA ARAIDH.

Tha mi-thlachd is fearg mhor air m' aigne,
 Nach gabh cìofach' ann an caisead,
 Bhi 'n conuidh 'g iarrudh mo ghlaife,
 Nach eil furafd dhomh a fheachnadh;
 'S air 'n do chuir mi fios a Saffan,
 Gu 'm dheanamh dìonach ann am ghafd-thigh.
 Ge d' chuir mi i do 'n cheardaich,
 Cha robh feum aic' air a caramh,
 Na 'm faighear iuchair dhi mar b' aill leam,
 Mhaireadh i rè linn an àil fo.
 Cha b' ann do m' chairdean a bha e,
 An duine nach do chabhair tra orm,
 'S a thug air mo chèilidh ghradhach,
 Na cuig sgillinean thoirt dhafan,
 Airson fean iuchair chrubach, spàgeach,
 Gun chumadh, gun stubh, gun stà innt';
 Cha ghiulain mi m' fhochair gu bràth i;
 Cha chromainn, 's cha togainn 'o m' fhàil i;
 'S mur dean thu tè eilè na h-àitè,
 Cuiridh ma na 's tinne 'n sàs thu.
 Tha mìos agus còr, a' maireach,
 'O nach d' fhuair mi cadal fàmhach;

Tha mo dhorus mar chothrom an ailean,
Is eagal do oidhche 's do là orm,
Nach fhag mearlaich ni am fharduich ;
'S gun goid iad mo Bhean 's mo Phaisdean,
'S nach fhaic mi tuille gu brath iad.

ORAN XXXIII.

DO 'N GHOBHA CHEUDNA.

I.

'S E Gobha mo chridhsa,
Gobha nam buadh ;
'S e Callum Mac Ghrigair,
A ruiginn gu luath,
'S gu 'm faigh mi mo gnothach,
'S cha ghabh e bheag uam,
Ge d' bhiodh na ceudan,
Aig eigheach na chluais.

II.

Gu 'm bheil e co-ullamh,
'S co dunail 's bu dual ;
'S è nach biodh fada,
A fadadh a ghuail ;

Gu 'm

Gu 'm faicear a shradan,
Co fhada re Tuair ;
'S gu 'n cluinnear a bhuillean,
Air Drumin, le 'n cruas.

III.

Thug mise dha 'n t-urram,
'S co 's urra thoirt uaith,
Air goibhnan a chrùine,
Thaobh grinneas is luaths'.
A' 'm faodhairt 's an cumadh,
Cha toir duine air buaidh,
'S na 'm faighte 's tigh ofd' e,
'S è dh' òladh a chuach.

IV.

'S 'n uair theid e do 'n cheardaich,
Gur millè a shnuadh ;
Ach bios e mar bha e,
Cuir blàth's air a ghruaidh :
'S è gu furanach failteach,
'S ro ghluadhach re tuath,
Ach bu mhath leis teath-linneadh,
Bhi na mheanachsa uap'.

V.

Ge d' b' ainmail Ferrara,
Air claidhean nan ruag,
'S è fo fear is fhearr leinn,
'O na tha eafan uainn :

'N àm faodhairt na stàilin,
Cha bhlàthich e 'n gual,
Gu 'm buail e cho laidir,
'S gur fhearr leis e fuar.

ORAN XXXIV.

DO MHNÀOIDH UASAL ARAIDH.

I.

Mo bheannachd do 'n bhanntich,
Thug an leann air Diluain dhomh;
Mu 'n tug mi an ionnfuidh,
A thionndadh gu buannachd;
Gu ma marrion a slainte,
Na biodh i 'n cambar no 'n cruadal,
I fein no a chlann aic',
Ata gun anntlachd mu 'n cuairt dith.

II.

Gu ma lionar a cairdean,
'N àm teanndachd g' a fuafgladh,
Na tugadh buaidh oirr' a naimhdean,
Mu tha ann aon am fuath dhith;

No a dh' iarradh a mealladh,
No thogadh fgallais no tuaileas ;
'S deagh cheann i do charaid,
Ge be bealach 'o 'n d' ghluais e.

III.

Ceann aoidhean is fheumach,
Ceann na cèill is an uaigneas,
Cha do chleachd i bhi 'g eigheach,
Ge d' robh feicheanna uaipe ;
Ceann uidhe nan ceud i,
Beul na 'm bèus is na stuaime ;
Ceann na sìth is na reitè,
Da 'n geilleadh luchd tuafaid.

IV.

A bhean eireachdail ghafda,
Chaomh, thaitneach, ro-fhiachail,
Do 'm bheil an cridhe fial farfuing,
'S an deagh aigne ga riaghladh ;
Ann a còir cha bhiodh airce,
Gheibhar pailteas ga iarach,
Do dh' uifge-beatha math brachidh,
'S an deoch a chaisgeadh an iota.

V.

Tha i meafaradh direach,
'S cha i fearcail, 's ro fhuaircè,
Ann an creideas 's am firinn,
'S na h-inntinn neo-luaineach ;

Co thairgeadh dhith mi-mhodh,
 'S a dillfean mu 'n cuairt dith?
 'S a dhainain luchd mi-ruin
 Gu 'n cinn i mar luachair.

VI.

Cha 'n ioghna 's an tìr sud,
 'S na fuinn 'o 'n do bhuint' i ;
 I bhi uafal na h-inntinn,
 'S nach dibir i cruadal ;
 Siol na fala bha righail,
 Ann 's gach linn a bha luachmhor ;
 Leubhibh eachdruidh na righeachd,
 'S i a dh-innfeas mu 'n cuairt doibh.

VII.

Gu 'n d-thain thu do 'n mhòrachd,
 'S cha fcleo e r' a eisdeachd,
 Na treun-fhir nach fòradh,
 Dol an coraig, 's nach geilleadh ;
 A chum roimhe air coir ruinn,
 'O n' bha iad cruaidh ann 's an teugmhail,
 Ann an aghaidh nan feod ud,
 Leis 'm bu deonach ar reubadh.

VIII.

Com an leiginn air dearmad,
 Gach fealgair bha 'n Eirin,
 Luchd shiubhal nan garbh-lach,
 'S nan garbh-bheann le cheilè ;

Na curaidhean calma,
Clann Fhearais nan geur-lann ;
'O 'n cheud Rìgh bh' air Alba,
Gu dearbh tha nigh'n Sheumais.

ORAN XXXV.

AIR CURAIDH ARAIDH.

I.

GUR smearail, fearail, funntach,
Am fiuran glan, Rob Ruadh ;
C' àit' am bheil e 's dùthaich,
Bheireadh cìs na cliu dheth ?
Cha b-e ainm an t-umidh,
Thaobh duchais, 's cha bu dual ;
'S gur Bruiffeach do fhloinnè dìreach,
Do fhior-fhuil na 'm buadh.

II.

Na 'm faiceadh sibh air feill e,
Gur ceuteach e measg sluagh ;
'S è their gach tè r' a cheilè,
“ An aithne dhuit an treun-fhear ?

'S mi

'S mi bhiodh fubhach aoibhinn,
 Ge d' bhitheadh càch toirt beum dhomh,
 Na 'm faighinn luidh na fgèth fios,
 'S cha tugainn fein da fuain."

III.

'S math 'n duine 's an tigh òid e,
 'S cha feleo ata mi luadh ;
 'S è ghlaodhadh ge b' e dh' òladh,
 'S gun dioladh e le h-òr e ;
 Is cha b' e 'm bodach bronach,
 Nach bu leor gu dol mu 'n cuairt ;
 Bhiodh aige na fearraig mhora,
 A' lionadh chorn is chuach.

IV.

Gun mhearrachd, gur tu 'n consbunn,
 Is feolta tha mu 'n cuairt ;
 Fear cheannaich a chruidh mhoir thu,
 Na 'n daimh 's na 'n aighean oga ;
 Thig Saffanich a' d' chòail,
 Cha sòr iad dhuit an luach ;
 'S tric chaidail iad na 'm brogan,
 'S bhiodh tu 'n cònuidh fuar.

V.

'N uair thig 'o 'n fheill, gu dearbh thu
 Cha dearmad aon d' an tuath,
 Cha bhiodh do chòail fearbh dhoibh,
 Cha mheall thu iad na 'n earbfa,

Cha

Cha 'n aithris càll no earchaill,
'O n' dh' fhalbh thu air do chuairt ;
'S bidh na màil gu cruinn 's an tìr,
Le fireantachd Rob Ruaidh.

VI.

'S lionmhor buaidh air chinntè,
Tha sìnte re Rob Ruadh,
Am fleafgach fuaircè, fileant',
Seafmhach, fearcail, dìreach,
Is dleafnach 'na inntinn,
'S gach ni 'm bheil brìgh is fhuaim ;
Chaidh chliu co fad 's na h-Innsean,
An ear, an iar, 's gu tuath.

VII.

Mo bheannachd, le ceud fàiltè,
Do 'n armunn 's àille fhuadh,
Tharis do Shratharduil,
Is innis da mar tha mi ;
'S mu mhaireas mi aon raighidh,
An flainnte, 'n càil, 's an luaths,
Theid mi nunn, 's cha diult e gradh dhomh,
'S gu 'm bidh an cairdeas buan.

R A N N

AIR BRATACH CHLOINNE GHRIGAIR.

CHUNNIC mi a bhratach uainè,
Ard-shuaicheannas Cloinne Ghrigair,
Le craobh ghiubhais, dhofrach, bhuadhar,
Aig na h-Uaislean, mar a thigead;
Bha leomhun is aon-adharcach treun,
Mu choinneamh cheilè, 's bu mhòr am mif-
neach;
Leomhun eilè, 's crùn air a cheann,
Cha bhreig a t' ann, or rannfaich mis' i.
Bheachdaich mi gu geur 's an am,
'S chunnaic mi, mu 'n gann a dh-iofraich,
Claidh a ghaifgaich fhar a chrann,
'S crùn air a bharr, bha ro mhaifeach;
'S e dh-aithn an Ri dha, " Dean, 's na geill,
Tha d' dhream righail, na treig mifè;
Sàth do lann gu teann na chrè,
'S mad-alluidh 't ann, leir-fgrios e."

—ARD CHOILLE.—

CUMHADH

CUMHADH A BHAIRD.

I.

'N uair chaidh mi Dhun-eidin,
'N coinneamh nan Treun-fhear,
'S ann fhuair iad orm fgeulan mo dhorinn.
'N uair chaidh, &c.

II.

Bha gáth narach 's gach beul,
Bha ga 'm chàineadh 's ga 'm reub',
'S an Droch aon a sìr sheideadh 'n fgòrnan.
Bha gáth, &c.

III.

'O n' 's e athair na 'm breug e,
Thug e spionnadh gu leir dhoibh,
'S dh' fhagadh mise gun aoibhneas 's an lo fo.
'O n' 's e, &c.

IV.

Ach na 'm faighinnfa eifdeachd,
" Agus cothrom na Feinne,"
Bhiodh an an-ìochd ga leubhadh aig moran.
Ach na 'm, &c.

V.

'O n' chaidh iad gun dùlan,
Eader craobh is a rùsgadh,
Gun aobhar, 's gun eagal a do-bheairt.
'O n' chaidh, &c.

VI.

Ach mu gheibh misè ùinè,
Gheibh iad luigheachd am chliùfa,
Chuir na faighdean geur dluth ann am f heöilfa.
Ach mu, &c.

VII.

Cha do labhair mi mìmhail,
Re uafail no iofal,
Ge d' rinn iad an dìchioll gu 'm fhogairt.
Cha do, &c.

VIII.

Thug mi mionnan do 'm Rìgh,
'S bha mi dileas da reir,
'S làn dearbhadh gu cinnt' tha a' m' choirfe.
Thug mi, &c.

IX.

Ni 'm òrain fein innseadh,
Ann 's gach àit ann 's am bidh iad,
Gu 'm bheil mi rò rìghail do Dheorse.
Ni 'm òrain, &c.

X.

'S a dh' ain'coin luchd mi-ruin,
Bidh cliù math agus firinn,
Maille rium gu dìlinn ga m' sheoladh.
'S a dh' ain'coin, &c.

XI.

'S gheibh mi cao'neas na 'n Uaislean,
Chuir mo naimhdean a' 'm fuath orm,
'S gu 'm fàs mi gu h-uallach, glan, sporfail.
'S gheibh mi, &c.

XII.

'S beag an creideas no 'm buannachd,
A thog orm an tuaileafg,
Na 'n sealladh iad uap' mar bu choir dhoibh.
'S beag an, &c.

XIII.

'S e 'n cridhe a bhualadh,
Bheireadh leirfinn gu luath dhoibh,
'Gun bhidh calamh, no luath-bheulach gorach.
'S e 'n cridhe, &c.

XIV.

'S e 'n teifteas a fhuair mi,
Ann 's gach dùthich mu 'n cuairt domh,
Gu 'm bu Bhard modhail, stuama, gun fcleo mi.
'S e 'n teifteas, &c.

XV.

Ach 'o n' rinn iad mo ghluafadh,
Nior mheal mi mo chluafan,
Mur faigh iad an duais sin bu choir dhoibh.
Ach 'o n' rinn, &c.

XVI.

Ge d' theid mi air astar,
Gu beanntan Pharnassus,
Far an faigh mi gach facull ga m' sheòla.
Ge d' theid mi, &c.

XVII.

Ni Cheolraidh dhomh luafgadh,
Gach lidè is uaislè
Do 'n Ghaelic, ann 's gach duanag ga m' chòna'.
Ni Cheolraidh, &c.

XVIII.

'S na 'n feachnadh droch fhluagh mi,
Gur feasmhadh re m' ghualain,
'S mi chuireadh 'n clo-bhalaidh na h-orain.
'S na 'n feachnadh, &c.

CLIU A BHAIRD,

LE FEAR LEIS AN TOIL A GHAELIC.

I.

A BHAIRD bhinn-bhriath'rich Ghlinnliomhuinn,
'S leudorra lionmhor do Ghaelic;
Rinn a Cheolraidh dhuitse luafgadh,
Gach lidè 's uaislè do 'n chanain.

II.

Cha chualadh mi bard no filidh,
No laoidhadair, gu filleadh cainnte,
Is fearr a fhniomhas 's a thaghas,
Gach facull seaghail ann 'n ranntachd.

III.

Is snafmhor, fnuadhar, righail, reachdar,
Do fmuaintean beachdar gun fhailin;
'S tha feann-eachdruidh gach fineadh,
Sgriobht' air aon phillean a' d' làthair.

IV.

Comhradh falach rinn thu fhògradh,
Briathrean baobh cha dual do d' rùn:
Aon fhacull coimheach, ach Gaelic,
Cha 'n eil a' d' dhanuibh gu 'n cùl.

V.

Gach neach le 'n toil i gun truailleadh,
Gu caireamach, cuannar, tiugh,
Thugadh e mifneach do 'n Bhard,
Chum 's nach bàsich i gu tur.

VI.

Tha fgilm Iain Luim, is fnas Mari Leud,
A dealradh a' d' chainnt, 's gach rann an tomhas
teud ;
Na n leubhadh tu a' t-oig' gach òraid agus fgeul,
Cha chuireadh beo no marbh glas-ghairm air do
bheul.

MOLADH A BHAIRD,

LE FEAR CINNIDH DHA.

Air fonn Cabar Feidh.

I.

Do m' sheòladh, do m' sheòladh,
Do m' sheòladh biodh fagufg dhomh,
Gu fonn'or, na naoi Oighean,
Do 'n conuidh Parnassus ard ;
Seadh, cluinneam an ciùin-chrònán,
Bheir eòlas an cagar dhomh,
A los gun tig a' m' cheannsa,
Sàr-channtaireachd chairifeach.

'S biodh:

'S biodh fmaoin, is feairt, is comas ceart,
 Tabhairt neart, nach fannuich dhomh,
 A leigeadh ris, 's a sheinn anis,
 An Eoin-chlis gu rannaireachd ;
 A crian-og-phreas cha d' thanig eas',
 Ach 'o chrann meas gun chamadh e,
 Thigh Ruadh-shruth e ga rìreamh,
 'N Gleannliomhuinn bha aithrichean.

II.

O 's èucach, gur èucach,
 O 's èucach neo-fharumach,
 Am Bard deas, milis, cèutach,
 Na 's cèillidh cha 'n aithne dhomh ;
 Tha grinneas agus bèufan,
 A gèilleadh 's toirt aire dha ;
 'S am fìofreachadh, gun mhòrchuis,
 Cha 'n còl domh bheir barrachd air.
 'S ceart fhuair e 'mach, thaobh Ghàl fa feach,
 Briathrean 's dreach am bratichean ;
 Air uail, is teachd, is floidne neach,
 E do-chreach' ann cracaireachd ;
 'S mar feudas fruth, troimh ard eas dubh,
 'S ionnan guth an lascair doibh,
 Le loinnureachd nan fineorach,
 Ann torr nan diù'-ghallanean.

III.

O 's gràdhach, gur gràdhach,
 O 's gràdhach an duine e ;
 Tha fgeimh is spionnadh cainnt,
 'S na dàin a chaidh chumadh leis ;
 'S ro thearc 'meafg chloinn nan daoine,
 Re 'm faotuinn ni iurram ris ;
 'S cha robh, 's cha 'n eil e 'n teanndachd,
 No 'n ganntachd gu luinneagan.
 'O 'n laoghach ghlan, gu h-eolach chan,
 Gradh is gean, le h-ealamhachd ;
 'S gu h-iofal bhos, mar eun feadh dhos,
 Cha d' ghabh clos na ealuidhean ;
 'S cha d' theich gun stad, mar iolair ghrad,
 'N airde, fad a feolladh oirn ;
 Gun tuiteam, gun bhras-èiridh,
 Air fgèth daonnan gheabhar e.

IV.

'S uramach, neo-spòrfail,
 Ro chònard 'n a labhairt e ;
 'S chuir raogha caöin air còradh,
 Gach Ceòlraidh bha tairis da :
 Tha iomad ni gu feòlta,
 'S gu ceòlmhor air airis leis ;
 'S mor ioghantas nan cèudan,
 Mu 'n ghèurad a thachair da.

'S gann

'S gann 's a chruinne, chithear duine,
 Thig le tuire 'n garadh dha ;
 Bhuail e 'n t-flighe, chum gach dlighe
 Thoirt do 'n chridhe ghalanach ;
 Craobhan duille, fhuair le buille,
 Meuraibh tuille fgathadh dhiubh,
 Bidh iomraiteach na fgèulfa,
 'S na gèuga bidh mairion innt'.

V.

O 's luachmhor, gur luachmhor,
 O 's luachmor a cheilairean,
 Gun aon nì annta fuarach,
 No tual, ach fìor erachdail ;
 Gu dian iad faoradh Gàelic,
 O fhàruch', 's 'o dhearafan ;
 'S cha tearc na facuill àluinn,
 'O 'n bhàs leo chaidh theafarginn.

Saor 'o dhonas, làn do shonas,
 Air frath, monadh, 's glas-thonnan,
 Gun robh 'm Firein, riamh nach sireadh,
 Coingheall lidè Shaffanich.
 Do 'n teangidh bhinn, bha geamnuidh grinn,
 'N luchairt Suinn nan Ailpaineach ;
 'S bha fòs aig Oifian dèurach,
 A caoidh na Fèinn, chaidh thafgidh leis.

VI.

'S bh' aig Adhamh 's aig Eùbha,
 Roi' fhèum bhidh air aithreachas,
 Mu 'n d' chiontaich iad an Eden,
 Gun eùcail, gun smal orra ;
 Air olc mu 'n robh iad eòlach,
 Gun chòdach, gun ath' orra :
 Do 'n pheac gun bhidh nan tràillean,
 'S on ghàradh gun charuchadh.

Leis is doimheach facuill choimheach,
 Sud tha goimheach guineach dha ;
 'S teach na obair, 's a chainnt-thobair,
 Chaidh cha togair fruth-chainntean ;
 Tha neo-stadach, sguabadh chladach,
 'S bradach, sladach, ioma dhuibh ;
 'S è 'n ruith feadh càch a chèilè,
 An fèigh tha ga 'n cumail suas.

VII.

Ach gach caochan trèun dhiubh
 Do thrèig iad an t-amar ac' :
 Ciod thainig air an Eabhra,
 Bha spèisfail 's an Talamh Mhath ?
 A Ghreigis chaidh air faontradh,
 Co shaoileadh nach fanadh i ?
 'S tha 'n Laidin air a fògradh,
 Bh' aig Ròmanich bhrais-bhuilleach.

Dh' fhag

Dh' fhag iad uile fluagh gu buileach ;
 Marbh, 's feadh dhuilleag foluicht' iad :
 Ach cainnt mhurrach, nan fònn ullamh,
 Dhireadh mhullach 's chorruch-bheann,
 Riamh rinn fuireach feadh gach cunnthart,
 'N anail chùraidh 's beothail i ;
 'S mar chuairt-ghaoth 'm bealach sheibhteada
 'S a bhèul, tha mi moladh i.

VIII.

A chànain, a chànain,
 A chànain bha 'n toiseach i ;
 'S mar mhor-chruaidh-chreugan làdir,
 A tàmhfa bidh focurach :
 'M feadh ghleufas flugan càil neach,
 Cha bhàs is cha dochunn dith ;
 Ach bheir i mach buaidh-làrach,
 Feadh ghàbhanna 's dhofguinnean.
 'S lionmhor gaisgeach ata aicè,
 Cumail taic' is cothrom rith,
 Agus caraid, le cruas daraig,
 Dol do 'n charraid chogadh dhith ;
 Chum a dionadh ann 's gach pianadh,
 'S chum a lionadh dh' fhocullibh :
 'S mar lafair-chath an leirfinn,
 Gu leir-sgrios fmid dhochareach.

IX.

'S trèun aon do na Seòid ud,
 Thaobh cònach is leafachadh,
 Mo Dhanadair ro-òirdheirc,
 'S a chòraig co sheas'as ris?
 Tha treis' is teinè Homeir,
 Gu beò is gun easbhuidh aig',
 'S gur minic e cur leò fud,
 'S na h-òrain air dleas'nais.

'S ni gun teagamh, nach e 'm beagan,
 Thug e theagaisg fallain dhuinn ;
 'N fo e bagradh, 'n fìn a tagradh,
 'N leas, gun ag're. h-ain-colaich ;
 Aig cha 'n fhaighear, 'n ceol no 'n aidhear,
 Tèum, mar nathair, gathach goirt ;
 'S tric feallsanachd a feideadh,
 'S cuir eufaciùd na radheanna.

X.

O stuama, gur stuama,
 O stuan' agus tapidh e ;
 A chruadal is a bhuidhean,
 Co luadheas an tait'nichead ?
 Co chuireas air a thrèunad,
 An cèill iad gun laguchadh ?
 Ach innfidh leabhar fèin iad,
 Gu rèidh dhuinn ann ath-ghaoid.

Maillè idir, nis cha tig air,
 Cuiridh 'n Ridair' Grigarach
 E 'n clo-bualadh.—Tha 'n t Ard-uafal
 Toileach, truacant', cinadail;
 'S do 'n Chinneach uil', do bheir e bhuil —
 'S fialuidh fuil na' m Fineachan;
 Mar fo gheibh finne fòlas,
 'S bidh òr aig Fhear-filidheachd.

CUMHADH

DO DHUIN' UASAL THUIT 'S AN OLAIN'T, 'S A
 BHLIADHNA 1799.

I.

B' e fgeula na dòrain,
 Thanig oirn as an Olaint, gu 'r cràdh,
 Dh' fhag fian uile gun fòlas,
 Air fir mhòra a leonadh gu bas;
 Bu lionar gaisgeach bha deonach,
 Ann an aobhar Ri Deorse gun fgàth,
 Chaidh gun ghiorag do 'n chòraig,
 Ge do dh' fhag iad na feòid ann 's a bhlàr.

II.

II.

Aon diu', Gordan Mac Ardidh,
 An tòg' uafal, nach danig a' nàll;
 Bha e na cheannard air cuideachd,
 Ga 'n riaghladh le tuigs agus gradh;
 Air an tùs chaidh gu ullamh,
 Thoirt aobhar mifnich 's gach cunnthart do
 chàch,
 Ach, Och mo chreach! gun do thuit e,
 'S bha f huil chraobhach aig frutha gu làr.

III.

B' e fud an fgeul bha neo-aoibhinn,
 Bhios aig gach linn ga leubhadh gu bràth,
 Thanig doill' air na speuran,
 'N uair chaidh na trèun-fhir air fà;
 Cha bu lèur dhoibh a cheilè,
 Bha an ceò a cuir èis air na Gàel,
 'S an naimhdean co lionnar
 Ri gaineamh, no eunlaith an aird.

IV.

Bu duthach a chòail,
 'N uair a chruinich an còr a bha laith'r;
 Cha robh an aireamh ach fò'ail,
 Do na chaidh air an lo ud gu blàr.

Thuirt

Thuir Mor-fhear Shundi, 's e brònach,
 Na 'm faicinn an t ogan mar bha,
 Ge do tha mi tròm-leointè,
 Dheanadh feolla do Ghordan mi slàn.

V.

'S truagh nach robh a dhà chinneach
 Ri ghualainn, 's an iomart a bha,
 Siol Leoid, is Clann Dònuill,
 Na connsbuill nach comhfaiche naimh ;
 Cha bhiodh an ain-ìochd gun dioladh,
 Bhiodh na fiachan ga 'n ìochda gun dàil,
 Aig na fuinn ata fiachail,
 'S tric a dhearbh e le gnìomba an lamh.

VI.

Na 'm biodh Fear Obarardair
 Na bheatha, 's e teann ort 's an am,
 'S gun feachnadh an luaidh e,
 'S nach fhaidhe i buaidh air, le frann ;
 'N uair a thairneadh e fuas riu,
 'S a chlaidhe 'o chruachain na laimh,
 Bhiodh ceud Frangach gun chluafan,
 'N uair dheireadh am buaireadh na cheann.

VII.

Ach 's diomhain bhi 'g aithris,
 Air na fuinn tha na 'n cadal 's an ùir,
 Ge do tha finn na 'r cabhaig,
 Cha tig iadfa na 'r caramh, 's cha dùifg ;
 Ach 's e cleachda na 'n Gàel,
 Bhi 'g iomradh mar bha iad 'o thùs,
 Is 'o na ghlacadh le bàs iad,
 Tha finne ma 'r chaoirich gun iùl.

VIII.

Is ro chràiteach a mhathair,
 Mu dheibhinn an ailegain ùir,
 Am fleafgach eireachdail aluinn,
 Bha deas-labhrach, bla-chridheach, ciùin ;
 'S tric na deoir uaipe tearnadh,
 'S mor a h-aobhar, 's a bhla air a gnuis,
 Nach robh i ga charamh,
 'N uair bha e 's an araich gun lùs.

IX.

Ach togadh i mifneach,
 Ge do chail i a nis air a duil,
 Fhad 's a bhios Raoghal is Iain,
 'S a triuir nighean, tha dligheach dhi, dluth,
 Cha 'n eil i gun chairdean ;
 'S na mor-uaislean an gradh dhi 's a muirn ;
 Bidh Mor-fhear Shundi 's a braithrean
 Gu dìonach 's gach àit air a cùl.

ORAN XXXVI.

DO DH' ALASTAIR SHATHACH, AGUS DO LEAN-
NAN.

I.

THA mis' a nochd a 'm aonaran,
'S gu bheil mo fmaointean luath ;
Is cha ne maoin an t-shaoighail so,
Na fhaoneachd ata uam.
An ègail 'ta a' 'm aorabhfa,
Cha 'n eil ach aon bheir buaidh ;
'S e 'n gaol ata aig caonnaig rium,
Na 'm faotainn bhidh ga luaidh.

II.

Eifdibh rium a dhaoine
Fhuair foghlum, 's ga 'm bheil iùl,
An robh fibh riamh an gaol ?
'S e dh' fhag mise caol, gun lùs.
Mu bha, nach bidh fibh caoinail rium,
Is aontichibh gu ciùin ;
Mu 'r faidh mi 'n cabhaig faodhachadh,
Gun aom mi fios do 'n ùir.

III.

Tha mo chadal luaineach dhomh,
 'S gach uair a theid mi thamh ;
 'S 'n uair dhuifgeas mi bidh luafgan orm,
 Mar ioma-ghaodh luath a Mhàrt.
 Cha 'n eil lèigh bheir fuaifgladh dhomb,
 Na fuarachadh 'o 'n bhàs ;
 Mur buannaich mi 'n oigh uafal ud,
 Cha dual domh a bhi slàn.

IV.

Mo chridhe 'ta fo cheangal teann,
 Aig an annir is mor ciudh ;
 Ga 'm bheil an cualain cannach,
 Air nach luidhe final no fmùr :
 Sùil ghorm, chaomh, fo mhala chaoil
 Na h-aolin is mor iùl ;
 Gur doille air mo leirfinnse
 Bhidh fealltuinn gèur na gnuis.

V.

Tha i fallain finealta,
 Bho chùl a cinn gu fàil ;
 'S tha muinneal geall mar fhineachda aic',
 No cannach air a chèr.
 'S ro-mhath thig an fidè dhi,
 'S deas dìreach i gu bàr ;
 'S mur faigh mi còir an sgriobha oir',
 Cha dìrich mi gu bràth.

VI.

Tha beul meachair, binn, mu dèud ghil,
 As nach tig breug no fgleo ;
 'N uair labhras i gun eifdeam ri,
 B' e m' aoibhneas thar gach ceòl ;
 Tha tuigfe is deagh bheufan
 A geilleadh dhi 's gach feòl ;
 Gu bheil i mar bu dual dhi bhidh,
 Gu feaghail, suaircè, còir:

VII.

'S bann Leadhaineach da rìreamh i,
 Do 'n fhior fhuil nach eil fann,
 An dream tha uafal inntinneach,
 'S bha rìghail chum an càll.
 Bu neartmhor, reachdmhor, rìghail iad,
 Cruaidh, dìonach ann 's gach àm,
 Le 'n lanna tanna tri-chlaiseach,
 Aig fgatha chinn a' naimh.

VIII.

Na 'm faithinnfe ri phòfadh i,
 Gu 'n cuirinn cùl ri bròn,
 'S do 'n aird an iar gun fiubhlinnfe,
 Gu lùthar air gach doigh ;
 Na 'n faolinn a bhi mùirneach ann,
 'S nach diultadh i dhomh pòg,
 Gun reachainn, le làn durachd,
 Dh' Elain Shunadh air a tòis

IX.

Na 'm faithinnfe do Bhaidanach
 Mo Mhari mhalda ghrinn,
 Cha bhiodh i 'n fin gun aird orra,
 No gann do theachd-an-tìr ;
 Bhiodh crobh-laoidh ga 'n arach aic',
 Air fàfichean 's mor brìgh,
 'S treuda gealla tearnadh nuas,
 Le 'n àll, gu h-airidh mhìg.

X.

Tha cuilbhar, gillè, 's cu agam,
 'S gur luthar iad chum fèilg ;
 'N damh caprach cha chuir eagal orm,
 Oir bidh mi dlu na cholg ;
 An coileach-dubh, nó a cheilè,
 Cha tairg dhornh beum no tàir,
 No am bradan tar-gheal leumnach,
 Tha 'n Spè, cha gheillinn da.

XI.

Bidh finn ro shubhach solafach,
 A moralachd 's a mùirn,
 Bidh aithear agus òll againn,
 'S gach ceol a thogas fùinnt ;
 'S ge d' dh' fhagainnfe na h-onar i,
 'S mo chodacha le h-ùir,
 Cha bhiodh i 'm feafd gun òr * aicè,
 'S-Rìgh Deorse air a cùl.

XII.

* He was a Captain in the Army.

XII.

Dheanain mirè is manran ri,
 Le cridhe blà, 's cainnt chiùin,
 'S thigè luchd daimh is chairdean domh,
 Chuir fàiltè air mo rùn.
 'S am fad 's a channar Shadhach rium
 Gu 'm bidh mo ghradh dhi ùr ;
 Agus gur i Mari Anna
 An annir 'm bheil mo dhùil.

O R A N XXXVII.

DO DHUINN' UASAL ARAIDH ANN AN SHIREACHD
 PHEAIRT.

I.

'AM bheachd fein gur gorach,
 'S gur aimedeach thu Dhonuill,
 Thu bhi luidhe t-onar,
 'S gun thrèig thu Nigh'n-an-Deora,
 'S i fhiol na 'n daoine coire,
 Na 'm b' aithne dhuit a feorfè.

}

II.

II.

Chuala mi thu 'g ràtha,
 Gun robh i teistail stàthar,
 Gu crionnda, ciallach, gradhach,
 'S gun d' àrich i dhuit pàistè.
 C' arson rinn thu a h-aichadh,
 'S nach d' fhuair thu i am fàillinn?

III.

'S e their gach te tha 's dùthich,
 Sud am fear nach fiù leinn,
 Cha 'n eil brìgh na lùths ann,
 Cuiribh h-uile cù ris;
 Na 'm biodh e math gu fùgradh,
 Cha chuireadh a bhean cù ris.

IV.

Mur eil thu mar bu mhiann leat,
 Gur mor tha thu am fiachibh;
 Tog ort gu grad an cliabh i,
 'S bidh fiubhal fad is cian lè,
 Cha 'n fhead i bhidh gun riarach,
 Ge d' theid thu as na crìochibh.

V.

Gur iodhna eam thu Dhònuill,
 S gun d' thanig thu 'o 'n mhòrachd,
 A broilleach Tigh na Sròine;
 'M bheil moran dhaoine còire;

Gu bheil thu cho bheag colais,
 'S nach tàogh thu do bhean phòfda.

VI.

Leigfe dhiot do dhochas,
 Is dean an ni bu choir dhuit,
 'S 'n uair theid thu ann an cò'ail,
 Bidh culidh mhath do 'n chlò ort,
 Offain ghrinne, 's brogan,
 Is leine 'n anart bhoidheach,
 A fhniomhas Nigh'n-an-Deora.

VII.

Ge d' theid thu do 'n tigh òfda,
 'S ge d' dh' òll thu thair a chòir ann,
 Gun d' theid i ceum ad chodhail,
 'S gun d' thoir i thu do 'n t-sheomar,
 'S gu 'm bi i 'g earrail phog ort,
 'S gun luidh i fios le deoin leat.

VIII.

Ge d' dh' eireadh orra buaireadh,
 'S gum buaileadh i 's a chluais thu,
 Bhiodh airechas gu luath orr',
 'S e caidreamh dhuit is buaine ;
 'S gun feasmhadh i ri d' ghualainn,
 Ge d' bhiodh na cairdean fuar rìut.

IX.

—Mu 'n d' rinn mi dhuit an duanag,
 Gun gheall thu mult mar dhuais domh,
 'S mur faigh mi e gu luath uat,
 No colpach as a bhuaille,
 Gun cuir mi thu 'n clo-bualaidh,
 'S cha tig thu dheth le buannachd.

X.

Ach eisd, is gabh mo sheola,
 'S na bris do ghealla pofidh ;
 Thoir dhachidh Nigh'n-an-Deora,
 'S thoir feifachd mhath re d' bheo dhi ;
 'S mo cheann gu 'm faigh thu oran,
 Mu bheir thu sìth is lòn dhi.

ORAN XXXVIII.

DO 'N CHEUDNA.

An Luinneag.

O sìnibh air Do'ull bàn,
 As an tìr fo gun tàmh ;
 Cha 'n eil ni math dha 'n dàn ;
 Fhuair e mì-run gach mnà.

I.

THUIRT e rium, le moran boilich,
 Na 'n deanainn dha rann no oran,
 Gun d' thugadh e mult as a chro ùmhomh;
 Ach cha do mheall e mi a' m' dhochas,
 Cha d' thain e idir chum na co'ail.
 O sinibh, &c.

II.

Gur fad bha e na onar,
 Mun do smaointich e air pofadh,
 'S cha bu ghiamh leam air mo brogan,
 Gun d' fhuair e Catriana bhoidheach,
 'S i dh' fhior fhuil Chlann-an-Deora,
 'O nach eil e mur bu choir dha.
 O sinibh, &c.

III.

Cha d' thain e 'o Thigh na Sròine,
 No do Cham-fhronich Shrathlocha,
 'N Auchnacarrigh cha 'n eil eolas,
 Dochanaffi 's beag a choir air;
 Ach 's ann thanig e air fogradh,
 'O righeachd Lochlinn, tìr an rèota.
 O sinibh, &c.

IV.

IV.

A Gleanndeifari theid fhuadach,
 'S bheir Dungallon an dà chluais dheth;
 'O na chaidh e as an dualas,
 Cha fuidh e 'm fianish nan uaislean;
 'O n' dh' fhas na mnaithean fuar ris,
 'S nach eil feum dha bhi ga luaidh ri,
 O sìnibh, &c.

V.

Fear Ghlinnibhais cha dean feum dha,
 Ge d' bhithidh e caoine 's aig èigheach;
 Cha d' thoir e dha aoidheachd no èisdeachd;
 'O na chuir e cùl ri chèilidh,
 Cha 'n eil aon fo 'n gbrein bheir spèis dha.
 O sìnibh, &c.

VI.

Cha bhuin e do Mhac Mhic Mhàrtain,
 'O na tha e air bheag nàire,
 Gu bleidareadh, dona, dàna;
 'S ann tha e dhoibh na thàmait;
 B' fhearr nach beireadh e 'o mhathair.
 O sìnibh, &c.

VII.

VII.

Cha d' thain' e 'o Chloinn Iain Ehirich,
 A bha math a dhireadh 'n fhirich,
 Le 'n lo'inn, le 'n cuilbhir, 's le 'n gillibh ;
 'S a dheanadh fithunn mun tilleadh ;
 Gur innisg e air a chinneach,
 'O na tha e mimhail gionnach.
 O sìnibh, &c.

VIII.

Eireadh gach bean og is gruagach,
 Gus am bi faodhid mu 'n cuairt da ;
 Bithibh ga leantuinn, 's ga ruagadh,
 Gus an cuir sibh nunn thair Cluaidh e,
 Far am bheil na bodaich ghruamach ;
 'O na chaill e na buill uaisle,
 Cha 'n eil aon tè nach d' thoir fuath dha.
 O sìnibh, &c.

*(Chuir am Bard an da Oran a leannas an Clo-bualaidh aris,
 air iarrtas moran do luchd ceannaich an Leabbair.)*

O R A N

DO MHAC IONMHUINN AN TRATHA.

I.

'S CIAN 's gur fad tha mi 'm thamh,
 C'un bhidh triail air do dhàil,
 A Lachluinn 'o 'n airde tuath.
 'S cian, &c.

T

II.

II.

Na 'm biodh sneachda na 'n gleann,
Na ruith leis gach allt,
'S gu 'n cailleadh gach beann a gruaim.
Na 'm biodh, &c.

III.

Na 'n duthadh an sliabh,
'S gu 'n eireadh a ghrian,
Leam bu mhiannach bhidh triall air chuairt.
Na 'n duthadh, &c.

IV.

Cha b' i machthir na 'n Gall,
A ghlachdainn fo m' cheann,
Ach bràighe na 'n gleann fo shuas.
Cha b' i, &c.

V.

Thoir mo shorridh thair caol,
'O nach cluinn iad mo ghlaodh,
Gu buithinn gu' n fhraoch gu 'n ghruaim,
Thoir mo, &c.

VI.

Gu Ceann-feodhna mo rùin,
Chaidh an t-ainm ud air chliù,
Ceart cho fhad 's ata Rùta uainn.
Gu Ceann-feodhna, &c.

VII.

Gu talla 'n fhir fhèill,
Am bidh tathaich na 'n cèud,
Cillmorithe re fgèth a chuain.
Gu talla, &c.

VIII.

Dhomhfa b' aithne do bhèus,
'N àm cromaidh do 'n ghrèin,
Gu 'm biodh farrum na 'n tèud ad chluais,
Dhomhfa, &c.

IX.

A ghnùis a dhiùlt bhidh fo sprochd,
'S nach d' chuir cùl re fear bochd,
A lean an dùchas 's a chòir bu dual.
A ghnuis, &c.

X.

Cha b' e 'n cleachda bh' aig càch,
A ghlac thu mar ghnàs,
A bhidh smachdail mu 'n mhàl air tuath.
Cha b' e, &c.

XI.

Fhuair thu fèud 'o Shiol Leòid,
Na 'm bratichean fròil,
Na 'n ffigè, na 'n còrn, 's na 'n cuach.
Fhuair thu, &c.

XII.

Ghlachd thu 'n èuchdag mar mhnaoi,
Cha robh an leirfinn ud claon,
'S glan do chèile re d' thaobh, 's gur fuairc.
Ghlachd thu, &c.

XIII.

Beul is binn thogadh fonn,
Slios mar eala na 'n tonn,
Caol mhala nach crom le gruain.
Beul is, &c.

XIV.

Aig an Ailpaineach ghlan,
An fhuil righail 'o shean,
Itè Fìr-eoin nach mean re luaith.
Aig an, &c.

XV.

Is na 'n eireadh ort naimh,
Gu 'm biodh fud aig do laimh,
Clann Ghrigair na 'm piob 's na 'n ruag.
Is na 'n, &c.

XVI.

Leis an Ridairè ghrinn,
Dh' èireadh cridhe gach fuinn,
'S bhiodh iad misneachail, macant', fluam'.
Leis an, &c.

XVII.

XVII.

Agus Granntaich 'o Spè,
Dh' fhàs gu ceann-ladir treun,
Sàr cheannard chuig cèud fear buaidh.
Agus Granntaich, &c.

XVIII.

Sud a bhuidhinn nach fann,
Thogadh giubhas re crann,
Thairneadh iubhar na 'm meall 'o n' cluais.
Sud a bhuidhinn, &c.

II.

Bhiodh an fhiùthaidh chaol rèth;
'M bian dubh-ghlas an fhèidh,
Ga ghiulan air èileadh cuaich.
Bhiodh an, &c.

ORAN

DO DH' FHEAR RUADH-SHRUTH.

I.

THA mulad, tha mulad,
Tha mulad ga 'm lionadh,
Tha mulad bochd truadh orm,
Nach dual domh chaoidh dhireadh.
Tha mulad, &c.

II.

Mu Mhac Ghrigair a Ruadh-shruth,
Ga 'm bu dual bhi 'n Gleannliomhunn,
Mu Mhac Ghrigair, &c.

III.

Mu Mhac Ghrigair na 'm bratach,
Ga 'm bu tartareach pioba.
Mu Mhac Ghrigair, &c.

IV.

Ga 'm bu shuacheantas giubhas,
Re bruthach ga dhireadh.
Ga 'm bu, &c.

V.

Crann caol air a dheadh locradh,
'S itè dhofrach an fhir-eoin.
Crann caol, &c.

VI.

Crann caol air a dheadh shnaithe,
Cuid do dh' aighir mhic Rìgh e ;
Crann, caol, &c.

VII.

Ann an laimh dheadh Mhic Mhuirich,
Ga chumail deas dìreach.
Ann an, &c.

VIII.

VIII.

Ge do bhuail e mi 'm ba-laoch,
Ga 'm ghearan cha bhidh mi.
Ge do, &c.

IX.

Ge do dhean iad orm èa-còir,
Ni bheil neach ann ni dhioladh,
Ge do, &c.

X.

'S luchd a ghabhail mo leifgal,
Ann 's a chùil ta 'n fo fhios uam ;
'S luchd a, &c.

XI.

Luchd a sheafmhadh mo chòir dhomh,
'S e mo leon iad bhidh dhi orm.
Luchd a, &c.

XII.

Mo chomh-altan gaolach,
Ann lebai chaoil, 's an cinn iosal.
Mo chomh-altan, &c.

XIII.

Ann an lèintean chaoil anairt,
Air am fàimeadh le fioda.
Ann an, &c.

XIV.

XIV.

Ge d' nach d' iar sibh ga 'm fua'al,
Mnaithean uafal na tirè.
Seagh, fhuair, &c.

XV.

Ort bheirinnfe comhairl',
Na 'n gabhadh tu uam i.
Ort bheirinnfe, &c.

XVI.

'N uair theid thu 'n tigh-ofda,
Na h-òll ann ach aon deoch.
'N uair theid, &c.

XVII.

Gabh do shearrag ad sheafamh, .
Is bidh freasdlach mu d' dhaoine,
Gabh do, &c.

XVIII.

Na dean diuthadh do dh' fhear dhiu',
Oir is raoghain gach aon duin'.
Na dean, &c.

XIX.

Dean am faothar do 'n gheamhra,
'S dean an famhra do 'n fhaoilteach;
Dean am, &c.

XX.

Dean do leabai 's na cragibh,
Is na caidil ach eatrom.

Dean do, &c.

XXI.

Ge h-aineamh an fheorag,
Gheabhar feol air a feadain :

Ge h-aineamh, &c.

XXII.

Ge h-uafal an feabhag,
'S tric a ghabhar le fàill è.

Ge h-uafal, &c.

RANN AIR SEALLADH.

DO SHEUMAS MAC PHEARSAIN,

CHI mi talla Rìgh na 'm Bard,
'M Baidaneach, ann 'n feolladh Spè ;
'S mu 'n deach e Lunnuinn, do 'n chìll,
'S efan nach do dhibir glèus.
Bidh cuimhne air 'o linn gu linn,
B' e fud am filidh a bha tràun,
A dh' fhag na dheigh, ann 'n eachdruigh
fgriobht,
Gach feachd is gnìomh bha riamh 's an Fheinn.

AN

A N D U N A.

I.

Tha mi cuir crioch air mo cheòl,
 Le cliu ro-mhor do Rìgh na feart,
 A chum mi cho fada beo,
 An slainte, an dochas, 's an neart ;

II.

'S mu labhair mi bheag as a chòir,
 'S e dìth eòlais a bha 'm bheachd ;
 Ach tha 'n fhirin fearbh gu leoir,
 Ge d' is òrdhearc i na dreach.

III.

Is iomad facal faoin, gun fheum,
 Thanig as mo bheul amach,
 'S diomhanas gach ni fo 'n ghrein,
 Le fealltainn geur orra steach.—

IV.

Bu chiontach mi 'o m-oig' gu 'm aois,
 Bha mi gorach, eatrom, brais,
 'S gar na chruinnich mi riamh maoin,
 Do 'n leisg cha tug mi gaol na tlachd.

V.

Athair naomh, feall orm le truas,
 Is fuasgail orm gu luath am airc,
 'S na leig mo pheacanna leam do 'n uaigh,
 Fuadaich uil' iad uam gu grad.

VI.

VI.

Air fgàth na dh' fhuiling Mac do ghraidh,
A fhuair bàs, 's a dh' eirich 's uas,
Na folaich do ghnuis uam gu brath,
Treoraich mi gu Fàras buan.

Δ C H R I O C H.

